

Begroting 2026

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Welkom	5
Aanbiedingsbrief.....	5
Bestuur en portefeuillevverdeling	6
Pijler overstijgende onderwerpen	9
Pijler 1 Bestuur en Samen doen	10
Pijler 2 Samen Leven	19
Pijler 3 Duurzaamheid en Economie	29
Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	37
Pijler 5 Middelen en ondersteuning	46
Hoofdpijnen	50
Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten.....	50
VAR	50
Gemeentelijke lastendruk	51
Financiële ontwikkelingen	52
Voorstellen begroting 2026.....	53
Vaststelling begroting 2026	54
Meerjarenbegroting 2026 - 2029	55
Ambities structureel	55
Ambities incidenteel	60
Ombuigingen.....	63
Prijsontwikkeling structureel.....	67
Gemeentefonds structureel en incidenteel	69
Overige mutaties structureel	70
Mutatie reserves.....	72

Bij 1e begrotingswijziging 2026 beschikbaar te stellen budgetten.....	73
Paragrafen.....	74
Lokale heffingen	74
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	79
Onderhoud kapitaalgoederen	85
Financiering.....	93
Bedrijfsvoering.....	97
Verbonden partijen	98
Grondbeleid.....	103
Openbaarheid	105
Financiële begroting	106
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	106
Overhead en vennootschapsbelasting	107
Stand en verloop van de reserves en voorzieningen	108
Balans en EMU overzicht	111
Investerings 2026.....	113
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	114
Lasten en baten per pijler	114
Toelichting op de baten en lasten per pijler	117
Totaaloverzicht beleidsindicatoren.....	125

Welkom

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de raad,

Hierbij presenteren we de begroting 2026. De laatste begroting van deze collegeperiode. De begroting sluit met een bescheiden positief resultaat. Dit komt voornamelijk door de voorgenomen ombuigingen. Daarnaast bevat deze begroting weinig nieuwe plannen mede door de aankomende gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026.

Deze begroting bevat een nieuw hoofdstuk genaamd Pijler overstijgende onderwerpen. U vindt deze na de portefeuillevordering. Hierin geven we de actuele stand aan van drie ontwikkelingen die spelen binnen de gemeente. Dit betreffen Nij begun/regiodeal, omgevingsvisie en maatschappelijke weerbaarheid. Deze ontwikkelingen hebben een dusdanige impact op de gemeente, dat de voortgang hiervan apart genoemd wordt.

Daarnaast is, in lijn met de bestuursrapportage, de volgorde van de begroting aangepast. In plaats van te beginnen met het beleid binnen de pijlers, starten we dit jaar met de financiële begroting. Na de hoofdlijnen komen de paragrafen en de financiële begroting. Als laatste onderdeel vindt u de ambities en activiteiten per pijler.

Financiële positie

In de voorgaande documenten van de planning en control cyclus is er veel gesproken over het ravijnjaar. De daaruit voortvloeiende tekorten moesten opgelost worden. In de sturingsmonitor is er een meerjarenbeeld gepresenteerd waarbij het tekort in 2026 € 1.3 mln. was, oplopend naar € 1.5 mln. in 2029. Er zijn op dat moment voorstellen gedaan over hoe de ombuigingen opgepakt gaan worden.

Vanuit de sturingsmonitor is er een opdracht neergelegd bij de organisatie om te komen tot ombuigingen. Tijdens dit proces werd duidelijk dat er vanuit het Rijk meer geld beschikbaar is gesteld aan gemeenten. Op 19 juni is er met uw raad gesproken over de ombuigingen. Dit gesprek heeft geleid tot een aantal voorgenomen maatregelen die in deze begroting zijn doorgevoerd. Hierdoor sluit de begroting voor 2026 en 2027 structureel. De jaren 2028 en 2029 sluiten nog niet, hier ligt nog een uitdaging voor een volgende raad.

Ambities

De begroting voor 2026 is beleidsarm. Dat betekent dat er niet veel nieuwe plannen in zijn opgenomen. Dit heeft twee redenen: enerzijds vanwege de ombuigingen, anderzijds om ruimte te laten voor de nieuwe gemeenteraad die in maart 2026 wordt gekozen. Ondertussen staat Aa en Hunze niet stil. De gemeente blijft werken aan belangrijke opgaven zoals de uitvoering van Nij Begun en de Regiodeal, wonen, de omgevingsvisie en maatschappelijke weerbaarheid. Ook de voorbereidingen op de landelijke verkiezingen in oktober en de gemeenteraadsverkiezingen in maart vragen veel inzet van de organisatie.

Slotwoord

Ondanks de financiële uitdagingen, blijven we bouwen aan een mooier Aa en Hunze. De samenwerking tussen raad, college en organisatie in het afgelopen jaar biedt vertrouwen dat we gezamenlijk het tekort richting 2029 van afgerond € 1.0 mln kunnen oplossen.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en kijken uit naar het begrotingsdebat.

Hoogachtend,
het college van de gemeente Aa en Hunze,

de heer R.L.H. Schoonderbeek
secretaris

de heer A.W. Hiemstra
burgemeester

Bestuur en portefeuillevdeling

Bestuur en portefeuillevverdeling

Burgemeester
A.W. Hiemstra

Portefeuilles

- Bestuurlijke coördinatie
- Algemeen bestuur
- Communicatie
- Samenwerking Drentsche Aa (Bedrijfsvoering)
- Veiligheidsregio (Brandweer/GHOR)
- Vergunningen openbare orde en veiligheid incl. evenementen
- Dienstverlening
- Personeel en Organisatie
- Informatisering en automatisering
- Integrale handhaving
- Informatieveiligheid en privacy
- Vereniging van Nederlandse gemeenten
- Vereniging van Drentse gemeenten

Projectportefeuille

- Mijnbouwactiviteiten en schadeafhandeling
- P10
- Gebiedsontwikkeling Nationaal Park Drentsche Aa
- Nij Begun
- Opvang ontheemden en asielzoekers

Wethouder
I. Berghuis
Gemeentebelangen

Portefeuilles

- Ruimtelijke ontwikkeling
- Volkshuisvesting, woningbouw
- Omgevingsvergunningen
- Kern- en buurtgericht werken
- Beheer openbare ruimte (onder andere wegen, groen, fietspaden)
- Accommodatiebeleid over dorpsuizen
- Plattelands- en natuurontwikkeling
- Landbouwbeleid met betrekking tot versterken landelijk gebied
- Begraven en begraafplaatsen
- Cultuurhistorie, cultureel erfgoed
- Omgevingsdienst Drenthe
- Eerste loco-burgemeester

Projectportefeuille

- Inwonersparticipatie / veranderende rol overheid
- Leader Zuidoost Drenthe
- Agenda voor de Veenkoloniën
- Stuurgroep Hunze
- Cultuurpodium Gieten
- Uitvoeringsagenda woningbouw

Wethouder
R.J. Heling
VVD

Portefeuilles

- Grondbeleid, grondzaken en gemeentelijk vastgoed
- Economische Zaken en werkgelegenheidsbeleid
- Inkoop, w.o. aanbestedingsbeleid
- Recreatie en toerisme
- Recreatieschap Drenthe Diever
- Onderwijs, inclusief onderwijshuisvesting en kindcentra
- Volwasseneneducatie
- Laaggeletterdheid
- Water, waterbeheer en riolering
- Afval
- Sportbeleid, inclusief sportaccommodaties
- Leerplicht
- Internationale betrekkingen, w.o. EDR
- Mobiliteit - Verkeersveiligheid
- Duurzaamheid en duurzame energie

Projectportefeuille

- N34 ontwikkelingen
- Ontwikkeling Gasselternveld
- Toekomst vakantieparken
- Regiodeal voor het onderdeel werk
- Uitvoeringsagenda duurzaamheid
- Nij Begun economische agenda

Wethouder
K. ten Brink
PvdA

Portefeuilles

- Financiën en verzekeringen
- Participatie, jeugd en WMO
- Belastingen
- Stichting Attenta
- Arbeidsmarktbeleid en sociale werkvoorziening
- Welzijns- en gezondheidsbeleid
- Sociale Zaken en armoedebeleid
- Global Goals en Fairtrade
- Schuldhelpverlening
- Cultuurbeleid
- Inburgering, vluchtelingen
- Leerlingenvervoer
- Volksgezondheid
- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe
- Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentse Aa (WPDA)
- Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe

Projectportefeuille

- Kans voor de Veenkoloniën
- Nij Begun sociale agenda

Gemeentesecretaris
R.L.H. Schoonderbeek

- Adviseur van het college
- Algemeen directeur van de ambtelijke organisatie

Pijler overstijgende onderwerpen

Inleiding

In deze paragraaf lichten we een aantal opgaven uit die onze aandacht vragen en dat ook in de toekomst zullen doen. Op deze manier plaatsen we de activiteiten bij pijleroverstijgende opgaven in hun breder perspectief.

Regiodeal/ Nij Begun

Vanuit de toegekende regiodeal hebben we extra financiële ruimte ontvangen om de komende vier jaar in samenwerking met de regiopartners, te investeren in het behouden van de brede welvaart op de langere termijn. Het biedt ons de kans om het hoofd te bieden aan regio-specifieke problemen zoals de dubbele vergrijzing, verschraving van voorzieningen en de behoefte aan een economische impuls. Projecten vanuit de regiodeal vallen binnen drie ontwikkelprogramma's: "meer welzijn, minder zorg", "dorpscentra van iedereen" en "duurzame economische ontwikkeling". Het doel van de regiodeal is om de kwaliteit van leven te behouden voor de toekomst door te investeren in vitaliteit en verbinding. Dit heeft vorm gekregen in de drie bovengenoemde ontwikkelprogramma's die gericht zijn op verbinding tussen generaties, verbinding tussen de dorpen en verbinding van brede welvaart. De economische en sociale agenda van Nij Begun zijn inmiddels vastgesteld en de uitvoering ervan is gestart. Daarnaast wordt de subsidieregeling isolatie Nij Begun en de bijbehorende ondersteuningsaanpak verder uitgerold. Daarmee wordt steeds duidelijker wat dit voor onze gemeente Aa en Hunze in de toekomst kan betekenen. Activiteiten uit de economische en sociale agenda vanuit de regiodeal en Nij Begun zijn terug te zien in de pijler 2, 3 en 4.

Maatschappelijke weerbaarheid

Kijkend naar onze omgeving zien we een toename van geopolitieke spanningen, natuurrampen en cyberdreiging. Veiligheid wordt daarmee steeds minder vanzelfsprekend. De weerbaarheid van de samenleving wordt van steeds groter belang. Voor een weerbare samenleving zijn regionale en lokale overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven en individuen voor en met elkaar verantwoordelijk. Ieder met een eigen verantwoordelijkheid en collectief voor de samenhang en het gezamenlijke belang.

Door gemeenten, veiligheidsregio Drenthe en partners wordt er gewerkt aan een gezamenlijk programmaplan, waarin deelnemers samen zaken oppakken, maar ook hun eigen verantwoordelijkheid hebben. In dit kader heeft de vereniging Nederlandse gemeente een handreiking gemaakt waarin de belangrijkste opgaven staan vermeld. De komende jaren moeten we flinke stappen zetten om onze weerbaarheid te vergroten samen en met de inwoners van onze gemeente waarbij aandacht wordt gegeven aan bevolkingszorg, nafase en herstelfase bij rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Omgevingswet/ omgevingsvisie

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De uitvoering van de omgevingswet bestaat uit meerdere onderdelen en omvat vier kerninstrumenten: 1) de omgevingsvisie, 2) programma's, 3) omgevingsplan en 4) omgevingsvergunningen. Binnen de omgevingswet zijn we op dit moment bezig om de omgevingsvisie voor Aa en Hunze op te stellen. Elke gemeente moet een omgevingsvisie opstellen bestaande uit een strategische en een integrale lange termijn visie van de fysieke leefomgeving. Na vaststelling van de omgevingsvisie in 2027 gaan we aan de slag met de transitie van het tijdelijk omgevingsplan naar een permanent omgevingsplan. In dit plan worden alle juridische regels opgenomen voor het ontwikkelen, beheren en behouden van de fysieke leefomgeving. De omgevingswet raakt diverse onderwerpen in de verschillende pijlers.

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Korte omschrijving

Deze pijler gaat onder andere over het functioneren van de gemeenteraad en het college en het betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties daarbij. Ook openbare orde en veiligheid, publiekszaken en verkiezingen zijn in deze pijler te vinden.

Ambities

De ambitie binnen deze pijler is dat Aa en Hunze sterk, vitaal en veilig is. Samen met de inwoners zorgen we ervoor dat dit zo blijft en dat Aa en Hunze zo mogelijk nog sterker, vitaler en veiliger wordt.

Een betrouwbare overheid die haar verantwoordelijkheid neemt

De gemeente Aa en Hunze blijft verantwoordelijkheid nemen in de opvang van vluchtelingen, zowel uit Oekraïne als op basis van de bredere asielstroom. De oorlog in Oekraïne houdt aan en de verwachting is dat een deel van de ontheemden langdurig in Nederland zal blijven. Met het oog op de toekomst zetten we nadrukkelijker in op het stimuleren van zelfredzaamheid van bewoners en zetten we in op het verduurzamen van de gebouwen van de opvanglocatie.

Ook het komende jaar zal de raad regelmatig op locatie vergaderen. Dit draagt bij aan een informelere sfeer, meer interactie en een grotere betrokkenheid van inwoners. Het gaat dan vooral om onderwerpen met een duidelijk lokaal karakter en waarbij de fysieke locatie duidelijk van toegevoegde waarde is.

Op 18 maart 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. De verkiezingswerkgroep uit de raad stelt hiervoor een actieplan op met concrete maatregelen om de opkomst van de kiesgerechtigden te vergroten. Na de gemeenteraadsverkiezing volgen het afscheid van de oude gemeenteraad en de installatie van de nieuwe, de gesprekken over de coalitievorming en het inwerkprogramma voor de nieuwe gemeenteraad en het nieuwe college.

Vanuit het oogpunt van onze inwoners blijven we kritisch toezien op de ontwikkelingen rond mijnbouwactiviteiten en de afhandeling van schademeldingen door de Commissie Mijnbouwschade. We zetten ons voortdurend in voor een milde, makkelijke en menselijke benadering van schadeafhandeling als gevolg van mijnbouw, waar en door welke vorm van mijnbouw de schade dan ook is ontstaan.

Daarnaast blijven we kritisch de ontwikkelingen in de diepe ondergrond volgen, zoals opslag van radioactief afval en waterstof, en zullen we hierop gevraagd en ongevraagd reageren richting de minister.

Samen met Tynaarlo en Noordenveld nemen we deel aan en werken we samen met Groningen, inwoners en partners aan het compensatieplan Nij Begun. In 2026 wordt uitvoering gegeven aan de vastgestelde sociale- en economische agenda. Daarnaast zal een uitvoeringsstructuur voor de realisatie van de economische agenda worden vastgesteld en wordt de subsidieregeling isolatie Nij Begun in Aa en Hunze verder uitgerold, waarbij inwoners van Aa en Hunze gebruik kunnen maken van een isolatie-ondersteuner.

Optimale gemeentelijke dienstverlening

We hebben in onze servicenormen vastgelegd wat inwoners, ondernemers en organisaties van ons mogen verwachten als het gaat om onze dienstverlening. We monitoren of deze servicenormen worden gehaald. De cijfers zijn nog niet altijd betrouwbaar maar bieden voldoende basis om in de organisatie gericht aandacht te geven aan de servicenormen zodat we de normen vaker halen. Ook de inrichting en start van het servicecentrum gaat ons hierbij helpen. Het centraal opvangen en afhandelen van een groot deel van de vragen van inwoners betekent dat we betrouwbare kwaliteit kunnen leveren waardoor de inwoner zich gehoord voelt. De besluitvorming voor het servicecentrum is in voorbereiding.

We blijven continu werken aan het verbeteren van onze dienstverlening. Door het ophalen en verwerken van de behoeften van inwoners (klantreis) stemmen we onze processen breed af, we kijken daarmee verder dan juridische, financiële en soms ook systemische kaders. Deze zelfde manier van denken willen we ook in andere organisatieprocessen gaan meenemen zodat deze manier van denken en doen ons stap voor stap echt eigen wordt.

Een veilig Aa en Hunze

We blijven ons onverminderd inzetten voor een veilig Aa en Hunze. Zo zetten we nadrukkelijk in op het voorkomen van femicide en andere vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes. Om dit tegen te gaan, investeren we in het beter herkennen van signalen van geweld en in eerder ingrijpen bij huiselijk geweld, zodat escalatie kan worden voorkomen. Daarom besteden we meer aandacht aan de campagne Orange the World en kijken we in Noord Drents verband naar de oprichting van een fysiek steunpunt in Assen. Een plek waar hulpvragen gesteld kunnen worden en meldingen van vermoeden van geweld tegen vrouwen gedaan kunnen worden. Voor een effectieve aanpak van woonoverlast werken we het beleid aanpak woonoverlast uit in verschillende werkprocessen, actualiseren we de APV en het paasvurenbeleid, organiseren we de jaarlijkse Veiligheidsweek en blijven we de verkeersveiligheid onder de aandacht van inwoners brengen.

Eind 2025 of begin 2026 weten we hoe de instructieregel van minister Keijzer vorm krijgt. Zodra de regels rondom permanente bewoning helder zijn, passen we – indien nodig – onze aanpak daarop aan. Voor situaties waarin sprake is van permanente bewoning van recreatieverblijven die ná 16 mei 2024 zijn ontstaan, zetten we onze gefaseerde handhaving voort.

De Drentse Aanpak Ondernijning (DAO) loopt tot februari 2026. Op basis van wat in de afgelopen twee jaar is gerealiseerd bekijken we op welke punten nog een vervolg in de aanpak van ondernijning nodig is.

Leges evenementen

Naar aanleiding van een motie van het CDA is de mogelijkheid onderzocht om leges te heffen bij evenementen. Uit dit onderzoek komt het volgende naar voren. De evenementen die in Aa en Hunze georganiseerd worden, dragen vaak bij aan de saamhorigheid in de dorpen. Deze evenementen zijn niet winstgevend en worden vaak door louter vrijwilligers georganiseerd. Daar komt bij dat de administratieve last van het organiseren van een evenement een steeds groter bezwaar vormt voor de organisatoren en dat het invoeren van het heffen van leges een extra financiële belasting is voor veel kleinere evenementen. Dit zou mogelijk een afname van het maatschappelijk initiatief (lees minder evenementen) tot gevolg kunnen hebben.

Verder bleek dat andere gemeenten heel verschillend omgaan met het heffen van leges. Het beeld dat hieruit ontstaat is dat, als een gemeente leges heft, het om geringe bedragen gaat. Het invoeren levert dan ook slechts een relatief geringe opbrengst aan leges op, zeker in relatie tot de administratieve werkzaamheden die dit met zich meebrengen. Op basis van deze argumenten is besloten om geen voorstel voor het heffen van leges voor evenementenvergunningen voor te leggen.

Ambities Bestuur en Samen doen

Beleidsvoornemens Bestuur en participatie structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2026	2027	2028	2029
Tijdelijke uitbreiding griffie	i	-20.000			
Dienstverlening	i	-60.000			
Totaal		-80.000			

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdpijnen – meerjarenbegroting 2026–2029. (ambities structureel en incidenteel)

Effecten in de samenleving

1.10 We zijn een betrouwbare overheid die haar verantwoordelijkheid neemt.

1.20 Inwoners zijn tevreden over onze dienstverlening.

1.30 Aa en Hunze is een veilige gemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.1 De samenleving is betrokken bij gemeentelijke vraagstukken en het zelf organiserend vermogen is toegenomen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.10.1.03 Verantwoordelijkheid nemen in de opvang van vluchtelingen.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De gemeente Aa en Hunze blijft verantwoordelijkheid nemen in de opvang van vluchtelingen, zowel uit Oekraïne als op basis van de bredere asielstroom. De oorlog in Oekraïne houdt aan en de verwachting is dat een deel van de ontheemden langdurig in Nederland zal blijven. De opvanglocatie Papenvoort blijft daarmee onverminderd relevant. Naast de 430 beschikbare bedden op de opvanglocatie, verblijven 14 Oekraïners bij gastgezinnen binnen onze gemeente.

Met het oog op de toekomst zetten we nadrukkelijker in op het stimuleren van zelfredzaamheid van bewoners. Vanwege piekmomenten in het stroomverbruik op de opvanglocatie, verduurzamen we de gebouwen door zonnepanelen te plaatsen en in te zetten op een afname van het stroomverbruik.

Oekraïense basisschoolleerlingen behalen op de Papenvoort school hun “LOWAN” doelen op onder andere het gebied van Nederlandse taalvaardigheid. Daarna stromen ze in op reguliere basisscholen in de omgeving, wat hen helpt bij verdere integratie. Samen met Primah en CKC Drenthe zorgen we voor de juiste ondersteuning van de Oekraïense leerlingen.

Leerlingen uit Midden-Drenthe gaan waarschijnlijk op termijn in Midden-Drenthe naar school. Daarnaast zorgt de instroom in regulier onderwijs mogelijk voor een verdere afname van het leerlingenaantal. De doorstroom van leerlingen is dus hoog te noemen, wat vooruitkijken lastig maakt. De effecten voor de Papenvoortschool houden we nauwlettend in de gaten.

De opvanglocatie de Biester beschikt over 87 bedden.

Beide opvanglocaties worden gecontinueerd voor zolang als nodig is. Hiermee voldoen we ook aan de Drentse Puzzel en dus ook aan de Spreidingswet.

1.10.1.04 Vergroten betrokkenheid van inwoners bij het gemeentelijke beleid door de raad.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De raad zal ook 2026 regelmatig vergaderen op locatie. Uit een evaluatie in 2025 is gebleken dat vergaderen op locatie door de meeste fracties als positief worden ervaren. Ze dragen bij aan een informelere sfeer, meer interactie en een grotere betrokkenheid van inwoners. Het gaat dan vooral om onderwerpen met een duidelijk lokaal karakter en waarbij de fysieke locatie duidelijk van toegevoegde waarde is.

Verder adviseert de Jongerenraad gevraagd en ongevraagd aan de gemeenteraad en het college over zaken die jongeren aangaan. Dit gebeurt conform de afspraken vastgelegd in de Verordening op de Jongerenraad.

1.10.1.05 Voorbereiden gemeenteraadsverkiezingen 2026

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Op 18 maart 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. De verkiezingswerkgroep uit de raad stelt hiervoor een actieplan op met concrete maatregelen om de opkomst te vergroten. Deze acties richten zich niet alleen op kiesgerechtigden, maar ook op jongeren.

Op de dag van de gemeenteraadsverkiezing worden na het sluiten van de stembureaus de stemmen alleen op partijniveau geteld. De dag erna worden door Centrale Stemopneming (CSO) alle stemmen geteld zowel op partijniveau als op kandidaatsniveau.

Nadat de oude gemeenteraad afscheid heeft genomen wordt de nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd en wordt het overdrachtsdocument aan de nieuwe gemeenteraad aangeboden. Daarna volgen de gesprekken over de coalitievorming, de integriteitstoets voor de nieuwe wethouders en het inwerkprogramma voor de raad, en het nieuwe college.

In het najaar starten we met het voorbereiden van de waterschapsverkiezingen en de verkiezing van de provinciale staten.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.2 Een transparante overheid die laat zien wat ze doet en hoe ze werkt.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.3 De samenwerking met partners draagt bij aan het realiseren van onze gemeentelijke doelen op regionaal, provinciaal en landelijk niveau.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.10.3.03 Inhoud en uitvoering geven aan Nij Begun/compensatie gaswinning

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De drie Noord-Drentse gemeenten Noordenveld, Tynaarlo en Aa en Hunze participeren in Nij Begun. Hierin werken we, zowel bestuurlijk als ambtelijk, samen met Groningen, inwoners en samenwerkingspartners.

Dit doen we door middel van een programmatische en/of procesmatige aanpak. Hiervoor hebben we als drie gemeenten gezamenlijk een programmamanager aangesteld. In nauwe samenwerking met een programmateam, colleges, raden en inwoners zorgt de programmanager voor de coördinatie en afstemming. Binnen het programma werken we met een structuur van vertegenwoordiging en sluiten we aan bij en organiseren we verschillende bijeenkomsten met raadsleden, bestuurders en ambtenaren.

In 2026 wordt uitvoering gegeven aan de vastgestelde sociale- en economische agenda, waarbij de gemeente op onderdelen ook een rol zal hebben. Daarnaast zal een uitvoeringsstructuur voor de realisatie van de economische agenda worden vastgesteld. En wordt de subsidieregeling isolatie Nij Begun in Aa en Hunze verder uitgerold, waarbij inwoners van Aa en Hunze gebruik kunnen een isolatie-ondersteuner.

1.10.3.06 Actief volgen van het proces van schade-afhandeling mijnbouwactiviteiten en ontwikkelingen diepe ondergrond

Omschrijving

In Aa en Hunze ondervinden inwoners schade en negatieve gevolgen als gevolg van mijnbouwactiviteiten zoals gaswinning en zoutwinning. We volgen de ontwikkelingen rondom deze activiteiten en de manier waarop schade wordt afgehandeld door het Instituut Mijnbouwschade of de Commissie Mijnbouwschade kritisch en altijd vanuit het perspectief van onze inwoners.

Samen met de regio blijven we ons sterk maken voor een menselijke, milde en makkelijke schadeafhandeling, ongeacht waar en door welke vorm van mijnbouw de schade is ontstaan. Daarnaast blijven we kritisch de ontwikkelingen in de diepe ondergrond volgen, zoals opslag van radioactief afval en waterstof, en zullen we hierop gevraagd en ongevraagd reageren richting de minister.

We organiseren (informatie)bijeenkomsten voor inwoners en zorgen voor duidelijke en actieve communicatie hierover. Ook maken we – waar dat kan – gebruik van ons adviesrecht en dienen we zienswijzen of beroep in als dat nodig is.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.20.1 We behalen in 80% van de gevallen onze servicenormen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.20.1.01 We houden onze servicenormen continu onder de aandacht.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2025 hebben we servicenormen vastgesteld waaraan we ons als organisatie willen houden. In deze Servicenormen hebben we vastgelegd wat inwoners, ondernemers en organisaties van ons mogen verwachten als het gaat om onze dienstverlening. Om hieraan te blijven voldoen, is voortdurende aandacht nodig. We doen dit op de volgende manieren:

- We besteden regelmatig aandacht aan de servicenormen in onze interne communicatie en kijken in samenwerking met teams waar verbeteringen nodig en/of mogelijk zijn om de afgesproken servicenormen te behalen.
- We organiseren inspiratiemomenten die bijdragen aan bewustwording over onze dienstverlening en hoe we die vormgeven.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.20.2 Onze inwoners ervaren onze dienstverlening als persoonlijk, toegankelijk en duidelijk.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.20.2.01 We halen actief informatie op om onze dienstverlening door te ontwikkelen en verbeteren van de kwaliteit.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2026 verbeteren we onze dienstverlening door te werken vanuit de ervaring van inwoners en medewerkers.

- We voeren een klantreis leerlingenvervoer uit en vernieuwen dit proces op basis van de resultaten.
- We passen dezelfde aanpak toe op een intern dienstverleningsproces. Hiermee zorgen we dat de samenwerking en ondersteuning binnen de organisatie verbeteren, zodat medewerkers hun werk beter kunnen doen en inwoners daar direct profijt van hebben.
- Met de inrichting en start van het servicecentrum werken we aan betrouwbare en toegankelijke dienstverlening, die we dankzij het servicecentrum ook makkelijker kunnen monitoren.
- We meten klanttevredenheid met behulp van een vragenlijst op specifieke onderwerpen. Op basis hiervan bepalen we verbeterpunten voeren deze door.
- In 2026 ontwikkelen we een kanalenstrategie voor onze dienstverlening. Dit betekent dat we digitale, telefonische en fysieke kanalen beter op elkaar laten aansluiten. Dit versterkt de rol van het servicecentrum als centrale toegangspoort. Uitgangspunt daarbij is dat de inwoner zelf haar kanaal kiest.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.30.1 De gemeente Aa en Hunze staat in 2026 in de top 20 van de ranglijst van veilige gemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.30.1.01 In de aanpak van ondermijning ligt de focus op zorgfraude, drugs, veilig buitengebied en mensenhandel.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De aanpak van ondermijning is onderdeel van het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027. Hierin is opgenomen dat wordt voldaan aan de *Drentse aanpak ondermijning* (DAO). Deze aanpak heeft 5 pijlers: verhoging van de bewustwording, een goede informatiepositie en informatiehuishouding, beleid en handhaving, integere en veilige werkomgeving en communicatie.

De DAO loopt tot februari 2026. In de aanloop naar dit moment wordt gekeken wat er in de afgelopen twee jaar is gerealiseerd en op welke punten nog een vervolg in de aanpak van ondermijning noodzakelijk is.

1.30.1.02 Handhaving permanente bewoning op recreatieverblijven op vakantieparken.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Eind 2025 of begin 2026 wordt duidelijk hoe de instructieregel van minister Keijzer er definitief uit ziet. Zodra de regels rondom permanente bewoning helder zijn, passen we – indien nodig – onze aanpak daarop aan.

Voor situaties waarin sprake is van permanente bewoning van recreatieverblijven die ná 16 mei 2024 zijn ontstaan, zetten we onze gefaseerde handhaving voort. Dit doen we met oog voor de menselijke maat. Daarbij werken we nauw samen met (externe) ketenpartners.

1.30.1.03 Ontwikkelen beleid dat bijdraagt aan een veilig Aa en Hunze.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Woonoverlast kan de leefbaarheid ernstig verstoren. Wat voor de één normaal gedrag is, kan voor een ander hinderlijk of zelfs onhoudbaar zijn. Ons beleid rondom woonoverlast geeft richting aan een gerichte en effectieve aanpak, die in verschillende werkprocessen verder wordt uitgewerkt.

Daarnaast zetten we nadrukkelijk in op het voorkomen van femicide en andere vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes. Femicide – dodelijk geweld tegen vrouwen en meisjes – komt in alle lagen en delen van de samenleving voor. We investeren in het beter herkennen van signalen van geweld en in eerder ingrijpen bij huiselijk geweld, zodat escalatie kan worden voorkomen. Dat doen we bijvoorbeeld door meer aandacht te besteden aan de campagne Orange the World. Verder werken we in Noord Drents verband samen om een fysiek steunpunt te realiseren in Assen. Dit is een meldpunt waar men terecht kan met een hulpvraag of wanneer men een vermoeden heeft van geweld tegen vrouwen.

Op initiatief van Aa en Hunze actualiseren de Drentse gemeenten gezamenlijk het paasvurenbeleid, evenals de APV die op een aantal thema's (onder andere op het gebied van ondermijning) aangepast dient te worden. Op een aantal terreinen passen we al aanvullende Bibob-mogelijkheden toe. De definitieve implementatie van het beleid vindt in 2026 plaats.

In het voorjaar is de jaarlijkse Veiligheidsweek en in de loop van het jaar bereiden we ons samen met betrokken partners voor op de invoering van het vuurwerkverbod (met name ten aanzien van de import van vuurwerk en het verloop van de jaarwisseling).

1.30.1.06 Verbeteren verkeersveiligheid in Aa en Hunze

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Verkeersveiligheid is onderdeel van het Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027. Daarbij is de link gelegd met het Mobiliteitsplan Verkeer. In dat plan wordt een aantal onderdelen benoemd, zoals de technische staat van de weg(inrichting), het gedrag van weggebruikers en ook de handhaving.

In 2026 blijven wij verkeersveiligheid onder de aandacht van inwoners brengen. In overleg met de politie worden controles op relevante wegen uitgevoerd. Daarbij communiceren zowel de politie als de gemeente actief over de resultaten van deze controles.

1.30.1.07 Maatschappelijke Weerbaarheid

Omschrijving

Aanpak vergroten maatschappelijke weerbaarheid

Door toenemende geopolitieke spanningen, cyberdreiging, natuurrampen door klimaatverandering is het noodzakelijk dat we in de komende jaren onze maatschappelijke weerbaarheid versterken. Deze dreigingen brengen nieuwe opgaven met zich mee die vragen dat wij onze weerbaarheid vergroten, zodat we voorbereid zijn op wat er kan gebeuren en dat we voorbereidingen hebben getroffen voor de mogelijke gevolgen daarvan.

De Drentse gemeenten, de VRD en andere partners werken hierin samen. De VRD stelt hiertoe een plan van aanpak op, waarin we zaken samen oppakken, maar ook onze eigen verantwoordelijkheid hebben. Welke rollen en taken dat zijn, is op dit moment nog niet duidelijk. Wel dat dit iets gaat betekenen, bijvoorbeeld ten aanzien van het vergroten van de zelfredzaamheid en bewustwording van onze inwoners, dat we een rol hebben in de crisisbeheersing en dat onze kritische bedrijfsprocessen op orde zijn, zodat we onze dienstverlening kunnen continueren.

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Vereniging Drentse Gemeenten (VDG)
- Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio (GR EDR)
- Veiligheidsregio Drenthe Assen (VRD)
- Omgevingsdienst Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2026 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2026. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2026. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

NB: Het grote verschil in lasten en baten in deze pijler tussen 2024, 2025 en 2026 heeft voor het grootste deel te maken met de incidentele lasten en baten voor de opvang van ontheemden uit de Oekraïne en voor de Tijdelijke Gemeentelijke Opvang.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten	14.346	13.587	12.646
Baten	14.341	10.232	9.686
Onttrekkingen	77	346	18
Stortingen	3.100	2.100	2.100
Gerealiseerd resultaat	-3.028	-5.109	-5.041

Pijler 2 Samen Leven

Korte omschrijving

Deze pijler gaat over hoe onze inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deelnemen aan de samenleving. Zoals verwoord in onze visie op het sociaal domein “Samen maak je de route” zijn onze inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk. Als dit niet lukt zorgen wij voor ondersteuning, zoals hulp bij opvoeding van kinderen en jeugd, het vinden van werk, verstrekken van inkomensondersteuning en schuldhulpverlening, vrijwilligerswerk en preventie in gezondheid zoals Jongeren op gezond gewicht.

Onze strategie is vooral te investeren in de samenredzaamheid van inwoners en lichte ondersteuning te bieden daar waar nodig. We kiezen voor deze strategie om duurdere vormen van zorg te beperken.

Ambities

We streven ernaar dat iedereen mee kan doen, zich veilig voelt en gezond kan leven. Ook voor de inwoner die een steun in de rug nodig heeft. In 2026 zetten we in op vier kernambities:

Kansrijk opgroeien

Elk kind dient gelijke kansen te krijgen om gezond, veilig en kansrijk op te groeien. Dit doen we door te investeren in preventie, het versterken van gezinnen en een optimale samenwerking tussen de diverse betrokken organisaties, ouders en verenigingen. De uitwerking van de Hervormingsagenda Jeugd zal verder vorm krijgen.

Stevige lokale teams

We bouwen aan stevige lokale teams die dichtbij inwoners staan, snel kunnen schakelen en integraal samenwerken om passende ondersteuning te bieden waar nodig. Samen met Attenta en Impuls ontwikkelen we hiervoor een werkwijze.

Een brede kijk op gezondheid

Gezondheid is meer dan de afwezigheid van ziekte. Met een vernieuwde nota blijven we inzetten op een brede benadering van gezondheid, waarin mentale veerkracht, leefstijl, en een gezonde leefomgeving centraal staan. Daarmee sluiten we ook aan bij 'de beweging naar de voorkant', zoals die is verwoord in akkoorden zoals het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In het aanvullend akkoord op IZA, Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) komt er nog meer nadruk te liggen op minder zorg en meer welzijn. Domein overstijgende samenwerking tussen zorg en welzijn wordt hiermee nog belangrijker. In de uitvoering van de woonzorgvisie gaan we hiermee aan de slag.

Nij Begun

De sociale agenda binnen Nij Begun draagt bij aan de ambitie de brede welvaart in Groningen en Noord-Drenthe binnen 1 generatie op het landelijk gemiddelde te brengen. Nij Begun geeft zo een langdurige impuls aan het verbeteren van de gezondheid, het vergroten van de leefbaarheid en kansen voor kinderen en het tegengaan van armoede. Voorbeelden hiervan zijn de inzet van een welzijnscoach in elke huisartsenpraktijk, het versterken van de financiële weerbaarheid van jongeren en het doorbreken van generatiearmoede.

Ambities Samen Leven

Beleidsvoornemens Zorg structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemens	i/s	2026	2027	2028	2029
Versterking maatschappelijke weerbaarheid	s	pm			
Inkoop jeugdzorg	s	pm			
Armoedebeleid; preventie, informatiecampagne en samenwerking	s	-17.000	-17.000	-17.000	
Armoedebeleid; preventie, informatiecampagne en samenwerking	i	-25.000			
Faciliteren informele ondersteuning in dorpen	i	-100.000			
Totaal		-142.000	-17.000	-17.000	

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2026– 2029. (ambities structureel en incidenteel)

Effect in de samenleving

2.10 Inwoners nemen zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deel aan de samenleving.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.1 Alle inwoners kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.1.01 De ondersteuning van mantelzorgers te versterken.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In Drents verband is een werkgroep gestart om de ondersteuning van mantelzorgers te verbeteren en overbelasting te voorkomen. Daarbij richt de werkgroep zich onder meer op een betere informatievoorziening, met duidelijke contactpunten en toegankelijke (digitale) informatie, en op het versterken van respijtzorg.

Ook zorgen we in onze gemeente voor blijvende ondersteuning van alle mantelzorgers en in het bijzonder die van jonge mantelzorgers.

2.10.1.02 Uitrol laagdrempelige ondersteuning dorpen.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We werken toe naar een dekkend netwerk van dorpsondersteuning voor de dorpen. De ontwikkeling naar een vorm van dorpsondersteuning blijkt in de verschillende dorpen op diverse manieren en in een verschillend tempo te verlopen. Minimale voorwaarde voor een vorm van dorpsondersteuning is de aanwezigheid van een basis van vrijwilligers. Daar waar die er niet is, heeft de buurtwerker van Impuls een stimulerende rol.

Dorpsondersteuning is ook een van de maatregelen binnen Nij Begun. De verwachting is dat dorpsondersteuning hierdoor een extra impuls krijgt.

2.10.1.04 Voorbereiden op de oude dag en stimuleren vitaal ouder worden

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De voorlichtingscarroussel Vitaal Aa en Hunze is er op gericht senioren voor te lichten over thema's als veilig wonen, gezondheid, bewegen, zingeving, het levenseinde en omgaan met rouw en verlies. Op basis van de ervaringen en succes van de bijeenkomsten, komen we met een vervolg. De verwachting is dat dit onderwerp opgenomen zal worden in de uitvoeringsagenda voor de woonzorgvisie.

2.10.1.06 Decentralisatie beschermd wonen

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Vanaf 1 januari 2027 treedt het woonplaatsbeginsel Beschermd Wonen in werking en het daarbij behorende financieel verdeelmodel. In 2026 worden de laatste stappen gezet ten aanzien van de decentralisatie, zoals het formaliseren van de samenwerking binnen de regio.

2.10.1.07 Coalitie Eén tegen eenzaamheid

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We bouwen voort op voorgaande jaren: Gezamenlijke ontmoeting en activiteiten aanbieden om meedoen mogelijk te maken. Dit doen we in samenwerking met welzijn-, sport-, cultuur- en zorgorganisaties. Eenzaamheid is een van de thema's binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het is een onderwerp dat verweven is met alle andere thema's binnen GALA en met Gebiedsgerichte aanpak positieve gezondheid (zie 2.10.5.02).

2.10.1.10 Welzijn op recept

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Welzijn op Recept is een van de vijf preventieketens binnen het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) die wij als gemeente invoeren. De aanleiding voor Welzijn op Recept is dat er veel patiënten op het spreekuur van de huisarts komen met psychosociale problematiek. In plaats van dat de patiënt een medische behandeling krijgt, gaat een welzijnscoach in gesprek en schrijft bijvoorbeeld een 'recept' uit voor activiteiten op het gebied van ontmoeting, sport of cultuur. Door de inzet van Nij Begun middelen kunnen we de welzijnscoach duurzaam inzetten bij alle huisartsenpraktijken.

2.10.1.11 Valpreventie keten ontwikkelen en uitvoeren

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We zetten de activiteiten voor valpreventie voort door:

- regelmatig voorlichting te geven over dit onderwerp;
- mensen te stimuleren om valrisicotesten te doen, zowel zelfstandig als met ondersteuning van professionals;
- preventiecurssussen in verschillende dorpen beschikbaar te stellen;
- samen met andere gemeenten onze bijdrage voort te zetten aan het RTV Drenthe-programma Drenthe beweegt samen. Dit programma behandelt verschillende thema's, zoals valpreventie, eenzaamheid en tips om fit ouder te worden.

2.10.1.13 Stevige lokale teams

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Met de ontwikkeling van stevige lokale teams geven we uitvoering aan het uitgangspunt dat iedere inwoner toegang heeft tot passende hulp en zorg. Lokale teams functioneren als het eerste aanspreekpunt en hebben de coördinatie op de integrale dienstverlening. Samen met de gemeente ontwikkelen Impuls en Attenta hiervoor een werkwijze.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.2 Elk kind groeit gezond en veilig op en kan zich optimaal ontwikkelen tot zelfstandige volwassene.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.2.01 Hervormingsagenda Jeugd uitvoeren

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Met de Hervormingsagenda Jeugd (2024) is er een impuls gegeven aan de verschuiving van geïndiceerde jeugdhulp naar laagdrempelige individuele of collectieve voorzieningen. In 2026 krijgt dit een vervolg.

De eerste praktijkondersteuners Jeugd (POH) zijn gestart. Onze ambitie is deze te breiden naar alle huisartsenpraktijken in Aa en Hunze.

In 2025 is onderzocht welke vormen van vrij toegankelijke gezinsondersteuning er al zijn. Daaruit blijkt dat er goede initiatieven bestaan, zoals de gezinscoach, home-start en de training 'opvoeden in vertrouwen'. Maar we zien ook gaten in het aanbod. In 2026 zetten we daarom in op het versterken van bestaande initiatieven en deze beter met elkaar te verbinden. Waar nodig voegen we nieuwe activiteiten toe. Een voorbeeld hiervan is de pilot Steunouder, waarbij vrijwilligers kinderen van overbelaste gezinnen tijdelijk opvangen en ondersteunen. Het doel van deze aanpak is om gezinnen eerder en beter te helpen, zodat zwaardere hulp in de toekomst zoveel mogelijk voorkomen kan worden.

In 2026 wordt gewerkt aan de voorbereiding van de oprichting van de gemeenschappelijke regeling voor de jeugdhulpregio Drenthe, zodat deze operationeel is per 1 januari 2027. Daarnaast vindt in 2026 de eerste uitwerking plaats van de Drentse regiovisie, die richtinggevend is voor de nieuwe Drentse inkoop van jeugdhulp per 1 januari 2028. Deze visie vormt het fundament voor een toekomstbestendig jeugdstelsel in de regio.

2.10.2.03 Vergroten kansengelijkheid

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In het Schakelteam komen signalen over de jeugd in Aa en Hunze samen vanuit verschillende samenwerkingspartners, zoals bijvoorbeeld onderwijs, jeugdprofessionals en kinderopvang. Op basis van deze signalen worden adviezen voor starten met / doorontwikkeling van activiteiten gegeven. Voor 2026 organiseren we drie keer Toekomstpraat: op basis van een actueel thema gaan onderzoeken professionals hun rol en hoe ze beter samen kunnen werken. Een van de thema's in 2026 is gezond opgroeien. Daarnaast starten we in 2026 met de training outreachende gespreksvoering voor leerkrachten en pedagogisch medewerkers om kinderen en hun gezinnen eerder de helpende hand te kunnen reiken.

2.10.2.07 Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming uitvoeren

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We zijn in afwachting van de richting die het Rijk gaat kiezen wat betreft wetgeving in de Kind- en Gezinsbeschermingsketen. Zodra daar meer duidelijk over is, zullen we daarop acteren. In de tussentijd zoeken we actief verbinding met de hervormingsagenda jeugd.

2.10.2.09 Preventieketen ontwikkelen en uitvoeren aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

GLI - Gecombineerde Leefstijlinterventie is een programma dat kinderen helpt om op een gezonde manier af te vallen of een gezonder gewicht te bereiken. Een speciaal daarvoor opgeleide jeugdverpleegkundige begeleidt het kind en het gezin en zorgt voor de juiste hulp en afstemming tussen professionals. Belangrijk hierbij is dat het gehele netwerk rondom kinderen bekend is met deze nieuwe aanpak. Te weten kinderopvang, school, jeugdverpleegkundigen, huisartsen, netwerk Kansrijke Start, welzijn/buurtwerk gezondheid. Het kind en het gezin staan centraal, wat zijn de achterliggende factoren van het overgewicht en welke hulp en GLI past hierbij?

2.10.2.10 Preventieketen Kansrijke Start ontwikkelen en uitvoeren

Omschrijving

Doorkijk Kansrijke Start 2026 e.v.

Het programma Kansrijke Start richt zich op de eerste 1.000 dagen van een kind, met nadruk op preventie, kwetsbare groepen en een sterke samenwerking tussen professionals. Dit betekent onder meer het bespreekbaar maken van kindwensen, het voorkomen van ongewenste zwangerschappen via laagdrempelige gesprekken en voorlichting.

De lokale coalitie bestaat uit Attenta, Impuls, Icare, GGD, kraamzorg en verloskundigen. Deze partners werken intensief samen om gezinnen tijdig de juiste ondersteuning te bieden. In 2026 wordt deze samenwerking verder verdiept en uitgebreid. Daarbij is vooral de verbinding met het sociaal domein en de samenwerking met huisartsen een belangrijk aandachtspunt.

2.10.2.11 Bevorderen van een goede gezondheid en een gezonde leefomgeving voor onze jeugd.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We gaan verder op de ingeslagen weg. We nemen deel aan de Drentse samenwerking Gezonde Marke, coalitie leefstijl. In onze gemeente blijft het thema mentale gezondheid heel belangrijk en vindt plaats door inzet van jongerenwerk, scholen en andere ketenpartners.

We zetten onze inzet voort voor een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving. Een gezonde leefomgeving is een omgeving waarin het maken van de gezonde keuze gemakkelijker wordt. Hier zetten we in op scholen, kinderopvang, sport en gezondere evenementen. Enkele acties zijn: samenwerking en doorontwikkeling aanbod voor kinderen met (beginnend) overgewicht, rookvrije locaties, groene schoolpleinen, menukaart voor scholen.

Het onderwerp middelengebruik benoemen we bij 2.10.5.03

2.10.2.13 Actief onze belangen inbrengen in de Sociale Agenda Nij Begun

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Begin 2025 is de sociale agenda Nij Begun gepresenteerd. Nu start de nieuwe fase: de uitwerking en uitvoering van de 16 maatregelen. Deze worden gefaseerd ingevoerd, elk met een opbouwperiode van meerdere jaren. De bestuurlijke en democratische inbedding wordt in eerste instantie geregeld via een convenant dat loopt tot eind 2026. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan een structurele inbedding vanaf 2027.

De activiteiten uit de sociale agenda die in 2026 plaatsvinden, vindt u terug bij de verschillende beleidsterreinen zoals armoede, gezondheid, enz.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.3 Elke inwoner is zoveel mogelijk financieel redzaam.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.3.02 Uitvoering schuldhulpverlening.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Met de aansluiting bij de verzelfstandigde stichting GKB Drenthe, kunnen onze inwoners gebruik blijven maken van de schuldhulpverleningsdiensten van de GKB. Een van de speerpunten is de extra inzet op begeleiding van jongvolwassenen.

Daarnaast bevat het programma Nij Begun de maatregel 3.12 Versterken financiële weerbaarheid. Deze maatregel richt zich specifiek op jongeren tot 28 jaar met ernstige schuldenproblematiek. De aanpak wordt momenteel ontwikkeld. De eerste gemeenten starten naar verwachting begin 2026, waarna een verdere uitrol volgt naar andere gemeenten.

2.10.3.04 Uitvoering nota armoedebelaid 2024-2028

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De gemeente richt zich op verschillende thema's om armoede en financiële problemen aan te pakken. In 2026 leggen we de nadruk op de vindbaarheid en het gebruik van de voorzieningen. Hierbij richten we ons op alle inwoners, maar de focus zal liggen op inwoners die niet goed in beeld zijn en kinderen die in armoede leven. Hiervoor gaat de gemeente Aa en Hunze een communicatiecampagne ontwikkelen en uitvoeren waarbij de samenwerking wordt gezocht met de lokale partijen. Verder gaan de gemeente en scholen inzetten op het versterken van de financiële kennis van leerlingen en ouders. Ook wordt verder gewerkt aan een integrale aanpak waarbij het toegankelijker maken van de (financiële) voorzieningen een onderdeel is.

Vanuit Nij Begun is het aanbod om het programma 3.11 Doorbreken van generatiearmoede met buddy's en doorbraakaanpak van Nij Begun (Kansen voor Kinderen) in 2026 in Aa en Hunze in te voeren. In de aanpak wordt een gezin begeleid door een buddy en hij/zij kijkt samen met het gezin wat nodig is om de bestaanszekerheid en toekomstperspectief te verbeteren. Het is een uitbreiding op het bestaande aanbod om inwoners in armoede te helpen.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.4 Alle inwoners kunnen zo zelfstandig mogelijk meedoen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.4.01 Samenwerking versterken WPDA en lokale ondernemers Aa en Hunze inclusief rol van het werkgeversservicepunt van de arbeidsmarktregio "Werk in Zicht".

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We zetten in op het versterken van de samenwerking tussen de WPDA en de lokale ondernemers. We willen zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leiden naar werk. Dit vergt van werkgevers extra inzet, waarbij de WPDA ondersteuning kan bieden. De WPDA investeert in samenwerking en biedt ondernemers in onze gemeente diverse instrumenten, zoals o.a. jobcoaching, werkplekaanpassing en loonkostensubsidie. Daarnaast bezoekt de WPDA de ondernemersverenigingen om op een laagdrempelige en toegankelijke manier met elkaar in gesprek te zijn en ze te informeren.

We willen het aantal sociale ontwikkelpartners uitbreiden. De samenwerking richt zich op werkgevers in kansrijke branches voor de doelgroepen van de Participatiewet.

2.10.4.02 Cultuur inzetten als middel om aan de slag te gaan met maatschappelijke thema's.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De looptijd van de cultuurnota wordt met 2 jaar verlengd. De looptijd eindigt eind 2027. De subsidieregeling cultuur - sociaal domein wordt daardoor ook met 2 jaar verlengd. Doel van deze regeling is om te experimenteren met culturele projecten die gericht zijn op maatschappelijke thema's en/of projecten die als doel hebben om via deze weg nieuwe (kwetsbare) doelgroepen te bereiken. Het project 'Jongerenateliers in het Veen' heeft door omstandigheden vertraging opgelopen en zal in 2026 afgerond worden. Dit project heeft als doel om jongeren in 3 veendorpen meer met cultuur in aanraking te laten komen. Met het project Paradijs Aa en Hunze II wordt samen gewerkt met de welzijnscoach van Impuls. Samen met inwoners wordt toegewerkt naar een theatervoorstelling. Deze voorstelling wordt opgevoerd in de eerste helft van 2026.

2.10.4.03 Toegankelijkheid gemeente

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De speerpunten voor 2026: de toegankelijkheid van gemeentelijke gebouwen en de openbare ruimte, het terugdringen van laaggeletterdheid, de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening, toiletinclusie, het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) en samenwerking met de VNG en Ieder(in). Ieder(in) is de landelijke koepelorganisatie voor mensen met een beperking en/of chronische ziekte.

De Toegankelijkheidsraad bestaat uit inwoners van de gemeente Aa en Hunze die zelf een beperking hebben, mantelzorger zijn of een specifieke doelgroep vertegenwoordigen. De raad vormt daarmee een brede afspiegeling van de diversiteit binnen de groep mensen met een beperking en adviseert ons bij de uitvoering van deze speerpunten.

2.10.4.04 Uitvoering Wet Inburgering 2021.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v..

De gemeentelijke regievoerders houden regie op de inburgeringsplicht van de statushouders. Hierbij vindt nauwe samenwerking plaats met de ketenpartners zoals Impuls, WPDA, werkgevers en de onderwijsaanbieders. In 2026 zullen nog meer nieuwe inwoners het inburgeringstraject afronden. Er wordt continu gekeken naar het huidige inburgeringsaanbod en in hoeverre dit voldoende aansluit met wat er nodig is voor de doelgroep. Er wordt verder ingezet op fietslessen, laagdrempelige psychosociale ondersteuning door Woord van Kracht, en de nadruk op participatie en integratie van specifiek de vrouwen en jongeren. Tot slot scherpen we onze afspraken met (keten)partners aan, zodat de samenwerking nog beter verloopt.

2.10.4.07 Bibliotheekwerk doorontwikkelen zodat deze voldoet aan de eisen die gesteld worden bij de stelselwijziging die per 2026 ingaat

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Naar verwachting treedt in 2026 de wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) in werking. Gemeenten krijgen daarmee een wettelijke zorgplicht: zij moeten ervoor zorgen dat inwoners toegang hebben tot een volwaardige bibliotheek binnen redelijke afstand. Nieuw in de Wsob is de verplichting voor gemeenten om een meerjarenbeleidsplan voor het bibliotheekwerk op te stellen. Dit plan ontwikkelen we samen met de bibliotheek, waarbij we ook inwoners actief willen betrekken.

Daarnaast stelt het kabinet extra middelen beschikbaar voor de Bibliotheek op School (dBos). Het is nog niet duidelijk of dit gevolgen heeft voor de hoogte van de gemeentelijke bijdrage aan het bibliotheekwerk.

2.10.4.08 Het verminderen van laaggeletterdheid

Omschrijving

Begin 2026 stelt het college een nieuw plan vast voor het verminderen van laaggeletterdheid (vaardigheden voor taal, digitaal en rekenen). Het plan legt de nadruk op meetbare doelen, monitoring en samenwerking. En vooral het bereiken van bepaalde doelgroepen en hen stimuleren om met (digi)taal aan de slag te gaan. De belangrijkste opgave is het bereiken van inwoners met Nederlands als moedertaal (NT1). Inwoners met Nederlands als 2e taal (NT2) weten de weg naar het Taalhuis goed te vinden.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.5 Het verkleinen van gezondheidsachterstanden van volwassenen

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.5.01 Preventieketen Gecombineerde Leefstijlinterventies, ontwikkelen en uitvoeren

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2026 gaan we starten met het inrichten van de preventieketen 'aanpak overgewicht en obesitas bij volwassenen' in samenwerking met huisartsen, diëtisten, Impuls, Attenta enz.

2.10.5.02 Dorpsaanpak positieve gezondheid

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2026 gaan we in een paar dorpen, verder met de dorpsaanpak positieve gezondheid. Ook gaan we in de tweede helft van 2026 beoordelen of de huidige aanpak goed werkt is en past bij de behoefte van inwoners. Indien nodig sturen we bij.

Uitgangspunt van deze dorpsaanpak is de behoefte van inwoners, gekoppeld aan leefstijl- en welzijnsthema's. Belangrijk bij deze aanpak is ook het bevorderen van samenredzaamheid van inwoners: waar heb ik behoefte aan en wie kan mij daarbij helpen en voor wie zou ik iets kunnen betekenen? Op deze wijze werk je aan gezondheidsbevordering én naoberschap/samenredzame samenleving en vermindering van vragen aan formele zorg. Waarbij bekend is dat leefstijlverbetering en samenredzaamheid een proces is van kleine stapjes en een lange adem.

2.10.5.03 Voorlichting en advies over roken, alcohol en middelengebruik

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Binnen onze gemeente vindt voorlichting plaats over roken/vapen, alcohol en middelengebruik. Deze is vooral gericht op jongeren. Hiermee gaan we in 2026 verder. Voor dit thema werken we Drenthe breed samen en we benutten de campagnemix van de GGD én de inzet van VNN. De focus blijft liggen op roken/vapen en rookvrije locaties. Daarnaast zetten we de bestaande voorlichting over alcohol en drugs voort op bijvoorbeeld scholen voort.

2.10.5.04 Evaluatie nota gezondheidsbeleid

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De gezondheidsnota Samen Gezond in Aa en Hunze 2022-2025 gaan we evalueren en toetsen aan de nieuwe Landelijke Nota Gezondheidsbeleid. We nemen hierin ook de evaluatie van het plan Samen Gezond Leven en Meedoen in Aa en Hunze af. Dit is ons gemeentelijk plan op basis van het landelijke Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) met bijbehorende financiering tot eind 2026. Op basis hiervan ontwikkelen we nieuw beleid,.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentse Aa (WPDA)
- Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)
- Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen –Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2026 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2026. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2026. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten	36.428	35.426	33.810
Baten	9.633	7.321	6.470
Onttrekkingen	275	289	34
Stortingen	0	19	19
Gerealiseerd resultaat	-26.520	-27.835	-27.325

Pijler 3 Duurzaamheid en Economie

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over zijn van een duurzame gemeente en het versterken van de economische structuur en daarmee de aantrekkelijkheid van Aa en Hunze voor inwoners en bezoekers.

Ambities

Onze ambitie is een duurzame gemeente waarin het aantrekkelijk is om te werken, te ondernemen en te recreëren.

Werken en ondernemen

We investeren in goede en toekomstbestendige werklocaties. Daarmee behouden we bedrijvigheid en werkgelegenheid. Onze bedrijventerreinen ontwikkelen we verder met aandacht voor energietransitie, klimaatadaptatie en versterking van de economische structuur.

De focus in 2026 ligt op het toekomstbestendig maken van onze lokale bedrijventerreinen. In de voorbereiding van de uitbreiding van bedrijventerrein Bloemakkers spelen zaken rond ecologie en stikstof, evenals de verbreding van de N34. We spreken regelmatig met ondernemers via bedrijfsbezoeken en structureel overleg. Zo halen we vragen op en stemmen we onze informatievoorziening daarop af.

In 2025 is een convenant gesloten voor de Regiodeal 2026-2029 Vitaal Verbonden Noord-Drenthe tussen het Rijk, de provincie Drenthe en de gemeenten Noordenveld, Tynaarlo en Aa en Hunze. De regiodeal versterkt de brede welvaart en leefbaarheid in de regio. Vanaf 2026 starten we met de uitvoering van projecten die zorgen voor economische structuurversterking en een betere ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid.

Recreatie en verblijf

We werken samen met stakeholders en ondernemers om het recreatieaanbod te versterken. Inwoners en toeristen profiteren hiervan. De komende periode starten we met onder andere de planvorming voor het Gasselternveld in samenwerking met Staatsbosbeheer en de Provincie Drenthe.

Duurzaamheid met inwoners en bedrijven

We werken samen met inwoners en bedrijven aan de uitvoering van de Duurzaamheidsvisie op de zes thema's: grootschalige opwek van energie, warmtetransitie, duurzame mobiliteit, een circulaire economie, biodiversiteit en klimaatadaptatie. In 2026 werken we aan een Warmteprogramma als opvolger van de Transitievisie Warmte. We stimuleren isolatie en voorbereidingen op wonen zonder aardgas. Ook rollen we Nij Begun Maatregel 29, gestart in 2025, verder uit. Deze maatregel levert een forse bijdrage aan de warmtetransitie.

Daarnaast voeren we Dorpsuitvoeringsplannen uit in Gasteren, Balloërveld en Balloo. Dit doen we samen met inwoners, lokale energie-initiatieven, dorpsbelangenorganisaties en andere partners. We verkennen ook nieuwe initiatieven.

We zetten breed in op communicatie, zodat inwoners, ondernemers en partners zich herkennen in het gezamenlijke duurzaamheidsverhaal van Aa en Hunze. Samen met Drentse gemeenten zetten we het Drents Energieloket in. Daarmee helpen we woningeigenaren met vragen over verduurzaming. Ook organiseren we energiemarkten, Fixteam-acties en energiecafés, in samenwerking met lokale partners, woningcorporaties, huurdersverenigingen en dorpsorganisaties.

Duurzaamheid in de eigen organisatie

Ook als gemeente dragen we actief bij aan verduurzaming. In 2025 hebben we aansluiting gezocht bij de Drentse Circulaire Standaard. Dit gezamenlijke programma van gemeenten, provincie en partners richt zich op circulair ondernemen, bouwen, aanbesteden en inkopen. Door praktijkprojecten ontdekken we samen wat werkt.

Ambities Duurzaamheid en Economie

Beleidsvoornemens Economie, werk en recreatie structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2026	2027	2028	2029
Transitievisie warmte (uit sturingsmonitor)	s		pm		
Bermbeheerplan (andere scenario's)	s	x			
Geopark de Hondsrug	i	-30.000	-30.000		
Uitvoeringsbudget Economie, recreatie en Toerisme	i	-40.000			
Regiodeal Noord Drenthe 'Vitaal verbonden'	i	x	x	x	x
Uitvoeringsbudget duurzaamheid	i	-232.500			
Toekomstbestendige bedrijventerreinen	i	-40.000	-40.000		
Totaal		-343.000	-70.000		

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2026– 2029. (ambities structureel en incidenteel)

Effect in de samenleving

3.10 In de gemeente Aa en Hunze is het aantrekkelijk werken, ondernemen, recreëren en verblijven.

3.20 De gemeente Aa en Hunze is een duurzame gemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.10.1 De lokale economie is toekomstbestendig en er is voldoende werkgelegenheid.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.10.1.03 Ondersteunen van ondernemers op het gebied van innovatie, kennis, duurzaamheid en andere ontwikkelingen en initiatieven.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2025 zijn we gestart met de evaluatie en actualisatie van de Economische koersnota, deze ronden we begin 2026 af. In de actualisatie is vastgelegd wat de focuspunten zijn, ook in relatie tot actuele maatschappelijke en economische ontwikkelingen en de uitgangspunten van Nij Begun en de Regiodeal Vitaal Verbonden. Deze focuspunten vertalen we naar concrete activiteiten die we oppakken in samenwerking met en ter ondersteuning en facilitering van onze ondernemers.

Zaken die we oppakken zijn:

- Het organiseren van de week van de Ondernemer samen met IkBenDrentsOndernemer, ondernemers en de gemeenten Noordenveld en Tynaarlo als logische partners vanuit de samenwerking binnen Nijbegun en de Regiodeal Noord-Drenthe.
- Het ondersteunen van ondernemers in het vinden en behouden van personeel samen met Werkplein Drentsche Aa. Dit doen we door bij te dragen aan evenementen zoals Regio on Stage, Startfest Assen en Hart voor de zaak. We zorgen voor verbinding tussen ondernemers en WPDA. Dit gebeurt structureel tijdens het overleggen van het Ondernemersplatform. En bij vragen van ondernemers.

- Het organiseren van innovatietafels en bijeenkomsten met kennispartners zoals LTO en IkBenDrentsOndernemer rond digitalisering en sector-overstijgende samenwerking.

3.10.1.06 Toekomstbestendigheid Bedrijventerreinen

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We zetten in op de verdere ontwikkeling van bedrijventerreinen. Dit gaat zowel om mogelijke nieuwe locaties als om doorontwikkeling van bedrijventerreinen. Dit doen we onder andere door:

- Uitvoering te geven aan de verdere voorbereiding van uitbreiding bedrijventerrein Bloemakkers in Gieten. De ruimtelijke procedures worden voorbereid en de noodzakelijke onderzoeken worden uitgevoerd.
- Oriëntatie op mogelijke planontwikkeling bedrijfskavels in Annen op basis van het uitgevoerde behoeftenonderzoek.
- Planvorming rondom revitalisering van bedrijventerrein Vogelshemweg te Gasselternijveen.
- Samenwerking aanjagen op bestaande bedrijventerreinen in het kader van thema's als veiligheid, duurzaamheid en ondernemerschap.

3.10.1.07 Uitvoering van de Economische Agenda Nij Begun

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2026 wordt gestart met de uitvoering van de in 2025 vastgestelde economische agenda. Hiervoor wordt een uitvoeringsstructuur (gemeenschappelijke regeling) en een afwegingskader voor de besteding van de middelen vanuit de economische agenda vastgesteld. Er wordt een masterplan regiocentra Noord-Drenthe opgesteld. Vanuit economische agenda worden middelen voor co-financiering beschikbaar gesteld om te investeren in de economische vitaliteit van regiocentra in Groningen en Noord-Drenthe die een bovenregionale verzorgende functie vervullen. Voor onze gemeente is dat Gieten. Het gaat daarbij om maatregelen zoals het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit, het concentreren van winkels in een compacter centrum, het aanpakken van leegstand en vervallen panden, en het omvormen naar nieuwe, toekomstbestendige functies.

3.10.1.08 Uitvoering van de Regiodeal 'Vitaal verbonden'

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2025 is het convenant en het programmaplan voor uitvoering van de Regiodeal opgesteld. We geven uitvoering aan projecten uit het programma. Deze projecten leveren een bijdrage aan het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid, zoals inzet op behoud van lokale voorzieningen. Dit doen we samen met het Rijk, de gemeente Noordenveld, gemeente Tynaarlo en de provincie Drenthe. Het doel van de Regiodeal is (dreigende) achterstanden in de brede welvaart weg te nemen, en herstel en perspectief te bieden aan onze inwoners en ondernemers in aanvulling op de maatregelen uit Nij Begun. In de uitvoering leggen we de verbinding met de Economische Agenda en Sociale Agenda Nij Begun.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.10.2 De vitaliteit van de recreatieve sector versterken.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.10.2.02 Ontwikkeling Gasselternveld

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We onderzoeken samen met de provincie Drenthe en Staatsbosbeheer of en welke (financiële) mogelijkheden er zijn voor het verder realiseren van de recreatieve doelstellingen en ambities uit de ontwikkelvisie Gasselternveld. We zetten hiermee samen in op een aantrekkelijke, veilige en schone openbare recreatiemogelijkheid te bieden voor de inwoners uit de regio en de regionale en lokale economie te stimuleren.

3.10.2.05 Faciliteren en ondersteunen van de recreatieve sector

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We ondersteunen en faciliteren ondernemers en organisaties bij het versterken van het recreatieve voorzieningenniveau in onze ge meenten. Speerpunten hierbij zijn het (door)ontwikkelen van thematische fiets- en wandelroutes met ondersteunende voorzieningen zoals fietshubs, watertappunten, informatieborden/qr-codes en bankjes langs de routes. Daarnaast bieden we een compleet aanbod aan informatievoorziening in onze digitale toeristische kaart. Ondernemers zijn voorzien van qr-panelen, stickers en mogelijkheden om deze kaart online te ontsluiten op eigen website/nieuwsbrief. Innovatieve lopende projecten zijn o.a. Escape Tours Drenthe, diverse vernieuwde dorpsommetjes, toegankelijke fietsroutes én het beginstadium van een Geocache route. Ook staan de vernieuwing van het familiepad Deurze en de ontwikkeling van een beleefpad/natuurspeelplaats i.s.m. Het Drentse Landschap op de planning. Dit alles in samenwerking met en als schakel tussen de ondernemers en onze stakeholders zoals het Recreatieschap Drenthe, Hondsrug Drenthe, Marketing Drenthe en de Provincie Drenthe.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.20.1 De duurzaamheidsopgave maakt integraal onderdeel uit van het beleid, processen en organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.20.1.06 Circulaire economie en duurzaam inkopen

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In de duurzaamheidsvisie hebben we als ambitie opgenomen dat we in 2030 ruime ervaring hebben opgedaan met circulair bouwen en circulaire inkoop centraal hebben staat bij onze inkoop. In het in 2025 vastgestelde inkoopbeleid hebben we ook criteria opgenomen waar rekening mee moet worden gehouden van de aanbesteding van producten en diensten.

Om verder stappen te zetten op deze onderwerpen sluiten we aan bij de Drentse Circulair Standaard. De Drentse Circulaire Standaard is een aanpak waarbij gemeenten, provincie en partners via praktijkprojecten circulaire stappen zetten. Het doel van de samenwerking is stap voor stap ontdekken ontdekken wat werkt, maar vooral praktisch aan de slag gaan om circulaire oplossingen te realiseren op onderwerpen als circulair ondernemen, bouwen en aanbesteden en inkopen.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.20.2 Inwoners en bedrijven zijn betrokken bij de realisatie van de duurzaamheidsopgave.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.20.2.01 Warmtetransitie: toename van een duurzame manier van verwarmen.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In de Transitievisie Warmte (2022) hebben we onze visie op het aardgasvrij maken van gebouwen vastgelegd. De belangrijkste lijnen daarin zijn: het terugbrengen van de energievraag door bewustwording, natuurvriendelijke isolatie en vergroening van de leefomgeving, én het verduurzamen van de warmtevraag door over te stappen van aardgas naar elektrische verwarmingssystemen.

We zijn verplicht deze visie elke vijf jaar te actualiseren. Dat traject starten we dit jaar. Na actualisatie krijgt de visie – conform de Omgevingswet – de naam Warmteprogramma.

Daarnaast zetten we in op:

- uitvoering van Dorpsuitvoeringsplannen in Gasteren, Balloërveld en Balloo, samen met inwoners, lokale energie-initiatieven, dorpsbelangenorganisaties en andere partijen, en het verkennen van nieuwe initiatieven;
- het opstellen van een pre-Soortenmanagementplan en een Soortenmanagementplan;
- beleid voor het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed, waarbij we koppelkansen benutten met Nij Begun.

3.20.2.02 Grootschalige opwek van duurzame energie

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We zetten in op het versnellen van de opwek van duurzame energie. We doen dit onder meer door de focus te hebben op het benutten van het dakenpotentieel bij bedrijven, agrariërs en maatschappelijk vastgoed. We kijken hierbij nadrukkelijk naar de mogelijkheden om op eigen vastgoed duurzame energie op te wekken. Hiermee leveren we een bijdrage aan het behalen van onze RES-Drenthe doelstellingen en verduurzamen we de eigen organisatie.

Bij het verduurzamen van gebouwen en het opwekken van duurzame energie is netcongestie een groeiend knelpunt dat aandacht vraagt. In 2026 monitoren we knelpunten actief en stemmen we processen beter op elkaar af. Daarbij zijn we in goed contact met netbeheerder Enexis. In Gasselternijveen voert Enexis de Wijkaanpak uit. Hierbij wordt het volledige dorp toekomstbestendig gemaakt qua elektriciteitsnetwerk. We monitoren deze aanpak en nemen verbeterpunten mee naar de wijkaanpakken die nog gaan plaats vinden.

3.20.2.10 Ondersteuning van inwoners bij het nemen van duurzaamheidsmaatregelen voor hun woning

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We vinden het belangrijk dat inwoners van Aa en Hunze begeleiding kunnen krijgen wanneer zij vastlopen bij het verduurzamen van hun woning. Daarom zetten we hier op in en zorgen we ervoor dat we als gemeente benaderbaar zijn en ondersteuning bieden waar dat nodig is. We verbinden, helpen en ondersteunen. Dit doen we in 2026 op verschillende manieren.

- We zetten energiecoaches in. Zij geven advies aan inwoners over mogelijkheden om hun woning te verduurzamen en gebruik terug te dringen. We streven er naar met circa 12 energiecoaches ongeveer 300 woningeigenaren te ondersteunen met laagdrempelige informatie, tips en persoonlijke begeleiding. We onderzoeken op welke wijze de inzet van onze energiecoaches ook zo goed mogelijk aan kan sluiten bij maatregel 29 van Nij Begun.
- Willen mensen meer begeleiding, bijvoorbeeld ook over het aanvragen van subsidies, dan bieden we daarvoor extra ondersteuning met de inzet van een procesbegeleider.
- We kijken hoe de energiecoaches zo goed mogelijk aan kunnen sluiten bij de Nij Begun subsidie. Hier liggen mogelijkheden in de stap ná de Nij Begunsubsidie: van geïsoleerde woning naar aardgasvrije woning.
- Alle woningeigenaren in Aa en Hunze kunnen gebruik van maken de isolatiesubsidie Maatregel 29 van Nij Begun. Het aanvragen van de subsidie gaat gefaseerd op basis van postcodegebieden. Er is vanuit Nij Begun een ondersteuningspakket en een loket ontwikkeld om te zorgen dat eigenaren ondersteund worden bij het aanvragen. Daarnaast wordt er gewerkt aan een ontzorgingsaanpak, die ervoor zorgt dat we iedereen bereiken met deze subsidiemogelijkheden, ook de mensen die misschien juist wat extra hulp of een duwtje in de rug nodig hebben. Voor deze ontzorgingsaanpak zijn financiële middelen beschikbaar gesteld door het rijk.

3.20.2.13 Vergroten bewustwording duurzaamheid

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Door communicatie breed in te zetten op de verschillende onderdelen van duurzaamheid, brengen we samen (gemeente, inwoners, ondernemers en andere betrokkenen) het gezamenlijke duurzaamheidsverhaal van Aa en Hunze onder de aandacht. Het vormt een belangrijke rol en vormt een rode draad in de verbinding en in het realiseren van de gestelde ambities.

We streven naar het vergroten van bewustwording, het stimuleren van betrokkenheid en het activeren van doelgroepen om bij te dragen aan de transitie. Dit doen we onder andere door:

- Het onder de aandacht brengen van de verschillende subsidies via diverse communicatiekanalen.
- Samen met andere Drentse gemeenten zetten we het Drents Energie Lokaal in om woningeigenaren verder te helpen met al hun vragen over verduurzaming
- We zetten communicatiecampagne op om verduurzaming tijdens een natuurlijk moment zoals verhuizen, onder de aandacht te brengen. Dit doen we via makelaars, notarissen en bouwmarkten om verhuizers te bereiken.
- We organiseren in samenwerking met het Drents Energielokaal en met inzet van lokale bedrijven twee energiemarkten. Hierbij streven we naar 400 bezoekers in totaal.
- We organiseren Fixteam acties en energiecafés. Dit doen we in samenwerking met lokale energie-initiatieven, woningcorporaties, huurdersverenigingen, dorpsbelangen organisaties en het Fixteam Drenthe. Deze Fixteamacties worden verspreid in de gemeente georganiseerd en bieden alle inwoners de mogelijkheid om laagdrempelig energie te besparen met gratis kleine energiebesparende materialen.
- Om zichtbaar en bereikbaar te zijn voor onze inwoners, organiseren we spreekuren van het Drents Energie Lokaal op twee tot drie locaties in de gemeente en zetten het Lokaal op Wielen in op verschillende plekken in de gemeente.

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2026 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2026. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2026. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten	2.507	3.592	1.834
Baten	3.263	3.412	3.249
Onttrekkingen	1.072	1.518	0
Gerealiseerd resultaat	1.829	1.338	1.415

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het wonen in onze dorpen en buitengebied.

Ambities

De ambitie in de komende periode is dat we een duurzame gemeente willen zijn waarin het aantrekkelijk wonen en werken is met goede voorzieningen en behoud van leefbaarheid.

Leefbaarheid

We nemen (via cofinanciering) ook in 2026 deel aan het LEADER-subsidieprogramma 2023-2027. Met dit Europees subsidieprogramma worden onder andere projecten op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid en lokale economie gestimuleerd. Daarnaast gaan we in 2026 door met het stimuleren en ondersteunen van lokale initiatieven die bijdragen aan het behoud of de verbetering van de leefbaarheid van de samenleving in onze gemeente (via het Leefbaarheidsfonds).

De provincie werkt via het gebiedsprogramma Transitie Landelijk Gebied Drenthe (TLGD) aan de uitvoering van de wettelijke doelen voor waterkwaliteit, natuurverbetering, stikstofreductie en klimaat. Als gebiedspartner voor de programma's De Drentsche Aa, De Hunze en de Veenkoloniën is de gemeente Aa en Hunze betrokken bij deze aanpak. De verwachting is dat het TLGD medio 2026 door Provinciale Staten kan worden vastgesteld.

De komende jaren komen er veel nieuwe ontwikkelingen en grote opgaven op de gemeente af met een ruimtelijke impact. Dit vraagt om integrale strategische afwegingen en het maken van keuzes (hoe willen we onze fysieke leefomgeving inrichten, benutten en beschermen). Dit maakt het opstellen van een omgevingsvisie noodzakelijk. Het proces om een omgevingsvisie op te stellen krijgt in 2026 een vervolg. De ambities uit de omgevingsvisie moeten (voor 2032) worden vertaald in één gemeentedekkend, permanent omgevingsplan. In 2026 starten we de voorbereidingen voor de transitie van het tijdelijke omgevingsplan naar het permanente omgevingsplan.

Voorzieningen

We gaan in 2026 aan de slag met de uitvoering van het Mobiliteitsplan Aa en Hunze. Verschillende locaties uit het uitvoeringsprogramma worden opgepakt. Ook in 2026 zetten we weer in op het realiseren van diverse fietspaden (de tracés Ekehaar-Nijlande, Grolloo-Papenvoort en een tracé langs de Hunze).

Ter uitvoering van de Lokale Adaptatie Strategie (LAS) gaan we voor locaties die zijn benoemd in de LAS concrete uitvoeringsplannen opstellen die gericht zijn op het aanpakken van hittestress, droogte en wateroverlast.

In 2026 wordt nieuw maatschappelijk vastgoedbeleid ter vaststelling aan de raad voorgelegd. Doelstelling van het nieuwe beleid is handhaving van het bestaande niveau van het maatschappelijk vastgoed tegen aanvaardbare kosten.

In 2026 geven we, op basis van scenario's waarover eind 2025 naar verwachting een besluit wordt genomen, een vervolg aan de ontwikkeling van een nieuwe cultuuraccommodatie in Gieten. De nieuwbouw voor de extra permanente ruimtebehoefte van het Dr. Nassaucollege wordt meegenomen in dit proces. Afhankelijk van de keuzes die in 2025 worden gemaakt over de huisvestingssituatie van OBS De Dobbe en de plannen van dorps huis De Trefkoel in Gasselte, werken we in 2026 verder aan deze huisvestingsopgave. Daarnaast faciliteren we de plannen van het dorps huis in Ekehaar voor de verbouw en revitalisering van het dorps huis. Het streven is om de nieuwe basisschool Prins Willem Alexander (PWA) in Eext eind 2026 op te leveren.

Via communicatie richting onze inwoners blijven we ons ook in 2026 inzetten voor een betere scheiding van afval.

Afhankelijk van de uitkomsten van een in 2025 uitgevoerd haalbaarheidsonderzoek, geven we in 2026 een vervolg aan de herinrichting van Gasselternijveen. Vanuit de Economische Agenda Nij Begun wordt een masterplan opgesteld voor de regiocentra in Noord-Drenthe, waaronder voor de kern Gieten. Daarnaast worden middelen voor cofinanciering beschikbaar gesteld voor de uitvoering van maatregelen. Vanuit dit masterplan voor Gieten wordt verdere uitvoering gegeven aan de Omgevingsvisie Centrum Gieten. We gaan naar verwachting in de tweede helft van 2026 aan de slag met de herinrichting van de Hanebijtershoek en in 2027 met de herinrichting van de Brink.

In 2026 wordt het gemeentelijk flora- en faunabeleid op onderdelen verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Om voor ons groenonderhoud en beheer te kunnen voldoen aan de Gedragscode Soortenbescherming wordt een natuurwaardenkaart voor beschermde soorten opgesteld. Verder wordt het huidige ecologisch bermbeheer gecontinueerd. Daarnaast worden schadelijke invasieve en uitheemse soorten, waaronder de Japanse duizendknoop, beheersbaar gehouden en waar mogelijk bestreden.

Wonen

In 2026 gaan we verder met onze programmatische aanpak van de woningbouwopgave - de realisatie van 835 woningen voor 2032 - via vier sporen: Kaders & uitgangspunten, Verkenningen, Realisatie en Monitoring & Communicatie.

Via de vier sporen ontstaat steeds meer samenhang en structuur in onze aanpak, met extra aandacht voor de doelgroepen jongeren/starters en senioren en de realisatie van woningen in de sociale huur en betaalbare koop. Vanwege de urgente woningbouwopgave en de versnelling die nodig is, voeren we actief grondbeleid (door zelf gronden te verwerven en locaties te ontwikkelen) en hebben we in 2026 een faciliterende rol bij een groot aantal woningbouwplannen van derden in verschillende kernen. De stikstofproblematiek stelt ons hierbij voor uitdagingen.

Flexwoningen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het huisvesten van mensen die met spoed een woning nodig hebben, waaronder statushouders. In 2026 zetten we stappen om 25 tot 35 flexwoningen te realiseren op een daarvoor bestemde locatie.

De verwachting is dat de Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting (Wvrv) in 2026 in werking treedt. Ter voorbereiding hierop gaan we verder met het uitwerken van de woonzorgvisie en starten we met het opstellen van een urgentieverordening en een volkshuisvestingsprogramma.

Ambities Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Beleidsvoornemens Voorzieningen leefbaarheid en wonen structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemens	i/s	2026	2027	2028	2029
Uitbreiding Nassaucollege	s			-162.000	
Huisvesting school/kinderopvang Gasselte	s		-132.000		
Huisvesting OBS Jan Thies Rolde	s				-230.000
Cultuurnota	s	-40.000			
Herinrichting Gasselternijveen	s	pm			
Herinrichting Brink Gieten	s		x		
Herinrichting Stationsstraat Noord Gieten	s	x			
Uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan verkeer en vervoer	s	-30.000	-30.000	-30.000	
Klimaatadaptieve inrichtingsplannen	s	-16.560	-16.560		
Startbudget voorbereidingsfase permanent omgevingsplan	i	x			
Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college	i	-235.000	-235.000	-235.000	
Verkenning nieuwbouw school/dorps huis Gasselte en cultuuraccommodatie Gieten	i	-100.000			
Uitvoering programmaplan woningbouw 2024-2025	i	x			
Aanbrengen graskeien	i	-100.000	pm		
Totaal		-522.000	-414.000	-427.000	-230.000

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofddijnen – meerjarenbegroting 2026– 2029. (ambities structureel en incidenteel)

Effecten in de samenleving

4.10 De gemeente Aa en Hunze is een aantrekkelijke woongemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.1 De leefbaarheid in de gemeente blijft in stand en is waar mogelijk verbeterd.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.1.04 Actief aanhaken bij het gebiedsprogramma Transitie Landelijk Gebied Drenthe (TLGD)

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Het demissionaire kabinet heeft het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) beëindigd. Dit programma was gericht op integraal herstel en verbetering van natuur, bodem, water en klimaat. Als gevolg hiervan heeft de provincie Drenthe ook de verplichte uitwerking in het provinciale uitvoeringsprogramma (DPLG) stopgezet. De wettelijke doelen voor waterkwaliteit, natuurherstel, stikstofreductie en klimaat blijven echter onverminderd van kracht. Daarom werkt de provincie aan een nieuw, aangepast gebiedsprogramma: Transitie Landelijk Gebied Drenthe (TLGD).

Dit programma richt zich primair op de uitvoering van de bestaande wettelijke opgaven tot en met 2030. De provincie kiest daarbij voor een gebiedsgerichte aanpak, gebruikmakend van de bestaande overlegstructuren voor de gebiedsprogramma's De Drentsche Aa, De Hunze en de Veenkoloniën. De gemeente Aa en Hunze neemt hierin als gebiedspartner deel.

Voor de uitvoering wordt gebruikgemaakt van de middelen die het Rijk eerder beschikbaar stelde voor het eerste maatregelenpakket van het DPLG (€ 270 miljoen). Volgens de huidige planning wordt eind 2025 een concept van het TLGD opgeleverd, dat medio 2026 door Provinciale Staten kan worden vastgesteld.

4.10.1.05 Het opstellen van een Omgevingsvisie

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Er zijn veel nieuwe ontwikkelingen en opgaven in de gemeente die een beslag zullen leggen op de beschikbare ruimte. Dit vraagt om integrale strategische afwegingen en het maken van keuzes. Met name over hoe we onze gemeente willen inrichten en hoe we onze fysieke leefomgeving willen benutten en beschermen.

Het proces voor het opstellen van de omgevingsvisie loopt. De gekozen koers zal vervolgens worden vertaald in een ontwerp-omgevingsvisie. Er zullen diverse participatiemomenten plaatsvinden in 2026.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.2 De voorzieningen sluiten aan bij behoefte van onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.2.01 Het realiseren van een kwaliteitsimpuls fietspaden

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

We onderschrijven de wens van de provincie Drenthe om de fietsprovincie van Nederland te worden. We zorgen voor veilige, voldoende en voor iedereen toegankelijke fietspaden. In 2026 geven we vervolg aan de aanleg van nieuwe fietspaden voor de tracés:

1. Fietspad Ekehaar-Nijlande: Gesprekken worden nog gevoerd met één grondeigenaar tbv de grondverwerving. Deze verlopen moeizaam maar de verwachting is dat we de benodigde gronden kunnen aankopen. Zodra deze zijn afgerond volgt het definitieve tracébesluit en kan de uitvoering worden opgepakt.
2. Fietspad Grolloo-Papenvoort (langs het Oostereind): Er zijn oriënterende gesprekken met grondeigenaren gevoerd. In 2026 gaan we naar verwachting de benodigde gronden verwerven, waarna we het definitieve tracébesluit maken en de uitvoering opstarten.

Door het niet kunnen verkrijgen van de benodigde gronden voor het fietspad Spijkerboor-Eexterveen is besloten het vrijliggende fietspad vooralsnog niet aan te leggen en ons te richten op een tracé nabij de Hunze. De provincie maakt voor het gebied ten noorden van de N33 een nieuw inrichtingsplan voor de nog ontbrekende delen van het NNN-netwerk (Hunzeproject), waarbij ook rekening wordt gehouden met een ontwikkelkader dat gericht is op het vergroten van de beleving en de toegankelijkheid van het Hunzedal met recreatieve voorzieningen. De verwachting is dat er in 2026 sprake is van een door GS vastgesteld inrichtingsplan, waarin het fietspad langs de Hunze is meegenomen.

[4.10.2.02 Volgen provinciaal project aanpak verkeersknooppunt Gieten.](#)

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2025 heeft Gedeputeerde Staten het besluit genomen dat een viaduct over het verkeersplein (fly-over), gecombineerd met een verdubbeling van 5 km tussen Eext en Gasselte, de beste oplossing is voor het verkeersknooppunt Gieten. In 2026 wordt hiervoor door de provincie een projectbesluit procedure gestart waarin het ruimtelijk kader voor deze oplossing wordt vastgelegd. Tegen het ontwerp-besluit kunnen zienswijzen worden ingediend.

Door middel van de ambtelijke en bestuurlijke begeleidingsgroep zijn we betrokken bij de uitvoering van de m.e.r. Ook worden de inwoners van onder andere Gieten en Eext via een ingerichte focusgroep hierbij betrokken. De focusgroep is gevraagd om hun specifieke lokale kennis in te brengen over de milieueffecten, het ontwerpproces en eventuele koppelkansen. Daarnaast zijn er door de provincie inloopbijeenkomsten georganiseerd die voor iedereen toegankelijk zijn.

[4.10.2.03 Huisvesting verenigingen Gieten](#)

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Door de forse stijging van het aantal leerlingen is in maart 2025 een pas op de plaats gemaakt bij de planontwikkeling voor de bouw van een onderwijs- en cultuuraccommodatie op de huidige locatie van het Dr. Nassau College aan de Stokleggingslaan in Gieten. Eind 2025 verwachten wij het besluitvormingstraject in te gaan. Op basis van de gekozen scenario's krijgt de planontwikkeling in 2026 een vervolg.

[4.10.2.05 Gemeentelijk beleid formuleren om beschermde/waardevolle flora en fauna beschermen.](#)

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2026 wordt verder gewerkt aan het opstellen en implementeren van gemeentelijk beleid voor beschermde flora en fauna. Dit beleid heeft als doel het voorkomen van schade aan en het verstoren van de leefomgeving van beschermde planten en dieren. Een onderdeel hiervan is het werken volgens de Gedragscode Soortenbescherming, die een wettelijk kader biedt voor het zorgvuldig beheer van ons groen. Ook voeren we in 2026 het in 2025 vastgestelde beleid ten aanzien van ecologisch bermbeheer uit.

In 2026 worden naar aanleiding van ecologisch onderzoek natuurwaardenkaarten opgesteld. Deze kaarten geven inzicht in de aanwezigheid en verspreiding van beschermde soorten binnen de gemeente. Dit levert belangrijke informatie op over de lokale ecologische structuur, waardoor beheer en ruimtelijke ontwikkelingen beter kunnen worden afgestemd op het behoud en de versterking van deze soorten.

4.10.2.06 Plagen en schadelijke uitheemse soorten bestrijden.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2026 zetten we in op de bestrijding van schadelijke uitheemse soorten om biodiversiteit en volksgezondheid te beschermen.

De eikenprocessierups (EPR) pakken we aan door het stimuleren van natuurlijke vijanden via ecologisch bermbeheer. Op risicolocaties worden EPR-nesten handmatig verwijderd om overlast te beperken.

De reuzenberenklauw wordt beheerd door herhaaldelijk maaien, in combinatie met begrazing op één locatie binnen de gemeente.

Ook de Japanse duizendknoop blijft een aandachtspunt; hier zetten we in op structureel maaibeheer om de groeikracht van de plant uit te putten.

4.10.2.07 Uitvoering mobiliteitsplan

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Na vaststelling van het Mobiliteitsplan Aa en Hunze, gemeentelijk verkeer- en vervoersplan 2024-2028 gaan we in 2026 aan de slag met de uitvoering van dit plan. Het uitvoeringsprogramma van het Mobiliteitsplan omvat concrete maatregelen om de gestelde mobiliteitsdoelen op zowel korte als lange termijn te realiseren. Afhankelijk van besluitvorming door de raad in 2025 gaan we in 2026 naar verwachting onder andere aan de slag met de herstructurering van de Asserstraat in Rolde (vanaf de toegangspoort Deurze tot aan de Stationsstraat). Daarnaast worden andere locaties uit het uitvoeringsprogramma opgepakt.

4.10.2.09 Herijking beleid maatschappelijk vastgoed

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Uit een onderzoek van de Rekenkamercommissie naar het maatschappelijk vastgoed in de gemeente Aa en Hunze is gebleken dat het huidige vastgoedbeleid van de gemeente is verouderd. Ook bleek de gemeente een stuk basis op orde te missen. In 2026 moet dit resulteren in een beleidsnota.

4.10.2.16 Verbouw dorpshuis Gasselte

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De toekomstige huisvestingssituatie van OBS De Dobbe wordt in 2025 integraal gezien in combinatie met de toekomstplannen van het bestuur van Dorpshuis De Trefkoel. Aan de hand van scenario's wordt een voorkeursvariant bepaald waarbij het dorpshuisbestuur, schoolbestuur, kinderopvang en Plaatselijk Belang nauw betrokken zijn. Wij verwachten dat de uitkomsten van deze planontwikkeling doorlopen tot in 2026. Binnen deze planontwikkeling staat in ieder geval vast dat voor OBS De Dobbe wordt uitgegaan van nieuwbouw.

4.10.2.17 Verbouw dorpshuis Ekehaar

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Het dorpshuis in Ekehaar heeft op grond van een uitgewerkt projectplan van de gemeente € 500.000 subsidie ontvangen voor de verbouw en revitalisering van het dorpshuis. Met de verbouwing van het dorpshuis worden verschillende maatschappelijke doelen gediend. Zo wil het dorpshuisbestuur een huiskamer maken, een multifunctionele plek realiseren en de activiteiten- en sportzaal verbeteren. Ook wordt het dorpshuis energiezuinig, onderhoudsarm en toegankelijk gemaakt en is daarmee geschikt voor alle doelgroepen van jong tot oud. Het jaar 2025 staat nog in het teken van verdere fondsenwerving en het aanvragen van vergunningen. De planning nu is dat in januari 2026 gestart kan worden met de verbouwing. De rol van de gemeente bij dit project is faciliterend.

4.10.2.18 Uitvoering Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Nieuwbouw school Eext (obs Prins Willem Alexander)

Het streven is om de nieuwe school eind 2026 op te leveren. De start van de sloop en nieuwbouw is onder andere afhankelijk van de vereiste omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit (provincie bevoegd gezag).

Dr. Nassau College Gieten

Het Dr. Nassau College heeft een extra permanente ruimtebehoefte over de komende 15 jaar van 1151 m2. De (gedeeltelijke) nieuwbouw voor de extra ruimtebehoefte wordt meegenomen in het proces van de realisatie van een Onderwijs- en Cultuuraccommodatie in Gieten.

Zie hiervoor ook Activiteit: Huisvesting Verenigingen Gieten (= Onderwijs- en Cultuuraccommodatie).

OBS De Eshoek Annen

In de periode 2025-2029 is als maatregel in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs een onderzoek naar de functionaliteit en duurzaamheid opgenomen. Het initiatief hiervoor ligt bij het schoolbestuur (St. PrimAH).

OBS De Flint Ekehaar

In de periode 2025-2029 is als maatregel in het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs een onderzoek naar de duurzaamheid opgenomen. Het initiatief hiervoor ligt bij het schoolbestuur (St. PrimAH).

4.10.2.19 Herinrichting Gasselternijveen

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Op dit moment loopt een haalbaarheidsonderzoek voor de herinrichting van Gasselternijveen. Afhankelijk van de resultaten van het onderzoek en de uitkomst van de besluitvorming krijgt het project een vervolg in 2026.

4.10.2.20 Herinrichting Brink Gieten

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In het uitvoeringsprogramma van de in 2019 vastgestelde Omgevingsvisie Centrum Gieten is het versterken van het karakter van de Brink opgenomen als uit te voeren maatregel. Vanuit de Economische Agenda Nij Begun en het masterplan voor Gieten, kan verdere uitvoering worden gegeven aan deze maatregel. Het oppakken van deze maatregel wordt afgestemd op de uitvoering van de plannen voor herontwikkeling van voormalig hotel Braams. Het doel van de maatregel is om de allure van de Brink terug te brengen, de rijbaan te vernieuwen en een regenwaterriool aan te leggen. De verwachting is dat we in 2026 starten met het participatieproces.

De verwachting is dat we in 2026 starten met het participatieproces.

4.10.2.21 Afronding herinrichting Stationsstraat Noord Gieten

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In het uitvoeringsprogramma van de in 2019 vastgestelde Omgevingsvisie Centrum Gieten is de afronding van het Herinrichtingsplan Stationsstraat-Noord opgenomen als uit te voeren maatregel. De herinrichting van de Stationsstraat-Noord is grotendeels gerealiseerd, met uitzondering van de herinrichting van de Hanebijtershoek. De aankoop door de gemeente van het object Stationsstraat 19 is in een vergevorderd stadium. Vanuit de Economische Agenda Nij Begun en het masterplan voor Gieten ontstaat de mogelijkheid om de herinrichting af te ronden. Het plan is om nieuwe verharding, groen en lichtmasten aan te brengen. Daarnaast kan een aantal openbare parkeerplaatsen worden gerealiseerd.

De verwachting is dat na afronding van het participatietraject de werkzaamheden in de tweede helft van 2026 kunnen starten.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.3 In 2026 zijn 200 extra woningen gerealiseerd of planologisch mogelijk gemaakt.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.3.02 Gebiedsgerichte woningbouwprogrammering.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In de vastgestelde Woonvisie Aa en Hunze 2020+ 'Buitengewoon wonen in Aa en Hunze' zijn de gemeentelijke ambities op het gebied van volkshuisvesting en wonen vastgelegd. De drie centrale opgaven – vitale dorpen en een krachtig buitengebied, betaalbaar wonen voor diverse doelgroepen en wonen met zorg – blijven richtinggevend. Het gebiedsgerichte woningbouwprogramma geeft hieraan invulling via nieuwbouw, transformatie en herstructurering. Zoals afgesproken actualiseren we dit programma jaarlijks.

In 2025 zijn verdere stappen gezet in de verdieping en concretisering van het Programma Woningbouw 2024-2025. Op basis van de vier sporen – Kaders & uitgangspunten, Verkenningen, Realisatie en Monitoring & Communicatie – ontstaat steeds meer samenhang en structuur in onze aanpak. In 2026 en verder ligt de focus op het verder versterken van deze lijn. Door te blijven investeren in voorbereiding, afstemming en prioritering maken we ons stap voor stap gereed voor daadwerkelijke realisatie van onze woningbouwopgave: 835 woningen bouwen voor 2032, met ruimte voor 1.040 woningen in de programmering, vanuit een breed leefbaarheidsperspectief en met aandacht voor jongeren, starters en senioren. De impact van de stikstofproblematiek stelt ons hierbij voor extra uitdagingen.

4.10.3.04 Realisatie tijdelijke flexwoningen

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Het huidige woningtekort vraagt om het verkennen van creatieve oplossingen om voldoende geschikte huisvesting te vinden. Flexwoningen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het huisvesten van mensen die met spoed een woning nodig hebben, waaronder statushouders. Deze woningen zijn over het algemeen geschikt voor kleine huishoudens. Door de woningvoorraad te vergroten met flexwoningen is ook op de langere termijn de ruimte op de huurmarkt groter. Ook in de taakstelling voor huisvesting van statushouders zal dit een positief effect hebben.

In 2026 zetten we stappen om 25 tot 35 flexwoningen te realiseren op een daarvoor bestemde locatie.

4.10.3.05 Doorvertaling regiewet in gemeentelijk beleid

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Het op 7 maart 2024 bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstel Wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting (Wvrv) geeft het Rijk, de provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen en met regionale afstemming regie te voeren op de volkshuisvesting. Overheden krijgen hierdoor meer grip hebben op hoeveel, waar en voor wie er wordt gebouwd, dat er betaalbare woningen zijn, dat er sneller gebouwd kan worden en dat kwetsbare mensen een gelijke kans op een woning krijgen.

Op dit moment wordt verwacht dat het wetsvoorstel in 2026 in werking treedt. In de tussentijd is de gemeente bezig met de voorbereidingen op deze besluitvorming. Zo wordt in 2026 de woon-zorgvisie uitgewerkt, werkt de gemeente aan een regionaal afgestemde urgentieverordening en beginnen we aan het opstellen van een volkshuisvestingsprogramma.

Beleidsindicatoren

[Totaaloverzicht beleidsindicatoren](#)

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Omgevingsdienst Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2026 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2026. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2026. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten	25.113	29.484	25.207
Baten	11.678	10.279	10.776
Onttrekkingen	1.477	3.226	100
Stortingen	600	0	0
Gerealiseerd resultaat	-12.558	-15.980	-14.331

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de organisatie, de financiering en de informatieveiligheid van de gemeentelijke huishouding. Het is het fundament onder de 4 inhoudelijke pijlers.

Ambities

Deze pijler gaat over de organisatie, de financiering en de informatieveiligheid van de gemeentelijke huishouding. Het is het fundament onder de vier inhoudelijke pijlers.

Toekomstbestendige organisatie en personeelsbeleid

De maatschappelijke ontwikkelingen en de ontwikkelingen op het wereldtoneel stellen ons als organisatie voor uitdagingen. Het vraagt een organisatie die snel kan meebewegen en flexibel is maar die ook weerbaar is. Deze noodzakelijke weerbaarheid vraagt wat van verschillende disciplines waarbij de informatieveiligheid het meest in het oog springt.

Ook wat dichterbij huis zijn er ontwikkelingen. In 2026 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. De organisatie hiervan vraagt de nodige inzet maar ook de voorbereidingen op een nieuwe bestuursperiode vraagt het nodige van de organisatie, zoals het opstellen van een overdrachtsdocument en het na de coalitievorming verwerken van het nieuwe collegeprogramma in de P&C documenten.

Huisvesting

Er is aandacht voor de huisvesting van de buitendienst. Naar verwachting is de nieuwbouw van de buitendienst aan de Rondkamp in Gieten in het eerste kwartaal van 2026 afgerond. De huisvesting van het kernteam in Rolde is inmiddels gerealiseerd maar we onderzoeken nog wel de toekomstbestendigheid van de brandweerkazerne daar.

Informatievoorziening en -veiligheid

We hebben nadrukkelijk aandacht voor digitale veiligheid. Dreigingen maken steeds nadrukkelijker onderdeel uit van onze dagelijkse werkelijkheid. Dit vraagt om voortdurende alertheid en waakzaamheid van de gehele organisatie. Hierin vervullen de SIEM (Security Information and Event Manager) en de SOC (Security Information Center) een cruciale rol. Hiervoor is extra personele capaciteit nodig.

Solide en gezonde financiële positie

We streven naar een solide financiële positie van de gemeente. Voor de beoordeling daarvan maken we o.a. gebruik van (financiële) kengetallen en de daarvoor door uw raad vastgestelde normering. Het behouden van deze solide financiële positie vraagt nu extra inspanning vanwege lagere inkomsten vanuit de rijksoverheid. Om in 2026 een sluitende begroting op te kunnen leveren hebben we een extra inspanning moeten leveren in de vorm van ombuigingsvoorstellen.

Een nieuwe raad, een nieuw college en een nieuw collegeprogramma is ook een natuurlijk moment voor de evaluatie van de P&C cyclus en de P&C documenten. Zeker nu ook het werken met Pepperflow in het kader van de ombuigingen wordt beëindigd. Hier zal in 2026 aandacht voor zijn. Ook staan we in 2026 voor de Europese aanbesteding van de accountantscontrole. Naar verwachting zullen hier hogere kosten uit voortvloeien.

Ambities Middelen en ondersteuning

Beleidsvoornemens Middelen en ondersteuning structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemens	i/s	2026	2027	2028	2029
SIEM/SOC (uit sturingsmonitor)	s	x			
Informatiebeleidsplan	s	-83.000			
Informatiebeleidsplan	i	-55.000			
Totaal		-138.000			

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdpijnen – meerjarenbegroting 2026– 2029. (ambities structureel en incidenteel)

Effect in de samenleving

5.10 De gemeente is een flexibele, efficiënte en effectieve organisatie die inspeelt op ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.1. De bedrijfsprocessen zijn op passende wijze vormgegeven.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.1.01 Nieuwbouw buitendienst Oelenboom

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

De nieuwbouw van de buitendienst Rondkamp is in maart 2025 voortvarend van start gegaan. Met een bouwperiode van tien kalendermaanden is de prognose dat de oplevering begin 2026 zal zijn.

5.10.1.04 Planvorming huisvesting brandweer/kernteams Rolde

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Tezamen met de VRD gaan we onderzoeken in hoeverre de huidige kazerne in Rolde voldoet aan de actuele en toekomstige eisen en wensen van de VRD. We onderzoeken de mogelijkheden om de bestaande locatie te verbouwen, te vergroten of aan te passen zodat deze weer toekomstbestendig is. Op basis van de uitkomsten maken we een keuze. Renovatie en aanpassing van de huidige kazerne of verhuizen naar een andere geschiktere locatie. De resultaten van het onderzoek vormen daarbij het uitgangspunt voor de besluitvorming over het te volgen traject.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.2 De financiële positie van de gemeente is solide.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.2.01 Rechtmatigheidsverantwoording

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Medio april 2025 is de aanpassing van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden van kracht geworden. Dat betekent dat met ingang van het boekjaar 2025 de grens van de zowel de rechtmatigheidsverantwoording als de accountantscontrole verandert. Voor de rechtmatigheidsverantwoording geldt dat de maximale grens daalt van 3 procent naar 2 procent. Wij zullen dit aanpassen in de financiële verordening en in het controleprotocol.

In 2026 en de jaren daarna gaan we aan de slag met het verbeteren van de interne controlesystematiek op basis van de risicoanalyse vanuit de processen. We bouwen die uit in de richting van de visie die we hebben op control. Die is (op termijn) breder dan rechtmatigheid en financiën.

5.10.2.02 Vernieuwing controle protocol en normenkader.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

In 2025 is een nieuw controleprotocol opgesteld voor de jaren 2025-2026. Daarnaast moet ieder jaar een normenkader worden opgesteld. Dat doen we ook in 2026. Het normenkader betreft de inventarisatie van de relevante wet- en regelgeving, die wordt betrokken bij de rechtmatigheidscontrole. De rechtmatigheidscontrole heeft als doel om vast te stellen dat de baten, lasten en balansmutaties, de financiële beheershandelingen, tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de bepalingen in de geldende wet- en regelgeving. Het Normenkader dient de kaders vast te stellen, waarmee het college rechtmatigheidsverantwoording over 2026 af kan leggen.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.3 De gemeente is een aantrekkelijke werkgever met voldoende personeel dat toegerust is om de werkzaamheden uit te voeren.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.3.01 Actief personeelsbeleid voeren.

Omschrijving

Doorkijk 2026 e.v.

Vanuit de organisatiekoers zetten we in op de juiste mensen op de juiste plek in een gezonde organisatie. Samen met leidinggevenden vernieuwen we ontwikkelgesprekken en zetten waar nodig gerichte leertrajecten in. Zo versterken we persoonlijke groei en organisatieontwikkeling. We stimuleren een ontwikkelcultuur en gebruiken inzichten uit ontwikkelgesprekken om opleidingskeuzes af te stemmen op team- en individuele behoeften. Regionaal werken we samen met gemeenten en provincie om op thema's als arbeidsmarktkrapte, strategische personeelsplanning en poolvorming van elkaar te leren en gezamenlijke initiatieven te ontwikkelen.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Zie hiervoor de tabel achter in het boekwerk. Dit zijn verplichte indicatoren.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen vindt u een totaalijst met partijen waarmee Aa en Hunze banden is aangegaan ter behartiging van bepaalde publieke belangen. Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de pijler Middelen en Ondersteuning.

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2026 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2026. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2026. In het onderstaande overzicht wordt het totaal van de lasten en baten van de pijler weergegeven. Een uitgebreid overzicht met toelichting is opgenomen in de financiële begroting bij het onderdeel toelichting op de baten en lasten per pijler.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten	16.086	13.041	14.935
Baten	60.340	57.608	60.211
Onttrekkingen	3.211	3.290	6
Stortingen	7.188	271	0
Gerealiseerd resultaat	40.277	47.586	45.282

Hoofdlijnen

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

In dit onderdeel gaan we in op het begrotingsresultaat, de actuele financiële positie 2026-2029 (op hoofdlijnen), de Vrije Algemene Reserve (VAR), gemeentelijke lastendruk, enkele belangrijke financiële ontwikkelingen, de financiële uitgangspunten en de optionele ombuigingen. Hierna volgen de raadsvoorstellen en vaststelling van de begroting 2026. En tot slot de meerjarenbegroting 2027-2029. Op basis van deze hoofdlijnen kunt u zich een goed beeld vormen van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen.

Begrotingsresultaat

De begroting 2026 is structureel sluitend. Dit heeft echter wel de nodige inspanning gekost in de vorm van een (groot) aantal ombuigingsvoorstellen. Ook de jaarschijf 2027 is structureel sluitend. Voor de jaren 2028 en 2029 ligt er nog een 'uitdaging' om de begroting in die jaren ook sluitend te krijgen. We blijven de ontwikkelingen binnen het gemeentefonds nauwlettend volgen. De Tweede Kamerverkiezingen in oktober van dit jaar en de vorming van een nieuwe kabinet zullen hier invloed op hebben. De aard en omvang hiervan is nu nog niet in te schatten.

Actuele financiële positie 2026-2029

Hieronder is het resultaat van de actuele meerjarenbegroting weergegeven. Het overzicht geeft inzicht in het structurele verloop van de begroting en de incidentele mutaties. Voor een toelichting op de verschillende onderdelen verwijzen wij naar: 'Meerjarenbegroting 2026-2029'. Het totaal van de incidentele ambities wordt onttrokken aan de VAR.

Meerjarenbegroting 2026 - 2029

	2026	2027	2028	2029
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	-86.000	54.592	95.592	-511.408
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Nieuwe ambities	-40.000	-132.000	-162.000	-230.000
Ambities uit fmp begroting 2025	-147.000	-64.000	-47.000	-
Prijsontwikkeling	-1.065.000	-2.150.000	-1.928.000	-2.134.000
Gemeentefonds	1.140.000	1.813.000	817.000	1.937.000
Overige mutaties	-1.481.000	309.000	713.000	-106.000
Ombuigingen	1.733.592	265.000	-	-
Actueel begrotingsresultaat	54.592	95.592	-511.408	-1.044.408

	2026	2027	2028	2029
INCIDENTELE MUTATIES				
Nieuwe ambities	-537.500	-265.000	-235.000	-
Ambities uit fmp begroting 2025	-500.000	-40.000	-	-
Gemeentefonds	-	-	-	-
Totaal incidentele mutaties	-1.037.500	-305.000	-235.000	-

VAR

VAR

Incidenteel nieuw beleid

De voorstellen zoals in deze begroting 2026 en meerjarenbegroting 2027-2029 zijn opgenomen leiden tot een totaal aan onttrekking aan de VAR van € 1,6 miljoen en een toevoeging van 0,4 miljoen.

We komen uit op een verwachte stand van de VAR op 31 december 2029 van afgerond € 7 miljoen. Deze schatting houdt rekening met de cumulatieve incidentele mutaties en niet met de structurele begrotingsresultaten. Hiermee blijven we boven het overeengekomen minimum van € 3,0 miljoen, zoals vastgelegd in het coalitieakkoord.

VAR in relatie tot de WAR

In de meest recente actuele nota weerstandsvermogen en risicobeheersing, vastgesteld in het 1e kwartaal 2023, is het doel en vereiste van de algemene reserve (WAR) in relatie tot de weerstandscapaciteit inzichtelijk gemaakt. De verwachte stand van de WAR is per eind 2025 € 5,7 miljoen conform de vastgestelde financiële uitgangspunten.

Hieronder is de prognose van het verloop van de VAR weergegeven:

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	8.154	7.498	7.193	6.958
storting	382	0	0	0
onttrekking	1.038	305	235	0
geprognosticeerde stand per 31 december	7.498	7.193	6.958	6.958

Gemeentelijke lastendruk

Gemeentelijke lastendruk

Algemeen

We streven er al jaren naar om de gemeentelijke lasten voor inwoners binnen de perken te houden. We corrigeren voor de jaren 2026-2029 de onroerendezaakbelasting (OZB) met het inflatiepercentage. De inflatiecorrectie is bedoeld om de inkomsten en uitgaven op hetzelfde niveau te houden. Voor 2026 is dit 2,1%.

Rioolrecht

De kosten voor investeringen en onderhoud aan het riool stijgen in 2025 met 4,5%. Omdat we uitgaan van 100% kostendekkendheid, stijgt de opbrengst van de rioolheffing ook met 4,5%. Door gebruik te maken van de voorziening riolering blijft de lastenstijging voor de inwoner hier relatief beperkt.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing stijgt met ca. 8,0% . Ondanks de voordelige aanbesteding van de inzameling van het huisvuil stijgen de overige kosten van de afvalinzameling en -verwerking zodanig dat een stijging van de afvalstoffenheffing noodzakelijk is. Het gaat daarbij om inflatiecorrectie en hogere tonnages van de diverse afvalstromen, hogere kosten inzameling oud papier als gevolg van de lage(re) papierprijs, hogere kapitaallasten betreffende de minicontainers, hogere lasten als gevolg van afkeur PMD, lagere inkomsten uit het afvalfonds en een hogere doorbelasting van salarissen, tractie en overhead. Ook bij de afvalstoffenheffing gaan we uit van 100% kostendekkendheid.

Leges

Ook voor de (meeste) leges is 100% kostendekkendheid in principe het uitgangspunt. Dit wordt evenwel niet overal gerealiseerd. Richting de toekomst met het oog op noodzakelijke ombuigingen wordt gewerkt aan voorstellen om waar mogelijk en wenselijk de kostendekkendheid te verbeteren.

Naar aanleiding van een motie van het CDA is de mogelijkheid onderzocht om leges te heffen bij evenementen. Uit dit onderzoek komt het volgende naar voren. De evenementen die in Aa en Hunze georganiseerd worden, dragen vaak bij aan de saamhorigheid in de dorpen. Deze evenementen zijn niet winstgevend en worden vaak door louter vrijwilligers georganiseerd. Daar komt bij dat de administratieve last van het organiseren van een evenement een steeds groter bezwaar vormt voor de organisatoren en dat het invoeren van het heffen van leges een extra financiële belasting is voor veel kleinere evenementen. Dit zou mogelijk een afname van het maatschappelijk initiatief (lees minder evenementen) tot gevolg kunnen hebben.

Verder bleek dat andere gemeenten heel verschillend omgaan met het heffen van leges. Het beeld dat hieruit ontstaat is dat, als een gemeente leges heft, het om geringe bedragen gaat. Het invoeren levert dan ook slechts een relatief geringe opbrengst aan leges op, zeker in relatie tot de administratieve werkzaamheden die dit met zich meebrengen. Op basis van deze argumenten is besloten om geen voorstel voor het heffen van leges voor evenementenvergunningen voor te leggen.

Lokale lastendruk

jaar		inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2023	25.737		2.648.000	2.148.000	4.851.000	9.647.000	375
2024	25.730		2.780.000	2.219.000	4.990.000	9.989.000	388
2025	25.975		2.739.000	2.352.000	5.250.000	10.341.000	398
2026	25.980		2.955.000	2.458.000	5.410.000	10.823.000	417

Jaar	Soort huishouding/ woning	Afval	Riool	OZB	Totaal
2023	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	188	0	0	188
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 298.000	250	161	276	687
	Villa, WOZ waarde € 1,38 miljoen	250	414	1.278	1.942
2024	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	199	0	0	199
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 298.000	265	165	278	708
	Villa, WOZ waarde € 1,38 miljoen	265	424	1.288	1.977
2025	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	199	0	0	199
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 310.000	265	170	287	722
	Villa, WOZ waarde € 1,43 miljoen	265	437	1.325	2.027
2026	Huurwoning, eenpersoonshuishouding	212	0	0	212
	Woning, gemiddelde WOZ-waarde € 350.000	282	168	286	736
	Villa, WOZ waarde € 1,62 miljoen	282	433	1.322	2.037

Financiële ontwikkelingen

Financiële ontwikkelingen

Hieronder zijn de belangrijkste ontwikkelingen weergegeven die (mogelijk) een grote impact hebben op de financiële positie van onze gemeente.

Ontwikkelingen Gemeentefonds

De raming voor de algemene uitkering volgt de meicirculaire 2025. Het algemene beeld is iets positieve dan een jaar geleden maar de accressen zijn (nog steeds) niet voldoende om de prijsontwikkeling en onze nieuwe ambities uit te kunnen voeren. Ombuigingen zijn daarmee noodzakelijk.

Prijsontwikkeling

Voor de doorberekening van de prijsontwikkeling zijn de inflatiepercentages uit de meicirculaire 2025 gebruikt conform onze financiële uitgangspunten. Voor 2026 is dat 2,0 % voor de salarissen en 2,1 % voor de overige onderdelen.

Financiële uitgangspunten.

Hieronder treft u de (geactualiseerde) financiële uitgangspunten op basis waarvan de begroting is vastgesteld:

1. We streven naar een structureel sluitende begroting voor de jaren 2026 en 2027. Hierbij worden structurele lasten structureel geraamd.
2. De begroting 2026 is beleidsarm.
3. We baseren de begroting op de laatst gepubliceerde meicirculaire en zorgen voor een realistische raming van de algemene uitkering waarbij structurele ruimte wordt gecreëerd voor het opvangen van onverwachte gebeurtenissen. Het weerstandsvermogen moet voldoende zijn om de onzekerheden en risico's op te vangen.
4. Het Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR) behoudt een ondergrens van € 5,7 mln. De Vrije Algemene Reserve (VAR) behoudt een ondergrens van € 3,0 mln.
5. We willen Rijksregelingen uitvoeren met rijksmiddelen, zonder 'plus'.
6. Tijdens het proces van het opstellen van de begroting komen we tot een integrale afweging of een aanvullende bezuinigingstaakstelling noodzakelijk is.
7. Voor de noodzakelijke bezuinigingen voor de jaren 2026 en 2027 wordt gebruik gemaakt van de onderwerpen 1 t/m 26 van de door het college opgestelde lijst met mogelijke bezuinigingen.
8. Eventueel extra noodzakelijke bezuinigingen worden in samenspraak van college en raad gekozen uit de door het college opgestelde lijst met mogelijke bezuinigingen.
9. De (eventuele) taakstellende bezuinigingen in het eerstvolgende begrotingsjaar worden concreet ingevuld.
10. Bij het niet (kunnen) realiseren van een bezuinigingstaakstelling op een taakveld binnen een pijler dient bij voorkeur primair binnen dezelfde pijler een alternatief te worden gevonden. Indien dit niet mogelijk is dan dient een alternatief te worden gevonden door integrale afweging binnen alle pijlers (procesafpraak).
11. Bij het opvoeren van nieuw beleid / nieuwe wensen dient dekking te worden aangegeven voor hetzelfde begrotingsjaar. Of er dient aangegeven te worden welk oud beleid plaats maakt voor het nieuwe.
12. De toevoegingen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds die we van de rijksoverheid ontvangen voor specifieke beleidsvelden / intensiveringen (de zogenaamde taakmutaties) worden in principe niet omgezet in 'stelposten' voor de bedoelde beleidsterreinen/intensiveringen.
13. Inkomstenontwikkeling: er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven (niet zijnde belastingen) met het geldende prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, netto materieel (inflatiecorrectie) uit de meest recente circulaire. Uitzonderingen hierop zijn de tariefsverhogingen die onderdeel zijn van het bezuinigingstraject. Voor de kostenontwikkeling wordt uitgegaan van datzelfde prijsindexcijfer met uitzondering van de loonontwikkeling. Daarvoor wordt het prijsindexcijfer voor loonvoet sector overheid gebruikt zoals dat bekend is op het moment van opstellen van de (werk)begroting.
14. De onroerende zaakbelastingen, de forensenbelasting, de toeristenbelasting, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing volgen niet de systematiek onder punt 10 genoemd. Waarbij voor rioolrecht en afvalstoffenheffing een kostendekkend tarief wordt gehanteerd en het college voor de belastingen een afzonderlijk voorstel doet.
15. Incidentele budgetten (vanuit de algemene middelen) mogen slechts één keer worden doorgeschoven naar een volgend jaar.

Voorstellen begroting 2026

Voorstellen begroting 2026

Aan uw raad wordt voorgesteld:

1. De beleidsbegroting 2026 vast te stellen.
2. De inhoud van de onderdelen 'Actuele financiële positie 2026-2029', 'VAR', 'Gemeentelijke lastendruk' uit 'Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten', voor kennisgeving aan te nemen.
3. Van de financiële begroting en de meerjarenbegroting 2026-2029 de jaarschijf 2026 inclusief ombuigingen vast stellen en de overige jaarschijven voor kennisgeving aan te nemen.
4. De 'Bij 1e begrotingswijziging 2026 beschikbaar te stellen budgetten' vast te stellen.
5. In te stemmen met de voorgestelde resultaatbestemming. Het betreft een storting van € 2.119.000 en een onttrekking van € 142.000 aan de diverse reserves ten laste en ten gunste van de exploitatie (zie van de Financiële begroting het onderdeel 'Lasten en baten per pijler recapitulatie structureel', pagina 80).

12 november 2025

College van burgemeester en wethouders gemeente Aa en Hunze

de secretaris,

de heer R.L.H. Schoonderbeek

de burgemeester,

de heer A.W. Hiemstra

Vaststelling begroting 2026

Vaststelling begroting 2026

De raad der gemeente Aa en Hunze;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van de gemeente Aa en Hunze;

Besluit:

1. De beleidsbegroting 2026 vast te stellen.
2. De inhoud van de onderdelen 'Actuele financiële positie 2026-2029', 'VAR' en 'Gemeentelijke lastendruk' uit 'Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten' voor kennisgeving aan te nemen.
3. Van de financiële begroting en de meerjarenbegroting 2026-2029 de jaarschijf 2026 inclusief ombuigingen vast stellen en de overige jaarschijven voor kennisgeving aan te nemen.
4. De 'Bij 1e begrotingswijziging 2026 beschikbaar te stellen budgetten' vast te stellen.
5. In te stemmen met de voorgestelde resultaatbestemming. Het betreft een storting van € 2.119.000 en een onttrekking van € 142.000 aan de diverse reserves ten laste en ten gunste van de exploitatie (zie van de Financiële begroting het onderdeel 'Lasten en baten per pijler recapitulatie structureel', pagina 80).

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Aa en Hunze in de openbare vergadering van 12 november 2025.

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw mr. E.P. van Corbach

de heer A.W. Hiemstra

Aangenomen amendementen

Meerjarenbegroting 2026 - 2029

Meerjarenbegroting 2026-2029

De begroting 2026 en de meerjarenbegroting 2027-2029 zijn opgesteld op basis van de sturingsmonitor 2025.

Begroting 2026

De begroting 2026 sluit structureel. Voor het jaar 2026 is er een overschot van afgerond € 54.500.

We onttrekken in 2026 een bedrag aan de VAR van afgerond € 1 miljoen ter dekking van de incidentele ambities.

Meerjarig

De meerjarenbegroting heeft in 2029 een structureel saldo van € 1.044.000 negatief. Incidenteel wordt in de jaren 2027 t/m 2029 in totaal een beslag op de VAR gelegd van per saldo € 540.000.

Meerjarenbegroting 2026 - 2029

	2026	2027	2028	2029
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	-86.000	54.592	95.592	-511.408
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Nieuwe ambities	-40.000	-132.000	-162.000	-230.000
Ambities uit fmp begroting 2025	-147.000	-64.000	-47.000	-
Prijsonwikkeling	-1.065.000	-2.150.000	-1.928.000	-2.134.000
Gemeentefonds	1.140.000	1.813.000	817.000	1.937.000
Overige mutaties	-1.481.000	309.000	713.000	-106.000
Ombuigingen	1.733.592	265.000	-	-
Actueel begrotingsresultaat	54.592	95.592	-511.408	-1.044.408

	2026	2027	2028	2029
INCIDENTELE MUTATIES				
Nieuwe ambities	-537.500	-265.000	-235.000	-
Ambities uit fmp begroting 2025	-500.000	-40.000	-	-
Gemeentefonds	-	-	-	-
Totaal incidentele mutaties	-1.037.500	-305.000	-235.000	-

Ambities structureel

Ambities structureel

Bij dit onderdeel zijn de structurele lasten van de nieuwe ambities opgenomen die voortvloeien uit de sturingsmonitor 2025 en de actuele ontwikkelingen.

**Ambities
structureel**

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2026	2027	2028	2029
Nieuwe ambities (onontkoombaar)						
1	4	Uitbreiding Nassaucollege			-	
					162.000	
2	4	Huisvesting school/kinderopvang Gasselte		-		
			132.000			
3	4	Huisvesting OBS Jan Thies Rolde				-
						230.000
Nieuwe ambities						
4	2	Versterking maatschappelijke weerbaarheid	pm			
5	3	Transitievisie warmte (uit sturingsmonitor)		pm		
6	3	Bermbeheerplan (andere scenario's)	x			
7	4	Cultuurnota	-40.000			
8	4	Herinrichting Gasselternijveen	pm			
9	4	Herinrichting Brink Gieten		x		
10	4	Herinrichting Stationsstraat Noord Gieten	x			
11	5	SIEM/SOC (uit sturingsmonitor)	x			
		Subtotaal	-40.000	-	-	-
				132.000	162.000	230.000
Ambities uit fmp begroting 2025						
12	2	Inkoop jeugdzorg	pm			
13	2	Armoedebeleid; preventie, informatiecampagne en samenwerking	-17.000	-17.000	-17.000	
14	4	Uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan verkeer en vervoer	-30.000	-30.000	-30.000	
15	4	Klimaatadaptieve inrichtingsplannen	-16.560	-16.560		
16	5	Informatiebeleidsplan	-83.000			
		Subtotaal	-	-64.000	-47.000	
			147.000			
Totaal			-	-	-	-
			187.000	196.000	209.000	230.000

x 0

pm 0

Toelichting ambities structureel

Toelichting ambities structureel (onontkoombaar)

Ad 1. Uitbreiding Nassau/Vincent

Op basis van de leerlingenprognoses zal aanvullende nieuwbouw moeten worden gepleegd op de locatie Nassau/Vincent. Dit maakt onderdeel uit van de actualisatie van het IHP (Integraal Huisvesting Plan). Geschatte nieuwbouwkosten € 4,05 mln. Dit geeft dit een kapitaallast van € 162.000 per jaar (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1,5%).

Ad 2. Huisvesting school/kinderopvang Gasselte

Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek uit 2025 en vaststelling van het nieuwe IHP in 2025 wordt in 2026 uitvoering gegeven aan ontwerp en realisatie van toekomstgerichte huisvesting in Gasselte. Het geactualiseerde IHP gaat uit van nieuwbouwkosten ad € 3,3 mln. De kapitaallast hiervan is € 132.000 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1,5%).

Ad 3. Huisvesting OBS Jan Thies Rolde

Vanwege de staat van het gebouw is renovatie/nieuwbouw gewenst. De planning gaat uit van 2029. De geschatte nieuwbouwkosten bedragen € 5,75 mln. De bijbehorende kapitaallast is € 230.000 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 1,5%).

Toelichting ambities structureel

Ad 4. Versterking maatschappelijke weerbaarheid

Een veilige en weerbare samenleving vraagt inzet van overheden, bedrijven, kennisinstellingen, organisaties en burgers. Door het veranderde dreigingsbeeld, ook in Aa en Hunze, is versterking nodig. Het kabinet schetste op 6 december 2024 een gezamenlijke aanpak om beter voorbereid te zijn op militaire en hybride dreigingen, zoals stroomuitval, cyberaanvallen en logistieke verstoringen. Dit vereist extra inspanningen en een sterker crisisbeheersingsstelsel.

Onder regie van het Rijk en in samenwerking met veiligheidsregio's, hulpdiensten en partners wordt gewerkt aan een samenhangende aanpak. De Veiligheidsregio Drenthe legt hiervoor een beleidsplan ter consultatie voor aan de gemeenteraad, met daarin de operationele prestaties van diensten, politie en gemeenten. Voor de gemeente gaat het vooral om Bevolkingszorg, de Nafase en de Herstelfase. De omvang van de kosten die uit dit beleidsplan voortvloeien en de eventuele financiering daarvan zijn nog niet bekend.

Ad 5. Transitievisie warmte (uit sturingsmonitor)

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om een warmteprogramma op te stellen (voorheen transitievisie warmte). De transitievisie warmte heeft een looptijd tot eind 2026 en wordt geëvalueerd in 2025. Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie wordt het warmteprogramma herijkt. Eventuele (extra) kosten vanaf 2027 zijn nog niet bekend.

Ad 6. Bermbeheerplan (andere scenario's)

De jaarlijkse kosten en benodigde capaciteit voor de uitvoering van het bermbeheerplan variëren per scenario. Het college heeft gekozen voor scenario 0 (huidig beheer) waarbij geen extra kosten zijn. Andere scenario's zijn mogelijk. Scenario 1 brengt een lichte stijging van kosten en uren met zich mee, terwijl scenario 2 en 3 hogere initiële kosten vereisen, maar ook structurele voordelen opleveren op lange termijn.

Investerings in materieel, zoals cyclomaaiers en opraapwagens, zijn onvermijdelijk bij een ecologisch beheer. Uw raad kan hier nog kiezen voor een alternatief scenario. Voor de hieraan verbonden kosten zal dan nog wel dekking moeten worden aangegeven.

De eventuele kosten zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Overzicht scenario's beheer en kosten

Scenario	Doel	Uren/Jaar	Extra uren	Aanvullende kosten uitbesteden	Materiaal meerkosten	Totale extra kosten
0	Huidig beheer	3.075	-	-	-	
1	Lokaal verbinden	3.850	775	€ 91.000	€ 150.000	€ 240.000

2	Bevorderen van diversiteit	4.850	1.775	€ 192.000	€ 259.000	€ 450.000
3a	Ecologisch verbinden en verbeteren A	5.200	2.125	€ 230.000	€ 280.000	€ 510.000
3b	Ecologisch verbinden en verbeteren B	4.600	1.525	€ 162.000	€ 230.000	€ 390.000

Ad 7. Cultuurnota

Bij de vaststelling van de laatste 3 cultuurnota's werd voor de uitvoering van die nota's steeds een incidenteel bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld. Met dit bedrag ondersteunen we evenementen en festivals, het muziekonderwijs, sociaal-culturele projecten, bijeenkomsten voor de cultuursector, de evenementenkalender, het Huus van de Taol en erfgoedprojecten. Deze zaken worden inmiddels structureel uitgevoerd en bekostigd uit dit budget. Hierdoor kunnen we niet meer spreken van incidenteel en ligt er de noodzaak om het benodigde budget structureel te maken. Dit is conform de financiële regelgeving. Omdat het gehele budget jaarlijks niet werd besteed is deze naar beneden bijgesteld, naar € 40.000.

Ad 8. Herinrichting Gasselternijveen

Op dit moment loopt er een haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden voor een nieuwe dorpsinrichting en herontwikkeling van Gasselternijveen. Het doel is het versterken van de vitaliteit en de leefbaarheid in het dorp. De uitvoering is afhankelijk van uitkomsten uit het haalbaarheidsonderzoek dat in 2025 wordt afgerond.

Ad 9/10. Herinrichting Brink Gieten en Stationsstraat Noord Gieten

Uit het in het verleden door uw raad vastgestelde Uitvoeringsprogramma Omgevingsvisie Centrum Gieten 2018-2022 zijn nog een tweetal maatregelen/projecten nog niet uitgevoerd. Vanuit de Economische Agenda Nij Begun, het masterplan voor Gieten en de Regiodeal Noord-Drenthe verwachten we Rijksmiddelen te kunnen inzetten als co-financiering voor het uitvoeren van maatregelen.

Herinrichting Brink Gieten

De uitvoering hiervan is uitgesteld in afwachting van herontwikkeling van voormalig hotel Braams. De verwachting is dat herontwikkeling Braams na 2025 start. De herinrichting van de Brink is voorlopig voor 2027 opgenomen.

Herinrichting Stationsstraat Noord Gieten

Het aankoop van object Stationsstraat 19 te Gieten door de gemeente is in een vergevorderd stadium. Dit geeft ruimte om nu het openbaar gebied opnieuw in te richten. De plannen hiervoor worden opgesteld. Mogelijk komen we in de najaarsnota 2025 bij uw raad hier op terug.

Ad 11. SIEM/SOC (uit sturingsmonitor)

Dreigingen maken steeds nadrukkelijker onderdeel uit van de dagelijkse werkelijkheid. Het aantal risico's neemt toe en dit vraagt om voortdurende aandacht en alertheid van de gehele organisatie. Met de komst van de Cyberbeveiligingswet wordt het belang van snelle detectie en adequate afhandeling van potentiële incidenten verder onderstreept. Hiervoor zijn zowel technische middelen als gespecialiseerde expertise noodzakelijk.

Binnen onze beveiligingsinfrastructuur vervullen SIEM (Security Information and Event Management) en SOC (Security Operations Center) een cruciale rol.

- Het SOC vormt het team van beveiligingsexperts dat verantwoordelijk is voor het monitoren, signaleren en afhandelen van beveiligingsincidenten.
- Het SIEM-systeem is de technologische oplossing waarmee dit team gegevens verzamelt, analyseert en incidenten effectief beheert.

Om deze taken goed te kunnen uitvoeren is extra personele inzet noodzakelijk, namelijk 0,5 fte. De kosten hiervoor bedragen € 52.000 per jaar. Deze middelen kunnen worden gedekt vanuit de structurele budgetten van het informatiebeleidsplan.

Ambities uit fmp begroting 2025

Ad 12. Inkoop Jeugdzorg

Eind 2025 lopen de huidige contracten met zorgaanbieders voor Jeugdzorg af. Op 1 januari 2026 moeten er nieuwe contracten zijn afgesloten met jeugdhulpaanbieders. In de periode van 2023-2025 zijn er verschillende aanbestedingsrondes. Vanaf 2026 zullen naar verwachting de tarieven voor jeugdzorg verder stijgen met het afsluiten van nieuwe contracten. We nemen voor 2026 een pm raming op.

Ad 13. Armoedebeleid, preventie, informatiecampagne en samenwerking

In het 'Armoedebeleid 2024-2028' is één van de doelen: 'In 2028 bereiken we significant meer inwoners dan in 2021 met onze voorzieningen'. Op dit moment maken inwoners niet altijd gebruik van mogelijke regelingen. Dit heeft verschillende redenen; onder andere door schaamte, wantrouwen en (on)bekendheid van het aanbod. Dit doel brengt een evenredig percentage kostenstijging met zich mee. Om over 4 jaar een significante groei te realiseren, zal het bereik elk jaar (enigszins) moeten stijgen. Structureel is hiervoor in 2025 € 117.000 beschikbaar gesteld ten behoeve van extra inzet Impuls, het 'samen doen team' en vrijwilligers. De jaren daarna (2026, 2027 en 2028) is er € 17.000 per jaar extra nodig ten opzichte van het vorige jaar.

Ad 14. Uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan verkeer en vervoer

Het uitvoeringsprogramma van ons mobiliteitsplan omvat concrete maatregelen om de gestelde mobiliteitsdoelen in de periode 2024-2028 te realiseren. Het mobiliteitsplan is eerder door uw raad vastgesteld.

We kunnen aanspraak maken op de derde tranche van de Subsidie Investeringsimpuls Verkeersveiligheid van de Rijksoverheid. Hoewel de voorwaarden voor deze tranche nog niet definitief zijn, verwachten we voor een groot deel van de maatregelen een subsidie van 50% te ontvangen. Het gaat om een jaarlijks investeringsbedrag van € 1.500.000 met een netto investeringsbedrag van € 750.000.

De jaarlijkse kapitaallasten, gecorrigeerd voor de 50% subsidie, bedragen € 30.000. Dit is gebaseerd op een afschrijvingstermijn van 40 jaar en een rente van 1,5%. Een financiële actualisatie volgt zodra de maatregelen zijn uitgewerkt.

Ad 15. Klimaatadaptieve inrichtingsplannen

Eerder is door uw raad de lokale adaptatie strategie vastgesteld. Om deze strategie uit te voeren is er budget nodig voor het deel dat niet uit het rioolfonds kan worden gefinancierd.

Voor de periode 2025-2027 gaat het om een totaalbedrag van € 1.656.000. Na aftrek van een rijkssubsidie van 25% blijft er voor de gemeente een bedrag van € 1.242.000 over. Verspreid over drie jaar betekent dit een jaarlijks gemeentelijk investeringsbedrag van € 414.000, met kapitaallasten van € 16.560 per jaar (afschrijving over 40 jaar, rente van 1,5%)

Ad 16. Informatiebeleidsplan

Voor het strategisch informatiebeleidsplan met daaraan gekoppeld tactische uitvoeringsplannen is een jaarlijks budget nodig. In de meerjarenplanning is hiervoor een reeks bedragen opgenomen. Voor 2026 is een structureel bedrag opgenomen van € 83.000. Naast een structureel bedrag is ook een incidenteel bedrag nodig. Zie hiervoor ambities incidenteel. De bedragen zijn conform het vastgestelde informatiebeleidsplan.

Ambities incidenteel

Ambities incidenteel

Bij dit onderdeel zijn de incidentele lasten van de ambities weergegeven die voortvloeien uit de sturingsmonitor 2025 en de actuele ontwikkelingen.

Ambities incidenteel

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2026	2027	2028	2029
Nieuwe ambities						
1	3	Geopark de Hondsrug	-30.000	-30.000		
2	3	Uitvoeringsbudget Economie, recreatie en Toerisme	-40.000			
3	div	Regiodeal Noord Drenthe 'Vitaal verbonden'	x	x	x	x
4	3	Uitvoeringsbudget duurzaamheid	-232.500			
5	4	Startbudget voorbereidingsfase permanent omgevingsplan	x			
6	4	Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college	-235.000	-	-	
				235.000	235.000	
		Totaal	-537.500	-	-	0
				265.000	235.000	
Ambities uit fmp begroting 2025						
7	1	Tijdelijke uitbreiding griffie	-20.000			
8	1	Dienstverlening	-60.000			
9	2	Armoedebeleid; preventie, informatiecampagne en samenwerking	-25.000			
10	2	Faciliteren informele ondersteuning in dorpen	-100.000			
11	3	Toekomstbestendige bedrijventerreinen	-40.000	-40.000		
12	4	Verkenning nieuwbouw school/dorpshuis Gasselte en cultuuraccommodatie Gieten	-100.000			
13	4	Uitvoering programmaplan woningbouw 2024-2025	x			
14	4	Aanbrengen graskeien	-100.000	pm		
15	5	Informatiebeleidsplan	-55.000			
			-500.000	-40.000	0	0
		Totaal	-	-	-	0
			1.038.000	305.000	235.000	

Toelichting ambities incidenteel

Toelichting ambities incidenteel

Ad 1. Geopark de Hondsrug

We subsidiëren Geopark de Hondsrug al gedurende een langere periode. De afgelopen 4 jaar was dit budget opgenomen in de budgetten van de Economische Koersnota. Deze middelen zijn vanaf 2026 niet meer beschikbaar maar we kunnen de subsidie niet direct beëindigen vanwege het langjarige karakter. Daarnaast hebben we met een convenant getekend met Geopark de Hondsrug over de periode 2017-2027. Voor de jaren 2026 en 2027 hebben we nu een incidenteel subsidiebedrag opgenomen van € 30.000.

Ad 2. Uitvoeringsbudget Economie, recreatie en Toerisme

De koersnota loopt af op 31 december 2025. Vooruitlopend op de evaluatie van de koersnota nemen we voor 2026 een incidenteel budget op voor economie, recreatie en toerisme. Hiermee willen we o.a. de doorontwikkeling van fiets- en wandelroutes faciliteren. Ook onze deelname aan het samenwerkingsverband Hondsrug Drenthe willen we hiermee graag continueren.

Ad 3. Regiodeal Noord Drenthe 'Vitaal verbonden'

De gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo hebben samen met de provincie Drenthe de Regiodeal Noord-Drenthe Vitaal Verbonden toegekend gekregen. Vanuit het Rijk wordt hiervoor een bedrag van € 15 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode 2026–2029. Met deze middelen wordt ingezet op het versterken van de brede welvaart in Noord-Drenthe, onder meer op het gebied van leefbaarheid, voorzieningen, zorg, economie en sociale cohesie. Op dit moment is nog niet bekend welk deel van dit bedrag specifiek aan de gemeente Aa en Hunze wordt toegekend. De komende periode wordt dit verder uitgewerkt en vastgelegd in een convenant met het Rijk, dat naar verwachting in het najaar van 2025 wordt vastgesteld. Het geheel is budgettair neutraal. We maken gebruik van bestaande middelen voor de cofinanciering.

Ad 4. Uitvoeringsbudget duurzaamheid

De uitvoeringsbudgetten voor duurzaamheid en klimaat zijn eind 2025 (naar verwachting) uitgeput. Er zijn nog middelen vanuit de Specifieke Uitkeringen zoals Lokale Aanpak Isolatie (SPUK LAI) beschikbaar; deze zijn echter uitsluitend bedoeld om inwoners te ondersteunen in hun energiebesparende maatregelen. Het gevraagde budget van € 232.500 is nodig voor de uitvoering van activiteiten en plannen op de zes thema's van de Duurzaamheidsvisie (grootschalige opwek duurzame energie, warmtetransitie, duurzame mobiliteit, circulaire economie, biodiversiteit en klimaatadaptatie). Specifieker willen we acties uitvoeren op het gebied van warmtetransitie (samen met het fixteam, het flexteam en de energiecoaches), circulaire economie en themagewijze communicatie.

Ad 5. Startbudget voorbereidingsfase permanent omgevingsplan

We willen 2026 gebruiken om voorbereidingen te treffen voor de noodzakelijke transitie van het tijdelijk omgevingsplan naar een permanent omgevingsplan, zodat we na het vaststellen van de Omgevingsvisie in 2027 direct verder kunnen gaan. Het betreft voor 2026 alleen de voorbereidingsfase (startnotitie) om het proces in de jaren daarna goed uit te lijnen. Het gaat daarbij om het maken van een procesaanpak, het inrichten van een projectorganisatie en het opstellen van kaders. We verwachten hiervoor een bedrag ad € 25.000 nodig te hebben. Dit kan worden gedekt uit de bij de in de meicirculaire 2025 beschikbaar gestelde middelen.

Ad 6. Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college

Vanwege een toename van het aantal leerlingen wordt uitbreiding van de locatie NassauVincent gepland. Om de tussentijd te overbruggen is tijdelijke huisvesting noodzakelijk. We gaan uit van 3 schooljaren te beginnen in 2025/2026. In het derde jaar is een verwijderingsbudget opgenomen. We verwachten gedurende de jaren 2026, 2027 en 2028 incidenteel een bedrag ad € 235.000 nodig te zijn.

Incidentele Ambities uit fmp begroting 2025

Ad 7. Tijdelijke uitbreiding formatie Griffie

Gezien de extra werkzaamheden die voortvloeien uit de naderende gemeenteraadsverkiezingen in 2026 is het noodzakelijk om tijdelijk de capaciteit van de griffie uit te breiden van 0,8 fte naar 1 fte. Deze tijdelijke capaciteitsverhoging is nodig om de verhoogde werklast adequaat te kunnen opvangen en de processen soepel te laten verlopen. De bijkomende kosten voor deze tijdelijke uitbreiding bedragen € 20.000.

Ad 8. Dienstverlening

We richten het servicecentrum en de samenwerking met de teams verder in volgens onze dienstverleningsvisie. Hierbij vernieuwen we onze dienstverlening op basis van de behoeften van onze inwoners. Het is noodzakelijk dat we het beheer van het digitale kanaal in de organisatie borgen door:

- Het continu ontwikkelen en implementeren van online-diensten en digitaliseringstrajecten.
- Het beheren van digitale loketten, het beantwoorden van online vragen of het ondersteunen van digitale aanvraagprocessen.

Om verder uitvoering te geven aan de visie worden binnen de organisatie functies omgevormd van analoog (mail, telefoon, balie) naar digitaal (socials en online). Om aan het gekozen ambitieniveau te kunnen blijven voldoen zijn incidentele middelen noodzakelijk. Voor 2026 gaat het om een incidenteel bedrag van € 60.000.

Ad 9. Armoedebeleid; preventie, informatiecampagne en samenwerking

Om (ergere) geldzorgen te herkennen/tegengaan en om ondersteuning/regelingen gemakkelijk te kunnen vinden, dienen we in te zetten op preventie en betere bekendheid/vindbaarheid van regelingen en ondersteuningsmogelijkheden. Om de inwoner hierover beter te informeren geven we voorlichting, tips, verbeteren we de vindbaarheid van onze regelingen en ondersteuning(spartners) en maken we het aanvragen van regelingen gemakkelijker. Hiervoor wordt een strategieplan opgezet samen met een communicatiespecialist. Daarnaast worden er extra workshops gegeven en vrijwilligers ingezet. We zetten in op preventie en netwerksamenwerking. Incidenteel € 25.000.

Ad 10. Faciliteren informele ondersteuning in dorpen

Tot en met 2026 is er, net als de afgelopen drie jaar, € 100.000 beschikbaar voor het faciliteren van de informele ondersteuning in de dorpen. Voor 2027 zal de gemeente beoordelen hoe dit beleidsdoel wordt gecontinueerd. De maatregel 'wijk- en dorpsondersteuning in de Sociale Agenda van Nij Begun, biedt kansen toe te werken naar een brede structuur van informele dorpsondersteuning.

Ad 11. Toekomstbestendige Bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen spelen een cruciale rol in de economie en hebben verschillende belangrijke voordelen en functies. Bedrijventerreinen bieden ruimte en faciliteiten voor bedrijven om zich te vestigen, te groeien en te opereren. Ze stimuleren economische activiteit, creëren werkgelegenheid en dragen bij aan de groei van de lokale economie. Er zijn verschillende ontwikkelingen gaande op het gebied van bedrijventerreinen zoals de ruimtelijke aspecten op bedrijventerreinen, vraag naar bedrijfslocaties, de mate waarin een bedrijventerrein georganiseerd is en de verduurzamingsopgave. Met het bedrijventerrein de Bloemakkers willen we de volgende stappen zetten naar een toekomstbestendig bedrijventerrein die naar voren zijn gekomen uit het uitvoeringsplan Bloemakkers. Op bedrijventerrein Gasselternijveen willen we het proces in gang zetten dat ook gevolgd is voor de Bloemakkers. Om hieraan uitvoering te kunnen geven is een budget van totaal € 120.000 nodig, verdeeld over 2025, 2026 en 2027 elk jaar een bedrag van € 40.000.

Ad 12. Verkenning nieuwbouw of renovatie school/dorpshuis Gasselte en cultuuraccommodatie Gieten

Grote dossiers op het gebied van accommodaties zoals o.a. de huisvestingssituatie van OBS De Dobbe in combinatie met de plannen van het dorpshuis in Gasselte en de planvorming onderwijs- en cultuuraccommodatie Gieten in combinatie met de noodzakelijk geworden uitbreiding van het Nassau college zullen doorlopen in 2026.

Beide onderwerpen vragen om het doorlopen van een zorgvuldig traject waarvoor extra (externe) expertise nodig is. Evenals in 2025 wordt hiervoor in 2026 een bedrag ad € 100.000 gevraagd.

Ad 13. Uitvoering programmaplan woningbouw 2024-2025

We streven ernaar om vóór 2032 835 extra woningen te hebben gerealiseerd. Om deze ambitie te bereiken, is net als in 2025 in 2026 een incidenteel bedrag van € 450.000 per jaar nodig. Dit bedrag kan ten laste van de reserve grondbedrijf worden gebracht en is voornamelijk bedoeld voor personele inzet in de woningbouwopgave, verkenningen en onderzoek. Waar mogelijk worden gemaakte kosten op een later moment ingebracht in een op te stellen grondexploitatie (GREX).

Ad 14. Aanbrengen graskeien

In de begroting voor 2024 was voor de periode 2024-2027 jaarlijks een bedrag van € 100.000 opgenomen voor het aanbrengen van graskeien. In de begroting 2025 is deze reeks vervangen door pm ramingen. Dit omdat er voor de kortere termijn nog voldoende budget beschikbaar was. Voor 2026 is er geen budget meer beschikbaar terwijl er nog wel plannen zijn op graskeien aan te brengen. Voor 2026 wordt daarom weer een incidenteel bedrag ad € 100.000 opgenomen om deze plannen uit te kunnen voeren.

Ad 15. Informatiebeleidsplan

Voor het strategisch informatiebeleidsplan met daaraan gekoppeld tactische uitvoeringsplannen is een jaarlijks budget nodig. In de meerjarenplanning is hiervoor een reeks bedragen opgenomen. Voor 2026 gaat het om een bedrag van € 55.000. Daarnaast is er ook een structureel bedrag opgenomen. Zie hiervoor ambities structureel.

Ombuigingen

Ombuigingen structureel

In de tabel hieronder staan de ombuigingen die in de begroting 2026 zijn verwerkt.

Ombuigingen structureel

Nr.	Pijler	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
lasten						
uit FMP begroting 2025						
1	4	Verlaging bijdrage GR-en			pm	
2	4	Verlaging subsidies grote instellingen		265.000		
3	5	Trend goederen en diensten	252.000			
4	5	Taakstelling personeel	45.000			
			297.000	265.000	0	0
Nieuw						
5	1	Verlagen budget sponsoring	5.000			
6	1	Versobering voorlichting	5.000			
7	1	Rampenplan en brandbestrijding	7.411			
8	1	Handhaving Alcoholwet (ook vanuit team VTH)	10.778			
9	2	Subsidies DSGIB	3.100			
10	2	School als wijk	10.000			
11	3	Monumentenzorg	35.000			
12	4	Subsidies amateurkunst	8.000			
13	4	Cultuurtrajecten	1.200			
14	4	Sportmonitor	5.600			
15	4	Fietspad spijkerboor - Eexterveen	39.000			
16	4	Fietspad Balloerveld	21.000			
17	5	Afschaffen budget personele ondersteuning	11.503			
18	5	Verzekeringspakket	10.000			
19	5	Afschaffen Prognosemodel gemeenten	4.000			
20	5	Schoonmaak gemeentehuis	2.500			
21	5	Portokosten	5.000			
22	5	Klein inventaris	7.500			
23	5	Scherper ramen algemene uitkering (I)	250.000			
24	5	Afschaffen Pepperflow	35.000			
		totaal nieuw	476.592	0	0	0
		totaal lasten	773.592	265.000	0	0
baten						
uit FMP begroting 2025						
25	3	Toeristenbelasting	375.000			
			375.000	0	0	0
Nieuw						
26	1	Realistisch ramen leges paspoorten	18.000			
27	1	Realistisch ramen leges rijbewijzen	20.000			
28	3	Forensenbelasting realistisch ramen	40.000			
29	3	Forensenbelasting tariefsverhoging 10%	25.000			
30	4	Opbrengst leges omgevingswet (netto)	232.000			
31	5	Scherper ramen algemene uitkering (II)	250.000			
			585.000	0	0	0
		totaal baten	960.000	0	0	0
Totaal			1.733.592	265.000	-	-

Toelichting ombuigingen structureel

Ad 1. Verlaging bijdragen gemeenschappelijke regelingen (GR'en)

De financiële opgave waar we als gemeente voor staan vraagt ook inzet van onze uitvoeringspartners. We verwachten dat GR'en hun verantwoordelijkheid nemen en bijdragen aan de bezuinigingsopgave. Deze taakstelling pakken we op in Drents verband (VDG). In 2028 nemen we hiervoor een pm-raming op.

Ad 2. Verlaging subsidies grote instellingen

Instellingen als Stichting Attenta, de bibliotheek, ICO, Impuls en Icare ontvangen gemeentelijke subsidies. We vragen hen een efficiencyslag te maken. Omdat hiervoor tijd nodig is, boeken we deze ombuiging pas in 2027 in. Aandachtspunt: sommige instellingen zijn actief in het voorliggend veld, waar ook extra inzet wordt verwacht. Het gaat om een bedrag van € 265.000.

Ad 3. Geen inflatiecorrectie op goederen en diensten

De jaarlijkse inflatiecorrectie op algemene kosten wordt in 2026 en 2027 niet toegepast. Dit levert in 2026 een besparing op van € 252.000. Tegelijkertijd zetten we in op kostenbewustzijn binnen organisatie en bestuur. Ook houden we scherp zicht op budgetoverschrijdingen en -onderschrijdingen om realistisch te begroten.

Ad 4. Taakstelling personeel

Om stijgende loonkosten binnen het budget te houden, voeren we een taakstelling door ter hoogte van rechtspositionele aanpassingen. In 2026 gaat het om € 45.000.

Ad 5. Verlaging budget sponsoring

Het sponsorbudget wordt structureel niet volledig benut. We verlagen het met € 5.000.

Ad 6. Versobering promotie-uitgaven

Op onderdelen als huisstijl, foto's, film en promotiemateriaal besparen we € 5.000.

Ad 7. Rampenplan en brandbestrijding

Hier ontstaat budgettaire ruimte van € 7.411.

Ad 8. Handhaving Alcoholwet

Er is geen toezicht ingehuurd voor naleving van de Alcoholwet, ondanks een jaarlijks budget van €10.778. Dit bedrag laten we vrijvallen.

Ad 9. Subsidies Drenthe Samen Gezond in Beweging (DSGIB)

Met de overgang naar Gezonde Marke wordt de samenwerking ondergebracht in het Gala/IZA. Het budget van € 3.100 verval.

Ad 10. School als wijk

Een deel van de kosten hiervoor kan worden gedekt uit andere middelen. Hierdoor wordt € 10.000 bespaard.

Ad 11. Monumentenzorg

Het budget wordt structureel niet volledig benut. Verlaging met € 35.000 is verantwoord.

Ad 12. Subsidies amateurkunst

Er is sprake van jaarlijkse onderbesteding. Verlaging met € 8.000 leidt niet tot verschraving van het aanbod.

Ad 13. Cultuurtrajecten

Het gereserveerde bedrag van € 1.200 wordt niet ingezet en komt te vervallen.

Ad 14. Sportmonitor

De jaarlijkse opname in de begroting verval. We gaan over op een cyclus van eens per drie jaar. Besparing: € 5.600.

Ad15. Fietspad Spijkerboor – Eexterveen

Vanwege gronduitgifteproblemen wordt dit pad voorlopig niet aangelegd. Er komt een fietsstrook tussen Nieuw Annerveen en Eexterveen. Het totale investeringsbedrag van € 981.000 verval hierdoor en levert een structurele besparing in de kapitaallasten op van € 39.000.

Ad16. Fietspad Balloërveld

Staatsbosbeheer verzet zich tegen de geplande aanpassingen. Omdat er geen ontwikkelingen zijn, vervalt het project. Budgettaire besparing: € 21.000.
Daarnaast vervalt een gekoppelde reserve van € 382.000, die wordt toegevoegd aan de VAR.

Ad 17. Personele ondersteuning archief

Dankzij interne scholing is externe inzet overbodig. Voordeel: € 11.503.

Ad 18. Verzekeringen

Niet alle middelen worden benut. Besparing: € 10.000.

Ad 19. Afschaffen Prognosemodel Gemeenten

Het gebruik is beperkt. De werkzaamheden kunnen zonder dit pakket worden uitgevoerd. Besparing: € 4.000.

Ad 20. Schoonmaak gemeentehuis

Op incidentele schoonmaakkosten zoals glasbewassing en dieptereiniging besparen we € 2.500.

Ad 21. Portokosten

Digitalisering leidt tot minder fysieke post. Ondanks toenemende participatie blijft er een netto voordeel van € 5.000.

Ad 22. Klein inventaris

Het gebruik is wisselend. We stellen het budget bij naar een gemiddeld niveau. Besparing: € 7.500.

Ad 23. Scherper ramen Algemene Uitkering (I)

Jaarlijks resteert een overschot vanwege late aanpassingen uit circulaires. We ramen structureel € 250.000 extra, met het besef dat hier een hoger risico aan verbonden is.

Ad 24. Afschaffen Pepperflow

Gebruik is laag en inefficiënt. Alternatief via Word/Adobe is flexibeler. Nadelen zijn het verlies van koppelingen met financiële systemen en het publicatiedashboard. Besparing: € 35.000.

Ad 25. Toeristenbelasting

We verhogen het tarief in 2026 met € 0,25 naar € 1,55, het Drents gemiddelde. De extra opbrengst wordt geraamd op € 375.000.

Ad 26/27. Realistische raming leges publiekszaken

Op basis van de 10-jarige cyclus voor rijbewijzen en reisdocumenten verhogen we de raming met € 38.000 (rijbewijzen: € 20.000, reisdocumenten: € 18.000).

Ad 28. Forensenbelasting realistisch ramen

Opbrengsten liggen structureel hoger dan begroot. We verhogen de raming met € 40.000.

Ad 29. Tariefsverhoging forensenbelasting

Een verhoging van ca. 10% levert een extra opbrengst op van € 25.000.

Laag tarief: van € 312 naar € 343. Hoog tarief: van € 1.280 naar € 1.408.

Ad 30. Opbrengst leges Omgevingswet

Structurele stijging van aanvragen rechtvaardigt uitbreiding met 2 fte. Hogere loonkosten € 186.000.

Verhoging van de legesopbrengst € 418.000. Per saldo realiseren we een extra netto-opbrengst van € 232.000.

Ad 31. Scherper ramen Algemene Uitkering (II)

Structureel voordeel door jaarlijkse toevoegingen vanuit het BCF.

Prijsontwikkeling structureel

Prijsontwikkeling structureel

Het financieel uitgangspunt bij de inkomstenontwikkeling is dat er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven (niet zijnde belastingen) met het geldende prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, netto materieel (trendmatige verhoging) uit de meest recente circulaire. Voor de kostenontwikkeling wordt uitgegaan van datzelfde prijsindexcijfer met uitzondering van de loonontwikkeling. De bijdragen aan de GR'en worden daarbij meegenomen voor het loonpercentage omdat de kosten van de GR'en veelal uit loonkosten bestaan.

Prijsontwikkeling structureel

Pijler	Omschrijving ontwikkeling	2026	2027	2028	2029
lasten					
div	Salarissen	-437.000	-1.137.000	-984.000	-1.099.000
div	Personeel van derden	-38.000	-69.000	-63.000	-70.000
div	Goederen en diensten	-252.000	-269.000	-275.000	-294.000
div	Energie	-19.000	-21.000	-21.000	-23.000
div	Inkomensoverdrachten	-535.000	-934.000	-859.000	-943.000
		-1.281.000	-2.430.000	-2.202.000	-2.429.000
baten					
5	OZB	110.000	118.000	121.000	129.000
div	Salarissen bijdrage vanuit SDA	36.000	87.000	76.000	84.000
div	Leges en overige inkomsten	70.000	75.000	77.000	82.000
		216.000	280.000	274.000	295.000
Totaal		-1.065.000	-2.150.000	-1.928.000	-2.134.000

Toelichting prijsontwikkeling structureel

Voor de berekening wordt uitgegaan van 2 indexcijfers in de trendmatige ontwikkelingen. De gegevens komen uit de meicirculaire 2025. Voor salarissen wordt de index van loonvoet sector overheid gehanteerd. Voor de overige onderdelen de prijsindex overheidsconsumptie (netto materieel).

Index van de salarissen:

Index van de salarissen:

2026: 2,0 %

2027: 5,1 %

2028: 4,2 %

2029: 4,5%

Index voor de overige onderdelen

2026: 2,1 %

2027: 2,2 %

2028: 2,2 %

2029: 2,3 %

Het voorstel is om voor de jaren 2026-2029 de OZB minimaal te corrigeren met het inflatiepercentage en om de eventueel verdere trendmatige verhoging af te laten hangen van de financiële noodzaak. De inflatiecorrectie is bedoeld om de inkomsten en uitgaven op hetzelfde niveau te houden. Bij de inflatiecorrectie gaat het om de index voor de overige onderdelen als hierboven weergegeven. Voor 2026 2,1%.

Gemeentefonds structureel en incidenteel

Gemeentefonds structureel en incidenteel

Bij dit onderdeel worden de verschillen in de uitkering uit het gemeentefonds tussen de verschillende jaren opgenomen.

Gemeentefonds structureel en incidenteel

structureel

Nr	Pijler	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
1	5	Mutatie algemene uitkering o.b.v. meicirculaire 2025	1.140.000	1.813.000	1.687.000	1.961.000
2	5	Hervormingsagenda Jeugd indexering opbrengst			-528.000	-15.000
3	5	Invoering eigen bijdrage jeugd			-271.000	-7.000
4	5	Sturen op trajectduur jeugdzorg			-71.000	-2.000
totaal			1.140.000	1.813.000	817.000	1.937.000

incidenteel

Nr	Pijler	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
5	5	Hervormingsagenda jeugd	525.000	487.000	37.000	38.000
6	2	Maatregelen versterking voorliggend veld	-525.000	-487.000	-37.000	-38.000
7	5	Uitstel abonnementstarief (compensatie)	313.000			
8	2	Hogere uitgaven Wmo voorzieningen	-313.000			
9	5	DU bibliotheek	100.000			
10	4	DU Bibliotheek	-100.000			
11	5	Wet Open Overheid	59.000			
12	5	Wet Open Overheid	-59.000			
totaal			0	0	0	0

Toelichting algemene uitkering gemeentefonds structureel en incidenteel

Structureel

Ad 1. Mutatie Algemene Uitkering

De raming voor de algemene uitkering volgt de meicirculaire 2025. Voor het jaar 2026 (ravijnjaar) is er toch nog sprake van een positief accres. Ook de jaren daarna zijn er positieve accressen. Deze zorgen evenwel niet voor een volledige compensatie van de loon- en prijsstijgingen. Opgemerkt wordt dat de hogere algemene uitkering voor een (fors) deel wordt veroorzaakt door taakmutaties ten behoeve van Jeugd en Wmo. Deze extra inkomsten worden in dit FMP voorzover noodzakelijk dan ook gecompenseerd door hogere uitgaven.

Ad 2. Hervormingsagenda Jeugd

Er zijn afspraken gemaakt over de extra middelen die het Rijk compenseert ten aanzien van de hoge uitgaven ten behoeve van de jeugdzorg. De middelen worden (deels) afgebouwd gelijktijdig met maatregelen die de kosten van de jeugdzorg (naar verwachting) moeten doen dalen.

Ad 3. Invoering eigen bijdrage jeugd

Naar verwachting kunnen gemeenten vanaf 2028 een eigen bijdrage vragen voor de ondersteuning van jeugd. Hierdoor zullen de rijksmiddelen afnemen. We verwerken dit budgettair neutraal door vanaf 2028 voor hetzelfde bedrag een inkomst uit eigen bijdragen jeugd te ramen. Voor 2028 gaat het om een bedrag ad € 271.000.

Ad 4. Sturen op trajectduur jeugdzorg

Naast de invoering van de eigen bijdrage is ook het sturen op de trajectduur van de hulpverlening een middel om de kosten van de jeugdzorg te drukken. Dat betekent ook in dit geval minder rijksmiddelen. Deze verlaging wordt gecompenseerd door lagere uitgaven en is daarmee ook budgettair neutraal in deze begroting verwerkt.
Incidenteel

Ad 5/6. Hervormingsagenda Jeugd / Maatregelen versterkingen voorliggend veld

Vanuit de Hervormingsagenda Jeugd ontvangen we binnen de Algemene Uitkering extra middelen. Deze willen we, conform de bedoeling van de hervormingsagenda, inzetten voor maatregelen ter versterking van het voorliggend veld om in de toekomst lagere uitgaven voor jeugdzorg te bereiken

Ad 7/8. Uitstel abonnementstarief versterkingen voorliggend veld / Hogere uitgaven WMO voorzieningen

Als gevolg van het uitblijven van de wijziging van het abonnementstarief blijven de uitgaven voor WMO voorzieningen hoog. Ter compensatie hiervoor ontvangen we van het rijk een extra incidenteel bedrag ad € 313.000. Dit wordt ingezet ter dekking van de hogere uitgaven die we in 2026 nog zullen hebben.

Ad 9/10. DU Bibliotheek

Vooruitlopend op de nieuwe bibliotheekwet ontvangen we in 2025 en 2026 een decentralisatie-uitkering (DU) bibliotheekwerk ad € 100.000. Vanaf 2027 ontvangen we extra structurele middelen hiervoor binnen de Algemene Uitkering. De DU is bedoeld om de bieb voor te bereiden op de nieuwe wet.

Ad 11/12. Wet Open Overheid

Op 26 januari 2021 heeft de Tweede Kamer de (Wijzigingswet) Wet open overheid (Woo) aangenomen. Het betreft een initiatiefwet uit de Tweede Kamer die beoogt de gehele overheid transparanter en toegankelijker te maken. Met dit wetsvoorstel geven de initiatiefnemers zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie een nieuwe basis, verankeren zij het recht op toegang tot informatie wettelijk en beogen zij de informatievoorziening en informatiehuishouding van het Rijk en decentrale overheden te verbeteren. De wet is gedeeltelijk in werking getreden op 1 mei 2022. De huidige Wet openbaarheid van bestuur (Wob) wordt ingetrokken bij de volledige inwerkingtreding van de Woo.

Vooruitlopend op de besluitvorming in de Eerste Kamer heeft het kabinet hiervoor financiële middelen vrijgemaakt. De middelen worden gebruikt om de wet binnen de organisatie te implementeren en in te bedden. Het gaat om een bedrag van € 59.000.

Overige mutaties structureel

Overige mutaties structureel

Bij dit onderdeel zijn opgenomen: de niet-trendmatige ontwikkelingen, vervangingsinvesteringen en vrijval kapitaallasten.

**Overige mutaties
structureel**

Nr.	Pijler	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
niet-trendmatige ontwikkelingen						
<i>vanuit taakmutaties Algemene Uitkering</i>						
1	2	Extra middelen jeugd (cie van Ark)	-852.000	-41.000	-81.000	-70.000
2	2	Indexeren opbrengst hervormingsagenda Jeugd			527.000	15.000
3	2	Invoering eigen bijdrage jeugd			270.000	8.000
4	2	Sturen op trajectduur jeugd			71.000	2.000
5	2	Indexatie WMO demografie	-107.000	-	-	-
				109.000	111.000	114.000
6	2	Wijziging abonnementstarief Wmo		300.000		
<i>Overig</i>						
7	3	Extra toeristenbelasting	50.000	50.000		
8	5	Meeropbrengst OZB (areaaluitbreiding)	50.000	50.000	50.000	50.000
9	5	Rechtspositionele aanpassingen personeel agv aanpassingen functies	-45.000			
10	div.	Begrotingen GR'en 2026	-598.000			
				- 250.000	726.000	-
			1.502.000			109.000
Vervangingsinvesteringen						
11	4	Vervanging openbare verlichting	-15.750	-15.750	-15.750	-15.750
12	5	Vervanging materieel buitendienst	-6.700	-14.100	-19.700	-
						125.200
13	5	Vervanging materieel BOR	-4.900	-11.600	-18.600	-7.500
14	5	Automatisering software	-4.300	-21.500	-20.425	-30.640
15	5	Automatisering hardware	-35.175	-23.650	-40.635	-41.925
			-66.825	-86.600	-	-
					115.110	221.015
Vrijval kapitaallasten						
16	div	Lagere kapitaallasten	88.000	146.000	102.000	224.000
			88.000	146.000	102.000	224.000
Totaal			- 1.481.000	309.000	713.000	- 106.000

Toelichting overige mutaties structureel

Ad 1 t/m 6 Taakmutaties Algemene uitkering t.b.v. Jeugd en Wmo

Er zijn afspraken gemaakt over de extra middelen die het Rijk compenseert ten aanzien van de hoge uitgaven ten behoeve van de jeugdzorg. De middelen worden (deels) afgebouwd gelijktijdig met maatregelen die de kosten van de jeugdzorg (naar verwachting) moeten doen dalen. De uitgaven voor jeugd houden gelijke tred met deze rijksmiddelen. Opgemerkt wordt dat het lastig is grip te krijgen op de uitgaven is en dat we hier risico's lopen. Om deze te verkleinen zetten we hierbij maximaal in op preventie.

Ad 7. Extra toeristenbelasting

Voor 2026 en 2027 is sprake van een hogere opbrengst van structureel € 50.000 per jaar. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de tarieven maar is het gevolg van een hoger aantal overnachtingen (areaaluitbreiding).

Ad 8. Meeropbrengst OZB

Dit betreft een meeropbrengst OZB door areaaluitbreiding. De structurele verhoging bedraagt € 50.000 per jaar.

Ad 9. Rechtspositionele aanpassingen: aanpassingen in functies

De aard van het werk is in de afgelopen jaren veranderd; meerdere functies zijn integraler, strategischer en interactiever geworden. Vanwege deze ontwikkelingen en de geldende rechtspositionele voorwaarden van werknemers was het noodzakelijk om zowel een aantal functiebeschrijvingen als ook het functiehuis aan te passen aan de actualiteit. Het functiehuis biedt een overzicht van alle functiebeschrijvingen binnen de organisatie en vormt de basis voor functiewaardering. De rechtspositionele aanpassingen binnen het functiehuis hebben in 2024 plaatsgevonden en hebben een effect op de loonsom. Voor de ontwikkeling van de loonsom wordt daarom in 2026 structureel € 45.000 toegevoegd.

Ad 10. Begrotingen Gemeenschappelijke Regelingen 2026

Op 26 juni 2025 zijn de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen over 2026 inde gemeenteraad aan de orde geweest. In totaliteit is er door de gemeenschappelijke regelingen een bedrag ad € 598.000 aan extra middelen nodig. Deze zijn onder deze post opgenomen.

Ad 11 t/m 15. Vervangingsinvesteringen – structureel

Het gaat hier om de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen.

Ad 16. Lagere kapitaallasten

Het betreft vrijval van kapitaallasten van vervangingsinvesteringen die in het verleden zijn gedaan.

Mutatie reserves

Dekking incidentele mutaties

Bij dit onderdeel is de dekking weergegeven van de incidentele beleidswensen en ontwikkelingen uit de onderdelen ambities incidenteel, overige mutaties incidenteel en de ombuigingen.

Toelichting

Voor de incidentele ambities/mutaties geldt dat de bedragen worden onttrokken aan de VAR. In het onderstaand overzicht is aangegeven om welke bedragen het voor de jaren 2026 t/m 2029 gaat. Voor een overzicht van de stand van de VAR en wordt o.a. verwezen naar het begin van het onderdeel hoofdlijnen.

**Mutatie
reserves**

Nr.	Pijler Omschrijving	2026	2027	2028	2029	totaal
VAR						
1	Mutaties ambities incidenteel	-	-	-	-	-
		1.037.500	305.000	235.000		1.577.500
2	Toevoeging van reserve dekking kapitaallasten fietspad Balloërveld aan VAR	382.000				382.000
		-655.500	-	-		-
			305.000	235.000		1.195.500
Overige reserves/voorzieningen						
3	Reserve kap.lasten fietspad Balloërveld Anloo	-382.000				-382.000
4	Reserve grondbedrijf tbv uitvoering programmaplan woningbouw	-450.000				-450.000
		-832.000				-832.000

Bij 1e begrotingswijziging 2026 beschikbaar te stellen budgetten

Bij 1e begrotingswijziging 2025 beschikbaar te stellen budgetten

In de eerste begrotingswijziging 2026 zijn de mutaties van de budgetten opgenomen, die voortvloeien uit de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen van het begrotingsvoorstel 2026. Voor een toelichting wordt verwezen naar de onderdelen ambities en ontwikkelingen onder het onderdeel Hoofddijnen.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in belastingen en retributies.

Belastingen zijn verplichte betalingen waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover staat. De onroerende zaakbelastingen (OZB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting en forensenbelasting vallen hieronder.

Retributies zijn betalingen die krachtens algemene regels worden gevorderd ter zake van een concrete door de gemeente bewezen dienst. Hierbij valt te denken aan leges, brandweerrechten en lijkbezorgingsrechten.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de OZB de belangrijkste. De OZB is 7,9 % van de totale algemene dekkingsmiddelen. De andere belastingen die als algemeen dekkingsmiddel dienen zijn de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Heffingen die ter dekking van specifieke kosten dienen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Tarieven

	2025	2026
Onroerende zaakbelastingen		
OZB-eigenaren woningen naar percentage van de waarde	0,0927	0,0816
OZB-eigenaren niet-woningen naar percentage van de waarde	0,2168	0,2103
OZB-gebruikers niet-woningen naar percentage van de waarde	0,1021	0,0983
Forensenbelasting		
- Waarde tot € 50.000	312,00	321,00
- Waarde van € 50.000 tot € 75.000	470,00	484,00
- Waarde van € 75.000 tot € 130.000	630,00	649,00
- Waarde van € 130.000 tot € 200.000	791,00	815,00
- Waarde van € 200.000 tot € 300.000	947,00	975,00
- Waarde van € 300.000 tot € 500.000	1117,00	1151,00
- Waarde meer dan € 500.000	1280,00	1318,00
Toeristenbelasting	1,30	1,55
Afvalstoffenheffing		
- Eenpersoonshuishouding	198,75	212,00
- Meerpersoonshuishouding	265,00	282,50
Rioolheffing		
- WOZ-waarde van € 0 tot € 17.000	0,00	0,00
- WOZ-waarde van € 17.000 tot € 50.000	54,00	53,00
- WOZ-waarde van € 50.000 tot € 100.000	119,00	118,00
- WOZ-waarde van € 100.000 tot € 150.000	151,00	149,00
- WOZ-waarde van € 150.000 tot € 250.000	162,00	160,00
- WOZ-waarde van € 250.000 tot € 400.000	170,00	168,00
- WOZ-waarde van € 400.000 tot € 600.000	196,00	194,00
- WOZ-waarde van € 600.000 tot € 800.000	215,00	213,00
- WOZ-waarde van € 800.000 tot € 1.000.000	259,00	256,00
- WOZ-waarde van € 1.000.000 tot € 2.000.000	437,00	433,00
- WOZ-waarde van € 2.000.000 tot € 3.000.000	2.679,00	2.652,00
- WOZ-waarde van € 3.000.000 tot € 5.000.000	5.360,00	5.306,00
- WOZ-waarde van € 5.000.000 tot € 10.000.000	6.656,00	6.589,00
- WOZ-waarde van € 10.000.000 tot € 25.000.000	8.889,00	8.800,00
- WOZ-waarde van € 25.000.000 tot € 50.000.000	13.179,00	13.047,00
- WOZ-waarde vanaf € 50.000.000	26.806,00	26.538,00

Geraamde inkomsten

	2025*	2026**
OZB ***	5.250.000	5.410.000
Forensenbelasting	270.000	295.000
Toeristenbelasting	1.940.000	2.365.000
Afvalstoffenheffing	2.739.000	2.955.000
Rioolheffing	2.352.000	2.458.000
Leges omgevingsvergunning	495.000	923.000
Leges burgerzaken	408.000	446.000
Lijkbezorgingsrechten	109.000	111.000
Overige leges	27.000	27.000

* inclusief begrotingswijzigingen

** inclusief voorstellen begroting 2026

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

OZB

In het belastingjaar 2026 worden de onroerende zaakbelastingen geheven op basis van de WOZ-waarden die naar peildatum 1 januari 2025 worden vastgesteld. Uit voorlopige berekeningen blijkt dat de gemiddelde waarde van woningen is gestegen met 13%. De gemiddelde waarde van niet-woningen is gestegen met 2% ten opzichte van peildatum 1 januari 2024.

De OZB is een 'volumebelasting'. Dat betekent dat uitgangspunt voor de tariefberekening de gewenste opbrengst is. Voor de berekening van het tarief van de OZB 2026 gaan we uit van de OZB opbrengst 2025, inclusief 2,1% inflatiecorrectie en areaalontwikkeling. De totale opbrengst voor 2026 wordt geraamd op € 5.410.000,-.

Bij de berekening van de nieuwe tarieven en de opbrengst moet rekening worden gehouden met de daarvoor geldende wettelijke kaders zoals aangegeven in de Gemeentewet.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken.

Het is de planning dat de aanslagen OZB 2026 met dagtekening 26 februari 2026 worden opgelegd.

Herwaardering naar waardepeildatum 1 januari 2025

De Wet WOZ stelt steeds hogere eisen aan de WOZ-administratie. De WOZ-waarde wordt voor veel doeleinden gebruikt en de WOZ-waarde van woningen is openbaar.

De WOZ-waarde wordt door de gemeente gebruikt voor het bepalen van het tarief voor de onroerende zaak belastingen, de rioolheffing en de forensenbelasting. De belastingdienst gebruikt de WOZ-waarde voor de inkomstenbelasting, schenkbelasting en erfbelasting. Het waterschap gebruikt de WOZ-waarde voor watersysteemheffing. Verder wordt de WOZ-waarde ook gebruikt voor het woningwaarderingssysteem, het systeem om de maximale huurprijs voor woningen in de gereguleerde huursector te bepalen.

De WOZ-administratie is één van de zogeheten basisadministraties. De WOZ-gegevens worden uitgewisseld met de landelijke voorziening WOZ.

Momenteel zijn we volop bezig met de herwaardering van onroerende zaken naar waardepeildatum 1 januari 2025. Voor de herwaardering gebruiken wij het taxatiepakket, 4WOZ.

Zowel de woningen als de niet-woningen worden in eigen beheer gewaardeerd. De agrarische objecten en de incurante objecten worden geautomatiseerd getaxeerd middels een koppeling met de landelijke taxatiewijzers (TIOX).

De WOZ-waardering vindt jaarlijks plaats. De periode tussen de peildatum en de aanvang van het tijdvak is 1 jaar. In het jaar 2026 zal er een nieuw WOZ-tijdvak ingaan met waardepeildatum 1 januari 2025.

De beschikkingen voor het jaar 2026 moeten voor 28 februari 2026 worden verzonden. De WOZ-beschikking wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke belastingen opgelegd met dagtekening 26 februari 2026.

Afvalstoffenheffing

Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de afvalstoffenheffing geldt 100% kostendekkendheid. De kosten van de gemeentereiniging worden voor 2026 geraamd op € 2.955.000. Ten opzichte van 2025 zijn de kosten gestegen. Dit heeft een stijging van de tarieven met 8% tot gevolg.

Heffingssystematiek

De afvalstoffenheffing is een tijdvakafhankelijke heffing. Dit betekent dat bij vestiging een aanslag naar tijdsgelang wordt opgelegd en dat bij verhuizing naar een andere gemeente of overlijden een vermindering naar tijdsgelang wordt verleend.

Berekening van kostendekkendheid afvalstoffenheffing

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	2.678	
Inkomsten taakveld	-458	
Netto kosten taakveld	2.220	75%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	345	11%
Rente	25	1%
BTW	314	11%
Kwijtschelding	51	2%
Totaal kosten	2.955	
Opbrengst heffingen	2.955	100%

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsbelasting en dient ter bekostiging van de gemeentelijke watertaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) vormt de basis voor de te plegen investeringen. De te plegen investeringen vanuit het GRP worden gedekt uit de rioolheffing. Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de rioolheffing geldt 100% kostendekkendheid. De kosten voor de rioolheffing worden geraamd op € 2.458.000. Het tarief voor de rioolheffing is afhankelijk van de WOZ-waarde. In verband met de waardevermindering van woningen heeft dit een lichte daling van de tarieven tot gevolg. Ook is de eerste staffel aangepast om objecten die eerder buiten de heffing vielen nu ook buiten de heffing te laten.

Heffingssystematiek

De rioolheffing is een tijdstipafhankelijke heffing. Dit betekent dat de rioolheffing wordt geheven van degene die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar is van een perceel.

Berekening van kostendekkendheid rioolheffing

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	1.917	
Inkomsten taakveld	-25	
Netto kosten taakveld	1.892	77%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	309	13%
Rente	69	3%
BTW	58	2%
Straatvegen	61	2%
Slootonderhoud	103	4%
Vijveronderhoud	42	2%
Overige verrekeningen	-76	-3%
Totaal kosten	2.458	
Opbrengst heffingen	2.458	100%

Lijkbezorgingsrechten

Voor belastingjaar 2026 stellen wij voor om de tarieven te verhogen met een inflatiecorrectie van 2,1%. De geraamde inkomst voor 2026 bedraagt € 111.000,-.

Berekening van kostendekkendheid lijkbezorgingsrechten

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld (incl BTW)	487	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	487	88%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	69	12%
Totaal kosten	556	100%
 Opbrengst heffingen	 104	 19%

Leges

Voor de bepaling van de tarieven voor de leges geldt als uitgangspunt dat deze maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Wij stellen voor om de leges 2026 te verhogen met een inflatiecorrectie van 2,1%, met uitzondering van de bij wet geregelde legesbedragen. De geraamde opbrengst voor de leges bedraagt € 1.396.000,-.

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er hoeft geen directe tegenprestatie voor te worden geleverd. Als gemeente leveren we veel 'prestaties' waar onder andere onze toeristen gebruik van maken zoals het in stand houden van diverse voorzieningen (zwembaden), inrichting centrumplannen, aanleg en onderhoud fietspaden etc. Het kwantificeren van deze kosten is erg subjectief en is afhankelijk van in welke mate toeristen gebruik maken van onze voorzieningen. De geraamde opbrengst toeristenbelasting bedraagt voor 2026 € 2.365.000.

In 2026 is het tarief van de toeristenbelasting extra verhoogd met € 0,25 per persoon per overnachting naar € 1,55. Deze verhoging maakte onderdeel uit van de voor 2026 noodzakelijke ombuigingen. Omdat voor 2027 op dit moment geen extra ombuigingen noodzakelijk zijn en de sector ook te maken heeft met een verhoging van de BTW wordt voorgesteld om het tarief voor 2027 te bevriezen.

Forensenbelasting

De geraamde inkomst voor 2026 bedraagt € 295.000. In deze opbrengst is een extra bedrag van € 25.000 (10%) opgenomen vanwege ombuigingen.

Gelet op de waardeinstijging van woningen (13%) en de te realiseren opbrengst van € 295.000 stellen wij u voor om de tarieven met 3% te verhogen.

Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Gemeenten beslissen zelf of, en zo ja voor welke heffingen kwijtschelding kan worden verkregen. Gemeenten zijn gebonden aan de landelijke Uitvoeringsregeling. Alleen ten aanzien van kosten van bestaan hebben gemeenten de mogelijkheid om af te wijken van de regeling.

De rijksregeling gaat uit van 90% van de bijstandsnorm als norm voor het verlenen van kwijtschelding.

In de gemeente Aa en Hunze is er voor gekozen om 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum te hanteren. Onze kwijtscheldingsnorm is daarmee maximaal c.q. zo ruim mogelijk. Daarnaast is besloten om kwijtschelding mogelijk te maken voor OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor mensen met een inkomen dat iets meer bedraagt dan het minimum kan een gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend.

De kwijtscheldingsverzoeken worden beoordeeld door het Noordelijk Belastingkantoor.

Voor kwijtschelding van zowel de gemeentelijke belastingen als de waterschapsbelasting hoeven inwoners maar één formulier in te vullen. Wie al eens kwijtschelding heeft ontvangen, ontvangt automatisch opnieuw kwijtschelding als er sprake is van ongewijzigde omstandigheden.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de lokale lastendruk per inwoner in euro's weergegeven over de jaren 2023 tot en met 2026:

Lokale lastendruk						
jaar	inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2023	25.737	2.648.000	2.148.000	4.851.000	9.647.000	375
2024	25.730	2.780.000	2.219.000	4.990.000	9.989.000	388
2025	25.975	2.739.000	2.352.000	5.250.000	10.341.000	398
2026	25.980	2.955.000	2.458.000	5.410.000	10.823.000	417

We streven er al jaren naar om de gemeentelijke lasten voor inwoners binnen de perken te houden. We zien echter wel een (lichte) stijging van de lastendruk. Voor 2026 wordt deze met name veroorzaakt door inflatiecorrectie. Ook de OZB stijgt met een percentage van 2,1%, deze is gelijk aan het indexcijfer voor de trendmatige ontwikkelingen.

Berekening van kostendeckendheid leges H. 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	949.301	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	949.301	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	532.131	
Totaal kosten	1.481.432	100%
Opbrengst leges	923.000	62%

Hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2

Berekening van kostendeckendheid leges H. 3 Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	96.104	
Inkomsten taakveld	0	
Netto kosten taakveld	96.104	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	69.195	
Totaal kosten	165.299	100%
Opbrengst leges	18.783	11%

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust (solide) onze begroting is. Dit is van belang wanneer er zich financiële tegenvallers voordoen. Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit (de beschikbare financiële middelen om niet begrote kosten te kunnen dekken) minus alle risico's (waarvoor geen maatregelen zijn getroffen én die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op onze financiële positie).

Weerstandscapaciteit

Incidentele en structurele weerstandscapaciteit

Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Met incidentele weerstandscapaciteit wordt bedoeld de aanwezige financiële middelen om eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de gemeentelijke taken op het huidige niveau. Met structurele weerstandscapaciteit worden de aanwezige financiële middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om structurele tegenvallers op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het beleid op het huidige niveau.

1. Incidentele weerstandscapaciteit

Onder de incidentele weerstandscapaciteit vallen:

- a. De vrije algemene reserve (VAR) en het weerstandsdeel van de vrije algemene reserve (WAR).
- b. De algemene reserve grondbedrijf.
- c. De overige vrije reserves (waarvoor nog geen wettelijke verplichtingen zijn aangegaan).

2. Structurele weerstandscapaciteit

Onder de structurele weerstandscapaciteit vallen:

- a. Het budget dat geraamd is voor onvoorziene uitgaven en het begrotingssaldo.
- b. De onbenutte belastingcapaciteit, dit is het verschil tussen de norm en de opbrengst.

Beleidsnota weerstandsvermogen en risicomanagement

In de raadsvergadering van 1 juni 2023 is de beleidsnota weerstandsvermogen en risicomanagement vastgesteld. In deze nota is een norm voor het weerstandsvermogen bepaald. De norm is een ratio van 1,0 voor het incidentele en structurele weerstandsvermogen. Indien één van de beide ratio's lager is dan 1,0 dient de ratio van het totale weerstandsvermogen 1,0 te zijn. De ratio voor het weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door het risicoprofiel.

Totaal weerstandscapaciteit		Toelichting
Incidentele weerstandscapaciteit (verwachting per 1 januari 2026)		
- Vrije Algemene Reserve (VAR)	8.154.000	
- Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653.000	
- Algemene Reserve Grondbedrijf	4.972.000	
- Overige Vrije Reserves	-	
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	18.779.000 (a)	
Structurele weerstandscapaciteit		
Onbenutte belastingcapaciteit: opbrengst lasten/norm		
- OZB-opbrengst	5.410.000	6.945.000
De raming is inclusief 3,1% verhoging, waarvan 2,1% trend en areaalaccres		
In de raadsvergadering van 1 juni 2023 is de nota financiële beleidskaders vastgesteld. Daarin is de (streef)norm voor de belastingcapaciteit vastgesteld op een marge tussen de 95% en 105%. De opbrengst voor de belastingcapaciteit komt nu, met het huidige voorstel uit op 74%. De normopbrengst is nu gebaseerd op het minimum van 95%.		
- Rioolheffing kostendekkend tarief	2.458.000	2.458.000
- Afvalstoffen kostendekkend tarief	2.955.000	2.955.000
Totaal	10.823.000	12.358.000
Verschil tussen norm en opbrengst	1.535.000	
Bij:		
Raming onvoorzien	17.000	
Begrotingsresultaat 2026	54.500	
Structurele begrotingsruimte 2026, zie de uiteenzetting financiële positie in het onderdeel 'Hoofdpijnen'.		
Totaal structurele weerstandscapaciteit	1.606.500 (b)	
Totaal weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel)	20.385.500 (a+b)	

Toelichting weerstandscapaciteit (verschillen t.o.v. de begroting 2025)

Ten opzichte van begroting 2025 is de incidentele weerstandscapaciteit toegenomen met € 1,2 miljoen door een stijging van de VAR. De structurele weerstandscapaciteit is gedaald met € 0,1 miljoen.

Toelichting ratio weerstandsvermogen

De norm is een ratio van 1,0 voor het incidentele en structurele weerstandsvermogen. De berekening van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit vindt plaats in de voorgaande tabel. In onderstaand overzicht zijn de risico's en kansen voor de begroting 2026 geschat. Daarna worden de incidentele en structurele weerstandscapaciteit gerelateerd aan het risicoprofiel voor de berekening van de ratio's. De uitkomst is dat de ratio van het incidentele weerstandsvermogen zeer ruim boven de norm is. De ratio van het structurele weerstandsvermogen is gelijk aan de norm.

Risicomatrix	Incidenteel	Structureel	Bedrag	Kans	Risicobedrag
(Bedragen x € 1.000)					
Risico's					
1 Uitgaven Sociaal domein		x	1.500	80%	1.200
2 Verbonden partijen structureel		x	740	15%	111
3 Verbonden partijen incidenteel	x		740	25%	185
4 Algemene Uitkering Gemeentefonds		x	1000	60%	600
5 Planschade	x		50	30%	15
6 Grondexploitatie	x		1.000	10%	100
7 Bodemsaneringskosten	x		100	50%	50
8 Asbestsaneringen	x		250	60%	150
9 Juridische risico's	x		150	60%	90
Totaal					2.501
Totaal incidenteel		590			
Totaal structureel		1.911			

Berekening ratio's weerstandvermogen:	Bedrag	Ratio
(Bedragen x € 1.000)		
Incidentele weerstandcapaciteit	18.779	
Incidenteel risicobedrag	590	
Ratio weerstandvermogen incidenteel		32
Structurele weerstandcapaciteit	1.607	
Structureel risicobedrag	1.911	
Ratio weerstandvermogen structureel		1
Totale weerstandcapaciteit	20.386	
Totaal risicobedrag	2.569	
Ratio weerstandvermogen totaal		8

Toelichting risico's

1. Uitgaven sociaal domein

Het Sociaal Domein omvat de uitvoering van de Wmo 2015, de Jeugdwet, de Participatiewet en overige aanverwante taken. Deze uitgaven zijn grotendeels vraagafhankelijk en daarmee lastig volledig te voorspellen. De ontwikkeling van de vraag naar ondersteuning en zorg wordt beïnvloed door demografische, sociaal-economische en maatschappelijke trends, zoals vergrijzing, stijgende zorgvraag, complexere problematiek en economische conjunctuur. Daarnaast is er landelijk sprake van een oplopend tekort bij gemeenten op het sociaal domein, met name in de jeugdzorg.

2/3. Verbonden partijen

Naast de voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door deelname van de gemeente Aa & Hunze in het algemeen en/of dagelijks bestuur van gemeenschappelijke regelingen (GR-en) kunnen financiële risico's deels worden beheerst. Voor de bedrijfsvoeringslasten is veelal sprake van een redelijk voorspelbare jaarlijkse stijging. De ontwikkeling van de programmakosten bij verbonden partijen is daarentegen sterk afhankelijk van inhoudelijke beleidskeuzes van het Rijk en van de deelnemende gemeenten. Hierdoor zijn met name de uitgaven binnen het sociaal domein, de veiligheidsregio en het openbaar vervoer minder goed voorspelbaar. De financiële risico's beperken zich in hoofdzaak tot de mogelijke gevolgen van incidentele of structurele tegenvallers. Het aandeel van Aa & Hunze in de risico's die de GR-en zelf hebben opgenomen in de begroting 2026 bedraagt afgerond € 740.000 voor zowel structurele als incidentele risico's. Het bezit van aandelen in privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief effect, omdat de economische waarde vaak hoger ligt dan de balanswaarde. Wel is voorzichtigheid geboden bij het structureel opnemen van dividenduitkeringen in de begroting; achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair tekort.

4. Algemene Uitkering Gemeentefonds

De economische ontwikkeling, de ontwikkeling van de rijksuitgaven en ontwikkelingen rondom de systematiek voor het bepalen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, maken het bepalen van de raming van deze inkomsten in onze begroting steeds weer complex. Hierdoor neemt de onzekerheid toe, met name voor de toekomstige ramingen. Daarom is dit onderwerp opgenomen als potentieel structureel risico.

5. Planschade

In procedures met betrekking tot het wijzigen van bestemmingsplannen kan voor individuele burgers planschade ontstaan. In een aantal gevallen kunnen de hieruit voortvloeiende kosten worden opgenomen in de exploitatie van het desbetreffende plan. Daar waar mogelijk wordt de planschade afgewenteld op de initiatiefnemer. Het resterende geschatte risico is hier opgenomen.

6. Grondexploitatie

Een beleidsmatig risico binnen een gemeente is de grondexploitatie. In Aa en Hunze loopt op dit moment nog 1 exploitatie die belangrijke invloed heeft op het totaal. Dit is het woningbouwplan Nootgedacht in Rolde. Zie verder de paragraaf Grondbeleid voor de inhoudelijke toelichting.

7. Bodemsaneringskosten

De aansprakelijkheid op het gebied van milieu neemt voortdurend toe. De gemeenten vormen hierbij geen uitzondering. Gemeenten lopen als rechtmatige eigenaar van gronden het risico dat vervuilde grond geschoond moet worden of dat er vaten/jerrycans worden achtergelaten. Eventuele noodzakelijke maatregelen op het terrein van de bodemsanering, die voor rekening van de gemeente kunnen komen, zijn momenteel vooralsnog niet in te schatten en daarom als risico benoemd in deze paragraaf.

8. Asbestsaneringen

In toenemende mate wordt de gemeente geconfronteerd met illegale dumping van asbest via de vuilinzameling en asbestvervuiling als gevolg van brand. In het belang van de volksgezondheid is acute verwijdering van de vervuiling noodzakelijk. Verhaal van de kosten op de veroorzaker blijkt vaak onmogelijk en is daarom opgenomen als risico.

9. Juridische risico's

Jaarlijks worden enige procedures door of tegen de gemeente gevoerd. Er is een tendens waar te nemen van een toenemend aantal aansprakelijkheidstellingen. Gemeenten worden geconfronteerd met schadeclaims van burgers als gevolg van genomen besluiten en vermeende nalatigheid door de overheid. Zo kunnen de gemeenten aansprakelijk gesteld worden door de burger voor schade als gevolg van slecht onderhoud van de wegen, openbaar groen en voor planschades (al specifiek benoemd als risico). Voor een deel zijn de risico's die de gemeente lopen gedekt door afgesloten verzekeringen, waarbij de gemeente bij de WA-verzekering een eigen risico heeft van € 2.500 per schadegeval.

Financiële kengetallen

In de raadsvergadering van 1 juni 2023 is de nota financiële beleidskaders vastgesteld. In deze nota is uitgelegd hoe de wettelijke financiële kengetallen te gebruiken zijn bij de beoordeling van de financiële weerbaarheid en wendbaarheid van onze gemeente. Met deze nota hebben we ook eigen gemeentelijke normen voor de wettelijke financiële kengetallen afgesproken.

Het gaat om de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Structurele exploitatieruimte
- Grondexploitatie
- Belastingcapaciteit

Begroting 2026	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Netto schuldquote	1%	27%	24%	21%	18%	16%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	0%	27%	23%	21%	18%	16%
Solvabiliteitsratio	53%	42%	44%	45%	46%	47%
Structurele exploitatieruimte	-0,47%	-0,10%	0,06%	0,10%	-0,52%	-1,05%
Grondexploitatie	2,06%	0,38%	0%	0%	0%	0%
Belastingcapaciteit %	74%	74%	74%	74%	74%	74%

Normen financiële kengetallen

Met het vaststellen van de nota financiële beleidskaders hebben we eigen normen voor de beoordeling van de kengetallen. De normen zijn:

- voor de netto schuldquote lager dan 80%
- voor de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen eveneens lager dan 80%
- voor de solvabiliteitsratio minimaal 20%
- voor de structurele exploitatieruimte minimaal 0%
- voor de grondexploitatie lager dan 20%
- voor de belastingcapaciteit minimaal 95% en maximaal 105%

Beoordeling netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd

Beide quotes voldoen ruim aan de norm. In de werkelijkheid (jaarrekening) is de financieringsbehoefte een stuk lager dan op begrotingsbasis.

Beoordeling solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio voldoet aan de norm.

Beoordeling structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte voldoet voor de begrotingsjaren 2026 en 2027 aan de norm.

Beoordeling grondexploitaties

De uitkomsten bij grondexploitaties voldoen ruim aan de norm.

Beoordeling belastingcapaciteit

De meerjarige reeks laat zien dat we niet aan onze eigen norm voldoen. In de nota financiële beleidskaders is dit ook geconstateerd: 'Wij zitten langjarig buiten en lager dan deze norm'. Het betekent dat we ruim onder het landelijke gemiddelde zitten. Deze ruimte kan benut worden.

Meerjaren planning financiële nota's en verordeningen

Titel:	vastgesteld:	verloopt:
Financiële verordening 2023 *	6-apr-23	in 2029
Controleverordening ex. art. 213 Gemeentewet	6-apr-23	in 2029
Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2023	1-jun-23	in 2029
Nota financiële beleidskaders 2023	1-jun-23	in 2029
Controleprotocol 2023-2024 **	7 dec. 2023	in dec. 2025
Normenkader 2024 **	12 dec. 2024	in dec. 2025
Treasurystatuut 2024	18-jan-24	in 2030
Nota reserves & voorzieningen 2024	27-jun-24	in 2030

* De financiële verordening wordt in 2025 vernieuwd.

** Het controleprotocol voor 2025 en 2026 en het normenkader voor 2025 worden in 2025 geactualiseerd.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Wegen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 2.957.477 m² (548km) aan verharding in beheer en onderhoud. Hiervan is 1.767.351 m² asfaltverharding, 967.288 m² elementenverharding en 93.582 m² betonverharding. De overige vierkante meters betreft onverhard/onbekend (nog niet verwerkt in het basis registratiesysteem). Het gehele areaal aan verharding bestaat voor 76% aan rijbanen, 12 % aan fietspaden en 12% uit voetpaden en parkeerplaatsen.

A. Het beleidskader

In 2021 is het Wegenbeleidsplan Aa en Hunze voor een nieuwe planperiode (2021-2025) door de raad vastgesteld. Het doel van het wegenbeleidsplan is ervoor te zorgen, dat het onderhoud van de gemeentelijke wegen wordt uitgevoerd aan de hand van een vooraf afgesproken kwaliteit om ook in de toekomst over een goed onderhouden wegennet te kunnen blijven beschikken. Omdat de realisatie van die doelstelling op een efficiënte en effectieve manier bereikt moet worden, met de beperkte inzet van middelen, is het volgende beleidsuitgangspunt geformuleerd.

Uitgangspunt is het kwaliteitsniveau Basis dat gelijk staat aan de ondergrens van verantwoord wegbeheer volgens de CROW-wegbeheersystematiek (Centrum Regelgeving en Ontwerp Weg- en waterbouw). De afgelopen onderhoudsperioden hebben uitgewezen dat dit kwaliteitsniveau een prima uitgangspunt is om ook in de toekomst verantwoord wegbeheer binnen de gemeente uit te blijven voeren.

Het huidige wegenbeheersplan loopt af en voor de planperiode 2026-2030 wordt een nieuw plan opgesteld.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Uit inspecties en soortgelijke evaluaties blijkt dat het geselecteerde basisniveau van onderhoud adequaat is om het wegenonderhoud op dezelfde wijze voort te zetten.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

In het nieuwe wegenbeleidsplan is een meer jaren raming voor 2021-2025 opgesteld. Om blijvend aan het gestelde kwaliteitsniveau te voldoen is in de begroting 2026 een structurele bijdrage van € 949.000,- opgenomen.

D. Voortgang

De uitvoering voor de komende jaren wordt volgens het onderhoudsprogramma 2021-2025 uitgevoerd.

Het onderhoudsprogramma voor de jaren tot en met 2023 is, voor de elementenverhardingen uitgevoerd conform de planning. In de planning voor het asfaltonderhoud worden de jaren 2022, 2023 en 2024 qua uitvoering geclusterd. Dit met als reden dat een forse verhoging van bitumenprijzen reden was om de uitvoering 2022 en 2023 door te schuiven in tijd. Uitvoering van de jaren 2022, 2023 en 2024 en 2025 is in één bestek in 2025 uitgevoerd.

Water en kunstwerken

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 125 ha binnenwater. Daarnaast heeft de gemeente 37 vaste bruggen, 12 beweegbare bruggen, 13 steigers, 8 andere voorzieningen zoals bv. rolpalen, kademuur, leuningen e.d. en 5.310 m¹ walbeschoeiing.

A. Het beleidskader

Het onderhoud van onze schouwsloten is geborgd in ons meerjarig onderhoudsbestek (t/m 2025). Het onderhoud van onze waterpartijen is vastgelegd in ons baggerbeleid- en beheerplan (2017-2026). Het onderhoud van bruggen is geregeld in ons beheerprogramma bruggen.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties.

Voor al deze onderhoudswerkzaamheden wordt jaarlijks een budget opgenomen.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Voor onderhoud van onze sloten, bermsloten, sluizen en waterkeringen is € 207.000 begroot. Onderhoud aan onze waterstaatkundige werken, zoals bruggen, kano- en vissteigers, is begroot op € 146.000. Voor onderhoud aan onze bruggen is € 48.000 toegevoegd.

De financiële doorberekening moet nog worden uitgevoerd. Noodzakelijke aanpassingen in de budgetten worden meegenomen in de bestuurs-rapportage of najaarsnota.

D. Voortgang

Voor het onderhoud van onze schouwsloten in 2026 e.v. is een nieuw meerjarig onderhoudsbestek in voorbereiding. Voor onderhoud aan onze waterstaatkundige werken en bruggen in 2026 geldt het huidige beleidskader.

Riolering

Basisgegevens/uitgangspunten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de rioleringsvoorzieningen in de gemeente Aa en Hunze.

Rioleringsvoorzieningen	
Vrijverval riolering	275 km
Mechanische riolering	130 km
Hoofdgemalen	30 stuks
Minigemalen	460 stuks
Randvoorzieningen	10 stuks
IBA's	35 stuks
Kolken	12560 stuks
Vijvers	27 stuks

A. Het Beleidskader

In 2020 is ons Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) door de raad vastgesteld voor de planperiode 2020-2024. In 2024 is ons GRP met 3 jaar verlengd, tot en met 2027.

In ons GRP hebben wij vastgelegd hoe wij invulling geven aan onze wettelijke zorgplicht voor afvalwater, regenwater en grondwater. Dit hebben we vertaald naar een visie, doelen en speerpunten.

Onze visie is dat we beschikken over een duurzaam en robuust water- en rioleringssysteem in bebouwd gebied, inzicht hebben in het functioneren van ons stelsel om de lasten zo laag mogelijk te houden en wateroverlast tot een minimum te beperken en dat we eenvoudig zijn te bereiken voor klachten en vragen van gebruikers.

Onze speerpunten zijn:

1. Inzicht in de werking van het systeem vergroten.
2. Duurzaamheid vergroten.
3. Anticiperen op klimaatverandering.
4. Samenwerking met waterketenpartners versterken.

In de werkregio Groningen en Noord-Drenthe werken we samen, met andere gemeenten, provincie, waterschappen en waterbedrijven, aan de Waterketen en Klimaatadaptatie.

Aan de waterketensamenwerking ligt de regionale samenwerkingsovereenkomst “Ons water centraal” en het clusterakkoord Kop van Drenthe (KvD) ten grondslag. Hierin ligt de nadruk op kwetsbaarheid en duurzaamheid. Beide akkoorden zijn verlengd t/m 2025.

Aan de regionale samenwerking Klimaatadaptatie ligt de regionale adaptatiestrategie (RAS) en uitvoeringsagenda (RUA) ten grondslag. Beide plannen vormen de basis voor onze Lokale adaptatiestrategie ((LAS), vastgesteld 25 april 2024) en de toegekende rijkssubsidie vanuit de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie en Programma zandgronden Noord-Nederland.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Op basis van het inzicht in de werking van ons water- en rioolsysteem nemen we maatregelen. Jaarlijks stellen we programma's op waarin we beschrijven wat we waar en wanneer gaan doen. Hierin nemen we klimaatadaptie mee. Onze programma's stemmen we af met andere afdelingen en, waar nodig, met de werkregio.

Daarnaast geven we uitvoering aan onze Verordening afvoer hemelwater en grondwater en onze subsidieregeling afkoppelen hemelwaterafvoer.

In de waterketensamenwerking nemen we deel aan de projecten: meten & monitoren, gegevensbeheer noord, waterketenkaart, neerslagdashboard en gezamenlijk baggeren.

In de regionale samenwerking klimaatadaptie wordt gefaseerd uitvoering gegeven aan de RUA. Fase 1 (2024 en 2025) loopt. We vertegenwoordigen Kop van Drenthe in de regionale werkgroep, nemen deel aan de werkgroep communicatie en aan kennissessies.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De ontwikkeling van de rioolheffing is dynamisch, waarbij aan de hand van het jaarprogramma ieder jaar een actualisatie plaatsvindt van de berekening. Op die manier is de ontwikkeling van het tarief in balans met de werkelijke kosten. Om de rioolheffing stabiel te houden maken we gebruik van een (egalisatie) voorziening.

De kosten voor investeringen en onderhoud aan het riool stijgen in 2026 met 4,5%. Dit is het gevolg van de stijging van de salariskosten vanuit de nieuwe CAO en de doorberekening van inflatie. Deze kosten worden doorberekend in de tarieven in verband met de geldende 100% kostendekkendheid. Hoe de tarieven zich na 2026 ontwikkelen is afhankelijk van onze beheeropgave.

De aanpak van onze water- en rioleringsopgave, de financiering van onze subsidieregeling afkoppelen hemelwaterafvoer en onze bijdrage aan de regionale samenwerkingsverbanden worden gefinancierd vanuit onze voorziening.

Het Rijk stelt subsidie beschikbaar voor het meekoppelen van klimaatadaptieve maatregelen in de aanpak van wateroverlast en droogte, te weten: 33% vanuit de Stimuleringsregeling Klimaatadaptatie en 25% vanuit de subsidieregeling Programma Zandgronden Noord Nederland.

Voor de aanpak van klimaatadaptieve maatregelen, die niet uit het rioolfonds kunnen worden gefinancierd, maar waarvoor subsidie vanuit Programma Zandgronden Noord-Nederland beschikbaar is gesteld, is in 2025 extra budget begroot, verdeeld over 3 jaar (2025-2027).

D. Voortgang

We geven uitvoering aan onze jaarlijks geprogrammeerde werkzaamheden.

We streven ernaar om de, in de begroting opgenomen, budgetten nog in hetzelfde begrotingsjaar in te zetten. Sommige werkzaamheden verschuiven in de tijd doordat deze bijvoorbeeld worden gekoppeld aan andere werkzaamheden (werk met werk maken).

De Omgevingswet is per 1 juli 2024 van kracht. Het is een integrale wet die alle regels voor de fysieke leefomgeving bundelt met als doel om het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving meer in samenhang, flexibel en participatief te maken. Dit heeft consequenties voor ons GRP en onze beheeropgave. De komende periode, 2026 en 2027, gaan we door met het onderbrengen van ons GRP in de verschillende planvormen van de Omgevingswet, zoals bijvoorbeeld: onze beleidskeuzes en doelen in onze omgevingsvisie, en onze beheeropgave in een programma. 1 januari 2028 is er een nieuw water- en rioleringsprogramma (WRP) voorzien.

De werkregio Groningen Noord-Drenthe werkt aan een nieuwe overeenkomst voor de waterketensamenwerking. De vaststelling van deze overeenkomst staat gepland voor eind 2025 en moet per 1 januari 2026 in werking treden.

De uitvoering van fase 1 van de RUA wordt dit jaar afgerond. Fase 2 (2026-2027) gaat in 2026 van start. Hiervoor wordt momenteel door de werkregio een nieuw werkplan opgesteld.

Gebouwen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 50 gemeentelijke accommodaties. Deze 50 accommodaties bestaan uit onder andere 3 kerktorens, 3 molens, 3 multifunctionele accommodaties, 2 zwembaden, 3 sporthallen, 2 gymnastieklokalen, 1 sportzaal, 18 dorpshuizen (waarvan 7 in eigendom), 1 loods met overkapping voor Openbare Werken, 4 brandweerposten, 1 gemeentehuis, 1 afvalbrengstation en 18 overige locaties. Door de verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs per 1 januari 2010 (stichting PrimAH) en de overheveling van het groot onderhoud per 1 januari 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud van de schoolgebouwen. Als gevolg van de bevolkingskrimp is het eigendom én het onderhoud van de schoolgebouwen in Schipborg, Nieuw Annerveen, Annerveenschekanaal en Gasselternijveenschemond weer terug gegaan naar de gemeente. De schoolgebouwen in Schipborg en Gasselternijveenschemond zijn inmiddels verkocht.

A. Het Beleidskader

Het kader voor het onderhoud van de gebouwen is de door de raad vastgestelde “nota onderhoud gebouwen”. Het betreft hier het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen, exclusief de dorpshuizen en monumenten. In deze nota wordt gestreefd naar een onderhoudsniveau tussen de conditieschalen 2 en 3, wat overeenkomt met een goede tot redelijke onderhoudstoestand. Om een bijdrage te leveren aan de taakstellende bezuiniging voor de komende jaren is het onderhoudsniveau teruggebracht naar conditieschaal 3. Het gebouwenonderhoud vindt plaats op basis van onderhoudsbegrotingen in de vorm van een zogenaamde meerjarenraming voor een periode van 10 jaar. Sinds dit jaar laat de stichting PrimAH haar MJOP van de basisscholen door een extern adviesbureau opstellen. Voor de overige gebouwen wordt de MJOP vierjaarlijks geactualiseerd. Hiervoor wordt een inspectie ter plaatse uitgevoerd. Het onderhoud van dorpshuizen vindt plaats op basis van de notitie dorpshuizenbeleid die door de raad is vastgesteld. Het beheer en onderhoud van de gebouwen van de voetbalverenigingen is de verantwoordelijkheid van de vereniging geworden.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het gebouwenonderhoud wordt conform de Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) en het beleidskader uitgevoerd. Over de eventuele (financiële) consequenties van de driejaarlijkse inspectie zal uw raad in de voortgangsrapportages en de begroting worden geïnformeerd.

In 2024 zijn alle MJOP's van de gebouwen, de monumenten en de dorpshuizen voor de periode 2025-2034 geactualiseerd. De actualisatie van het MJOP van de gebouwen is door een extern adviesbureau uitgevoerd, waarbij alle gegevens zijn verwerkt in het onderhoudsprogramma O-prognose. Door dit onderhoudspakket zelf ook aan te schaffen kan voor de toekomst op een eenvoudige en snellere wijze de actualisatie plaatsvinden.

De grondslag voor het verantwoorden van een voorziening betreft een recent beheerplan. De notitie materiele vaste activa van de commissie BBV geeft aan dat met een recent beheerplan, een plan niet ouder dan vijf jaar wordt bedoeld. De beheerplannen van de gemeente Aa en Hunze waren ouder als vijf jaar. Inmiddels zijn alle beheerplannen geactualiseerd en de voorzieningen waarnodig bijgesteld. De bijgestelde voorzieningen zijn dit voorjaar door de Raad goedgekeurd.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Conform het meerjarig onderhoudsschema gemeentelijke gebouwen is voor groot onderhoud en schilderwerk van gemeentelijke gebouwen (excl. monumenten, schoolgebouwen en dorpshuizen) structureel respectievelijk € 354.000 en € 105.000 in de begroting opgenomen.

Voor groot onderhoud en schilderwerk van monumenten is dat bedrag respectievelijk € 20.000 en € 15.000 structureel. Daarnaast is een bedrag van € 410.000 beschikbaar in de exploitatie voor regulier onderhoud van de gemeentelijke gebouwen (excl. schoolgebouwen en dorpshuizen). Hiervan is € 30.000 voor monumenten.

Voor het groot onderhoud van dorpshuizen is in de exploitatie jaarlijks een bedrag van € 53.000 beschikbaar; dit bedrag maakt onderdeel uit van een subsidieregeling. Door een taakstellende bezuiniging wordt nog 70% van de kosten gesubsidieerd.

D. Voortgang

De in de onderhoudsbegroting geraamde werkzaamheden worden aan het begin van het jaar op een lijst van “uit te voeren werkzaamheden” geplaatst. Bij deze lijst wordt een planning opgesteld voor het desbetreffende jaar. Uitgangspunt is de werkzaamheden in het geraamde jaar uit te voeren. Bij een aantal omvangrijke werkzaamheden komen de bedragen in een periode van 2 of 3 jaar beschikbaar. Afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden dient de uitvoering overigens wel aaneengesloten plaats te vinden.

Op basis van onze kennis van de gebouwen, opgedane ervaringen en de recent geactualiseerde MJOP's hebben we goed zicht op de onderhoudstoestand van de gebouwen.

Groen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het gemeentelijk te beheren groen.

Groenbeheer binnen de kom

Bomen	28.000 stuks
Monumentale bomen	180 stuks
Gazon	130 hectare
Ruw gras	15,5 hectare
Struiken	34,5 hectare
Vaste planten	1.400 m2
Plantenbakken	30 stuks
Parkbos	25,5 hectare

Groenbeheer buiten de kom

Bomen	60.000 stuks
Gazon	7 hectare
Ruw gras	300 hectare
Bosplantsoen/struiken	12,5 hectare

Groen

Basisgegevens/uitgangspunten

Gemeente Aa en Hunze heeft een divers en omvangrijk areaal aan openbaar groen. Het onderhoud binnen de kernen wordt grotendeels uitgevoerd door de gemeentelijke buitendienst, via kernteams onder begeleiding van voormannen. Een deel van het onderhoud buiten de kernen wordt uitbesteed, zoals de reguliere snoeiwerkzaamheden aan gemeentelijke bomen.

A. Het beleidskader

Het gemeentelijke groenbeleid is gericht op duurzaam beheer en onderhoud van het openbaar groen, met oog voor gebruikswaarde, biodiversiteit en leefbaarheid. De uitvoering vindt plaats op basis van beleidsmatige kaders, wettelijke verplichtingen en bestekken op basis van gegevens in het groenbeheersysteem.

De bomen in gemeentelijk eigendom worden planmatig en structureel onderhouden. De gemeente is daarvoor verdeeld in drie beheereenheden, waarbij ieder jaar een ander gebied aan de beurt is. Hiermee wordt invulling gegeven aan de wettelijke zorgplicht en het plan draagt bij aan de veiligheid, vitaliteit en duurzaamheid van het bomenbestand. Het onderhoud aan monumentale bomen wordt uitbesteed aan de Bomenwacht.

In de afgelopen jaren is ervaring opgedaan met ecologisch bermbeheer. Op basis van de evaluatie van de pilot (2018–2023) is in 2025 door een extern bureau een bermbeheerplan opgesteld. Het bermbeheerplan bevat een aantal scenario's, waarin de ecologische waarde van het beheer steeds groter wordt.

In 2025 zijn in het kader van de Basiskwaliteit Natuur door een bureau Natuurwaardenkaarten voor algemene soorten buiten de natuurgebieden opgesteld. De kaarten geven inzicht in maatregelen die grondeigenaren, inwoners en gemeente kunnen nemen om algemene soorten te behouden.

Het opstellen van het soortenmanagementplan (SMP) is gestart in 2025. Het plan onderzoekt welke beschermde soorten in een gebied voorkomen en beschrijft hoe hun leefgebieden beschermd en verbeterd kunnen worden. Door een SMP kunnen gemeenten een gebiedsgerichte omgevingsvergunning aanvragen, wat het mogelijk maakt om sneller te bouwen en te verduurzamen zonder steeds afzonderlijke vergunningen voor flora- en fauna-activiteiten te moeten aanvragen.

In 2026 wordt verder invulling gegeven aan het gemeentelijk flora- en faunabeleid voor beschermde soorten. Onderdeel hiervan is de implementatie van de gedragscode soortenbescherming voor gemeenten. Deze gedragscode geeft kaders voor het uitvoeren van beheerwerkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming.

Het speerpunt biodiversiteit is in de Duurzaamheidsvisie opgenomen. De Duurzaamheidsvisie wordt vanaf 2026 uitgewerkt in een uitvoeringsagenda. Hiermee wordt de relatie tussen ecologisch beheer en klimaatadaptatie versterkt.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

In 2026 start de uitvoering van het vastgestelde bermbeheerplan en het gekozen scenario.

In 2026 wordt het ecologisch onderzoek in het kader van het soortenmanagementplan uitgevoerd. Verspreid over meerdere locaties worden voorzieningen geplaatst als compensatie, vooruitlopend op de formele gebiedsontheffing. Daarmee worden de wettelijk beschermde gebouwbeboude soorten van alternatieve verblijfplaatsen voorzien. Ook wordt voldaan aan de wettelijke verplichting om soorten te beschermen bij het isoleren/verduurzamen van woningen.

Naar aanleiding van ecologisch onderzoek worden in 2026 kaarten opgesteld die inzicht geven in de aanwezigheid en verspreiding van beschermde soorten binnen de gemeente. Dit levert belangrijke informatie op over de lokale ecologische structuur, waardoor beheer en ruimtelijke ontwikkelingen beter kunnen worden afgestemd op het behoud en de versterking van deze soorten.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Voor de financiering van het soortenmanagementplan (SMP) is het benodigde budget beschikbaar gesteld. In 2026 wordt het ecologisch onderzoek uitgevoerd en worden voorzieningen geplaatst als compensatie, vooruitlopend op de gebiedsontheffing. De kosten hiervoor zijn opgenomen in de begroting.

Voor het opstellen van de natuurwaardenkaarten voor de Basiskwaliteit Natuur is een provinciale subsidie ontvangen. Daarnaast is hiervoor in de begroting 2025 een aanvullend incidenteel budget beschikbaar gesteld.

De eventuele financiële consequenties van de uitvoering van het bermbeheerplan zijn meegenomen bij de integrale afweging voor de begroting 2026.

Voor de implementatie van de gedragscode soortenbescherming wordt vooralsnog uitgegaan van inzet binnen bestaande capaciteit. Eventuele extra uitvoeringskosten worden waar nodig via een separate besluitvorming ingebracht.

Aan de uitvoering van de uitvoeringsagenda Duurzaamheidsvisie, waar biodiversiteit deel van uitmaakt, is vanaf 2026 budget gekoppeld. Het deel dat betrekking heeft op groenbeheer en biodiversiteit wordt verwerkt binnen de bredere programmering van duurzaamheid.

D. Voortgang

In de periode 2018–2023 is een pilot uitgevoerd met ecologisch bermbeheer op circa 25% van het areaal. In 2025 is het bermbeheerplan opgesteld en in 2026 start de gefaseerde uitvoering van het gekozen scenario. De voortgang hiervan wordt gemonitord.

Het bomenonderhoud vindt plaats volgens het vastgestelde bomenonderhoudsplan. De gemeente is opgedeeld in drie beheereenheden, waarbij jaarlijks een andere eenheid aan de beurt is. Het onderhoud aan monumentale bomen wordt jaarlijks uitgevoerd door een externe partij (Bomenwacht).

In 2026 wordt het ecologisch onderzoek uitgevoerd in het kader van het soortenmanagementplan. Dit levert de basis voor het aanvragen van de gebiedsontheffing bij de provincie. Vooruitlopend hierop worden al voorzieningen aangebracht voor gebouwbewonende soorten (zoals vleermuizen en vogels) om aan de zorgplicht te voldoen.

Daarnaast start in 2026 de implementatie van de gedragscode soortenbescherming. Deze wordt ingebed in het reguliere beheerproces. Medewerkers worden hierin begeleid, en bij werkzaamheden wordt gewerkt volgens de ecologische werkprotocollen.

Ten slotte wordt in 2026 gestart met de uitvoering van de uitvoeringsagenda van de Duurzaamheidsvisie, waarin biodiversiteit een van de speerpunten vormt. Activiteiten die bijdragen aan groenbeheer en ecologische versterking worden waar mogelijk gekoppeld aan andere projecten en programma's binnen de fysieke leefomgeving.

Recapitulatie

Recapitulatie van het middelenbeslag op het gebied van kapitaalgoederen in de productenraming 2026, inclusief salarissen en tractie.

De in de recapitulatie genoemde bedragen komen niet allemaal terug in de teksten van deze paragraaf.

Pijler	taakveld		Lasten	% totale uitgaven
Wegen				
4	2.1.1	Verkeer en vervoer algemeen	1.024.000	0,011
4	2.1.2	Wegen	902.000	0,009
4	2.1.2	Toevoeging voorziening wegen	949.000	0,010
4	2.1.3	Wegmeubilair	620.000	0,006
4	2.1.4	Overige aangelegenheden wegen, straten, pleinen	605.000	0,006
Water en kunstwerken				
3	5.7.3	Afwatering	745.000	0,008
Riolering				
4	7.2.1	Riolering algemeen	1.917.000	0,021
Gebouwen				
div.	Verspreid	Regulier onderhoud	339.000	0,003
		Schilderwerk	129.000	0,001
		Groot onderhoud	481.000	0,005
Groen				
4	5.7.1	Openbaar groen algemeen	2.791.000	0,030
4	5.7.2	Openbaar groen	1.999.000	0,022
		Totaal	12.501.000	0,132

Financiering

Financiering

De financieringsparagraaf is een verplicht onderdeel in de programmabegroting en –rekening en vloeit voort uit de Wet Financiering decentrale overheden (wet FIDO). Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van een treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet FIDO is het beheersen van de financiële risico's. De wijze waarop de risico's binnen de gemeente Aa en Hunze worden beheerst is geregeld in het treasurystatuut. Dit statuut vormt dan ook de basis voor de paragraaf financiering.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's door middel van de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Treasury omvat het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

In 2024 is het treasurystatuut van de gemeente Aa en Hunze geactualiseerd en goedgekeurd door de raad.

Toerekening van rente

In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en de jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De bepalingen en richtlijnen van de notitie hebben geleid tot aanpassing van het gemeentelijk rentebeleid. Hiervoor is de rentenota 2017 opgesteld. Deze nota is op 29 juni 2017 vastgesteld in de raad. Hierin is vastgelegd dat:

1. als nieuwe methode alleen de werkelijke rente van externe financieringsmiddelen wordt toegepast, conform het advies van de commissie BBV;
2. de kostendekkende tarieven worden bepaald op basis van de werkelijke rentelast;
3. de afschrijvingsmethodiek voor alle activa wordt geüniformeerd, waarmee op alle activa lineair wordt afgeschreven.

Berekening renteresultaat 2026

Externe rentelasten over de korte en lange financiering		890.433
Externe rentebaten	-/-	0
Saldo door te rekenen externe rente		890.433
Rente doorberekend aan grondexploitatie	-/- 0	
Rente van projectfinanciering	-/- 0	
Rentebaat van verstrekte leningen	+ 0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		890.433
Rente over eigen vermogen		0
Rente over voorzieningen		0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		890.433
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	-1.038.575
Renteresultaat nadelig		-148.142

Financiering

De verwachte leningenportefeuille (looptijd >1 jaar) ziet er als volgt uit:

Stand per 1 januari 2026	€ 3.500.000
Nieuwe leningen	€ 0
Reguliere aflossingen	€ <u>700.000</u>
Stand per 31 december 2026	€ 2.800.000

Wanneer er een financieringsbehoefte ontstaat, wordt eerst tot het conform de wet FIDO maximaal toegestane bedrag met kort geld gefinancierd.

Financieringsrisico's

Ten aanzien van de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille zijn de volgende risico's te onderscheiden:

Renterisico

Ten aanzien van het renterisico dient te worden gekeken naar het risico van de vlottende schuld en de risico's van langlopende leningen. Ter beperking van de het renterisico zijn 2 normen opgesteld: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen, uit hoofde van de wet FIDO, is te voorkomen dat bij herfinanciering van leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft betrekking op vlottende schulden met een looptijd tot maximaal 1 jaar inclusief de debetstand op de rekening-courant. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van het bedrag van de begroting (2026 € 90,5 mln). De kasgeldlimiet is in 2026 ca. € 7,7 mln. Eenmaal per kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Als in drie achtereenvolgende kwartaalrapportages de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt de toezichthouder daarvan op de hoogte gesteld. Daarbij moet in een plan zichtbaar worden gemaakt hoe men opnieuw aan de kasgeldlimiet denkt gaan voldoen. De toezichthouder kan, indien hij het plan ontoereikend acht, bepalen dat zijn toestemming is vereist voor het aangaan van nieuwe korte leningen. Uit de cijfers blijkt dat de onze gemeente steeds heeft voldaan aan de kasgeldlimiet. Op basis van de begroting 2026 is een meerjarige liquiditeitsprognose opgesteld. Deze prognose is in een tabel weergegeven.

Liquiditeitsprognose

Prognose per 31-12

Kasgeldlimiet	2025	2026	2027	2028
-€ 7.696.859	-€ 7.696.859	-€ 7.696.859	-€ 7.696.859	-€ 7.696.859

Prognose 2026 per einde kwartaal

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
-€ 7.696.859	-€ 4.000.000	-€ 7.500.000	€ 0	€ 0

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd > 1 jaar. De norm houdt in dat de jaarlijkse aflossingen en de renteherzieningen samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De aflossingen worden ook meegenomen omdat in geval van herfinanciering hierover ook renterisico wordt gelopen. In het onderstaande schema is het renterisico voor onze langlopende leningen in beeld gebracht. Uit dit overzicht blijkt dat nu en de komende jaren een zeer beperkt (ruim binnen de norm) renterisico op de langlopende schulden wordt gelopen.

Berekening Renterisico vaste schuld

	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
(Bedragen x € 1.000)					
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	700	700	700	700
3	Renterisico (1+2)	700	700	700	700
4	Renterisiconorm (20% x € 90.551)	18.110	18.110	18.110	18.110
5a	Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	17.410	17.410	17.410	17.410
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

Kredietrisico

Kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte leningen. In onderstaande tabel is aangegeven aan welke groepen leningen zijn verstrekt.

Kredietrisico's

Risicogroep	restant vordering per 1-1-2026
Deelnemingen	712.000
Langlopende personeelsleningen	125.000
Woningbouwcorporaties	0
Startersleningen	925.000
Zonneleningen	50.000
Totaal	1.812.000

De langlopende personeelsleningen zijn hypotheekleningen. Hierbij is het kredietrisico klein, omdat de verstrekte lening nooit hoger is dan de waarde van het onderpand. Er worden geen nieuwe personeelsleningen meer afgesloten. Hierdoor daalt het uitstaande bedrag.

De startersleningen zijn hypotheekleningen die worden verstrekt om het verschil tussen de verwervingskosten en de volgens NHG (Nationale Hypotheek Garantie) normen verstrekte eerste hypotheek te financieren. Het betreft een revolverend krediet van maximaal € 45.000 waarbij de eerste 3 jaar geen rente en aflossing wordt betaald. Daarna wordt per periode op basis van een inkomenstoets de hoogte van de rente en aflossing bepaald.

De zonnelening biedt een oplossing voor huiseigenaren om met een lening tegen gunstige voorwaarden in energiebesparende maatregelen te investeren. Aa en Hunze stimuleert zo energiebesparing in bestaande koopwoningen. Er worden geen zonneleningen meer verstrekt door de gemeente. Burgers kunnen hiervoor terecht bij de provincie.

De blijverslening is voor mensen die graag langer in hun woning willen blijven wonen en daarvoor aanpassingen aan hun woning willen laten doen. De interesse hiervoor is tot op heden gering.

Borgstellingen

Naast de verstrekte leningen staat de gemeente ook borg voor leningen. Het saldo van de borgstelling voor NHG hypotheek neemt af, omdat de gemeente sinds 2011 niet meer borg staat voor nieuwe NHG hypotheek (stand per 01-01-2025 was € 319.821). Door aflossing neemt, naast het saldo, ook het risico af. Het saldo voor borgstelling aan Woningcorporaties is ook afgenomen (stand per 01-01-2025 was € 12.515.400). Het risico is beperkt, omdat de gemeente voor het grootste deel slechts functioneert als achtervang. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staat voor borg. Het risico op de borgstellingen voor dorpshuizen is wel wat hoger. De dorpshuizen dienen wel als onderpand. De stand per 01-01-2025 was € 263.365.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

Inleiding

Vanuit Gemeente Aa en Hunze wordt een breed scala aan producten geleverd richting onze inwoners. Van paspoorten tot groenonderhoud, van het aanleggen van wegen tot het coördineren van zorg. De bedrijfsvoeringsprocessen in de organisatie ondersteunen en faciliteren het uitvoeren van deze werkzaamheden. Op deze manier realiseren we gezamenlijk de effecten in de samenleving. In deze paragraaf schetsen we een aantal ontwikkelingen die ons werk beïnvloeden en welke ontwikkelingen wij als organisatie in de nabije toekomst maken om daarop in te spelen.

Nij Begun/ Regiodeal

Met Nij Begun en Regiodeal hebben we als organisatie grote complexe taken te vervullen. Naast het intern organiseren en afstemmen moeten deze taken vaak ook extern worden afgestemd. Deze taken zijn additioneel aan het realiseren van de bestuurlijke ambities en de soms ook zeer omvangrijke Rijkstaken. Deze taken vragen veel coördinatie en goede samenwerking.

Dienstverlening in de lijn

We gaan de doelen, zoals geformuleerd in het dienstverleningsprogramma steeds meer in de lijn verzorgen. We doen nu al ervaring op met veranderde dienstverleningsprocessen die we zo goed mogelijk hebben ingericht naar de behoeften van de inwoner. Het is belangrijk om deze stap naar de lijnorganisatie te maken zodat de dienstverlenende manier van kijken steeds meer vanzelfsprekend is. Een goede borging van alles wat we geleerd en ontwikkeld hebben is nu al te vinden in anders ingerichte processen en soms een nieuwe applicatie. We blijven daarnaast ook werken aan procesverbeteringen die efficiënte en effectieve samenwerking bevorderen zodat we steeds vaker goede en vlotte dienstverlening kunnen bieden.

Organisatieontwikkeling

Als organisatie moeten we blijven ontwikkelen om steeds opnieuw voorbereid te zijn op maatschappelijke veranderingen. Dit doen we door te focussen op specifieke gebieden. De komende jaren hebben we extra aandacht voor eenduidige sturing op programma's en projecten, doorontwikkeling van het managementteam en aandacht voor de goede mensen op de goede plek in een gezonde organisatie. Heldere rollen en duidelijke afspraken helpen in onze samenwerking en die draagt bij aan een goed functionerende organisatie die de bestuurlijke doelstellingen realiseert en waar het fijn werken is.

Informatievoorziening, automatisering en informatieveiligheid

De gemeente Aa en Hunze werkt aan een toekomstbestendige en veilige informatievoorziening. Digitalisering biedt kansen voor betere dienstverlening en efficiëntere processen, maar stelt ook eisen aan zaken als datakwaliteit, digitale toegankelijkheid en informatieveiligheid. In 2026 bouwen we voort op ons informatiebeleidsplan. We besteden aandacht aan betere sturing, rapportages, bewustwording, samenwerking en veiligheid.

Datagedreven werken

Datagedreven werken wordt steeds belangrijker. Door te werken met pilots leren we welke kansen en mogelijkheden daarin voor onze organisatie liggen. We verbeteren doorlopend de kwaliteit van gegevens in basisregistraties en werken aan veilige gegevensuitwisseling door de Gegevensmakelaar naar de cloud te brengen.

Toekomstbestendig ICT

Omdat veiligheid steeds minder vanzelfsprekend is, ook onze digitale veiligheid, onderzoeken we toekomstgerichte scenario's voor onze digitale platforms. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij de Nederlandse Digitaliseringsstrategie. We richten onze uitwijking zo in dat de belangrijkste diensten binnen 24 uur weer geleverd worden indien er calamiteiten optreden. We werken aan digitale toegankelijkheid voor alle inwoners.

Informatieveiligheid

We bereiden ons voor op de komst van de Cyberbeveiligingswet (NIS2) door het versterken van risicomanagement, in te zetten op bewustwording en training, en het verhogen van onze weerbaarheid. We werken hierbij risicogericht, geven uitvoering aan het vernieuwde bewustwordingsplan en verbeteren monitoring van beveiligingsgebeurtenissen door inrichting van een SIEM-systeem. Daarnaast draagt onze jaarlijkse cyberoefening bij aan het verhogen van onze weerbaarheid.

Een belangrijke ontwikkeling waar aandacht voor is, is 'kunstmatige intelligentie' (AI). Hierin ligt ook een link naar informatieveiligheid. We zetten in op bewustwording en het continu verbeteren van de informatieveiligheid, ook met betrekking tot AI. Door continu te toetsen en controleren via o.a. de ENSIA werken we doorlopend aan het verbeteren van onze informatieveiligheid. Zo zijn we een betrouwbare en weerbare organisatie waar onze inwoners, ondernemers en ketenpartners op kunnen rekenen.

Personeel: Werving, veiligheid, gezondheid en inzetbaarheid

Ondanks een competitieve arbeidsmarkt lukt het ons om onze opgaven uit te voeren. Wel merken we dat de veranderende opgaven en omgeving steeds iets anders van ons vraagt. Daarom blijven we actief inzetten op onze arbeidsmarktpositie waarin we een aantrekkelijke werkgever zijn voor lerende mensen. We blijven ook inzetten op het benutten van talenten en vaardigheden door goed te bekijken waar de medewerker het meest energie van krijgt en het best bijdraagt aan de opgaven van de organisatie.

We geven extra aandacht aan arbobeleid en mentale gezondheid van werknemers. We hechten veel waarde aan een veilige werkomgeving, een gezonde werkdruk en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers.

Door in te zetten op een goede match tussen medewerkers, rollen en taken en gerichte aandacht te geven aan gezondheid en werkplezier, werken we aan de inzetbaarheid van ons personeel op de lange termijn.

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Aa en Hunze heeft zowel bestuurlijke als financiële belangen in verschillende organisaties met een publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtsvorm (stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen). Met de participatie in verbonden partijen realiseert de gemeente haar maatschappelijke opgaven en ambities.

Een verbonden partij is volgens Artikel 1 van het BBV (Besluit begroting en verantwoording) "Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft."

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang wordt beschreven in de programma's van de begroting. In onderstaand overzicht wordt aangegeven aan welk programma de doelen van de verbonden partij bijdragen.

Wettelijk kader en beleid

Artikel 186 Gemeentewet en het daarop gebaseerde Besluit Begroting en verantwoording (BBV) – met name artikel 15 – regelt de wijze waarop verbonden partijen worden gemonitord. Het BBV is vernieuwd. Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen aansluit op de informatie over de activiteiten en eventuele risico's.

Het BBV schrijft voor dat de informatie over de verbonden partijen opgenomen wordt in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft. Dit bevordert dat de financiële bijdragen aan verbonden partijen en de daaraan verbonden risico's in de beschouwingen over de gemeentebegroting worden meegenomen.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang. Ook komen aan de orde ontwikkelingen, in welk geval voornemens als het gaat om nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen of eventuele andere actualiteiten omtrent verbonden partijen die gevolgen kunnen hebben voor de taakuitvoering van de verbonden partijen, dan wel financiële consequenties en/of risico's kunnen hebben.

Kaders

Algemeen beleid

De gemeente Aa en Hunze heeft als beleid het aangaan van Gemeenschappelijke Regelingen zoveel mogelijk te beperken.

Gemeenschappelijke Regelingen kunnen wel aangegaan worden uit het oogpunt van efficiency en kostenbeheersing, wanneer het een duidelijk voordeel oplevert voor de gemeente.

Nota verbonden partijen

Op 23 april 2008 heeft de raad de Verordening ex. 212 van de Gemeentewet vastgesteld. Hierin is opgenomen bij artikel 20 lid 1 "Het college biedt op verzoek van de raad ter vaststelling door de raad een nota verbonden partijen aan."

Grip op gemeenschappelijke regelingen

In december 2021 heeft het bestuur van de Vereniging van Drentse gemeenten aan de gemeenten een rapport gezonden met aanbevelingen en een proces-voorstel om de invloed op gemeenschappelijke regelingen te versterken. In de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Noordenveld en Tynaarlo wordt vanaf 2020 reeds in raadswerkgroepen samengewerkt aan gezamenlijke beoordeling van begrotingen, jaarstukken en kaderbrieven. Het doel is door gezamenlijke zienswijzen aan te bieden grip op de regelingen te versterken.

Risico's

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag, veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten. Binnen de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden ook de financiële risico's ten aanzien van verbonden partijen beoordeeld.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief financieel effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel is voorzichtigheid geboden bij het structureel ramen van dividenduitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

Overzicht verbonden partijen

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage 2026 in euro's	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma (pijler)	Saldo resultaat begroting 2026	Eigen vermogen per 31-12- 2026	Vreemd vermogen per 31-12- 2026
Gemeenschappelijke regelingen						
Veiligheidsregio Drenthe Assen	€ 1.952.245	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Brandweezorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten voor 12 Drentse gemeenten. Pijler 1: Bestuur en Samen doen.	€ 0	€ 3.614.031	€ 29.634.095
Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa (WPDA)	€ 3.996.000	Wethouder Ten Brink (lid), Wethouder Heling (plv)	Uitvoering participatiewet van de 3 deelnemende gemeenten op het terrein van werk en inkomen. Hierdoor is het mogelijk de inwoner die geen werk en/of geen inkomen heeft zo goed en snel mogelijk te helpen. Zo mogelijk bij één loket. Pijler 2: Samen Leven.	€ 0	€ 0	€ 18.473.000
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) Assen	€ 1.070.304	Wethouder Heling (lid), Wethouder Ten Brink (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volksgezondheid in brede zin. Pijler 2: Samen Leven.	€ 0	€ 2.998.000	€ 9.102.000
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Drenthe (ODD)	€ 1.231.063	Wethouder Berghuis (lid), Burgemeester (plv)	Uitvoering taken van alle milieutaken op het gebied van omgevingsrecht (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advisering). Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	€ 0	€ 1.004.000	€ 10.879.000
Recreatieschap Drenthe Diever	€ 120.188	Wethouder Heling (lid), wethouder Ten Brink (plv)	Behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	€ 0	€ 1.436.291	€ 986.650
Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe	€ 20.176	Wethouder Ten Brink (lid bestuurlijk overleg regio Noord-Midden Drenthe)	Het creëren van een optimaal, toekomstbestendig, duurzaam en betaalbaar vervoersnetwerk. Pijler 2: Samen Leven.	€ 0	€ 286.000	€ 10.000
Jeugdhulp regio Drenthe	€ 282.000	Wethouder Ten Brink	Doel van de samenwerking is het samen zorgdragen voor een sluitend en toekomstbestendig Drents jeugdzorglandschap. Met het bestendigen van de samenwerking in een gemeenschappelijke regeling wordt op de lange termijn een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de Jeugdwet beoogd. Pijler 2: Samen Leven.	pm	pm	pm
Vennootschappen en coöperaties						
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Den Haag	€ -125.000	Wethouder Ten Brink (AVA)	Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	pm	pm	pm
<i>Dit betreft de verwachte dividenduitkering.</i>						

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma (pijler)	Saldo resultaat	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Enexis BV Den Bosch	€ -120.000	Wethouder Ten Brink (AVA)	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	pm	pm	pm
	<i>Dit betreft de verwachte dividenduitkering.</i>					
Waterleidingmaatschappij Drenthe Assen	€ 0	Wethouder Heling (AVA)	Een betrouwbare en continue drinkwatervoorziening tegen de laagst mogelijke prijs. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	pm	pm	pm
Stichtingen en verenigingen						
Vereniging van Nederlandse Gemeenten Den Haag	€ 50.341	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Pijler 1: Bestuur en Samen doen.	pm	pm	pm
Vereniging van Drentse Gemeenten Westerbork	€ 25.935	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Behartigen van de gezamenlijke belangen van de Drentse gemeenten. Bijvoorbeeld vertegenwoordiging, belangenbehartiging en pleitbezorging richting provincie en Rijk. Pijler 1: Bestuur en samen doen.	pm	pm	pm
Gemeentelijke kredietbank (GKB)	€ 185.400	Wethouder Ten Brink	De GKB is er voor iedereen die te maken krijgt met schulden of financiële ondersteuning nodig heeft. Door het inzetten van schuldhelpverlening, inkomensbeheer, beschermingsbewind en kredietverlening helpt de GKB onze inwoners op weg naar een financieel gezonde toekomst zonder stress om de financiën. Pijler 2: Samen Leven.	pm	pm	pm
Overige verbonden partijen						
Gemeenschappelijke regeling Noordmidden-Drentse samenwerking	€ 299.534	Wethouder Ten Brink	Samenwerking voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning in de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo t.a.v. o.a. inkoop individuele- en maatwerkvoorzieningen, contractmanagement, toezicht en handhaving en advisering m.b.t. beleidsvorming. Pijler 2: Samen Leven.	pm	pm	pm
Eems Dollard Regio (EDR) Leer	€ 4.000	Wethouder Heling (lid), Wethouder Ten Brink (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur en dergelijke. Pijler 1: Bestuur en Samen doen.	pm	pm	pm
Risico's per GR						

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma (pijler)	Saldo resultaat	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Veiligheidsregio Drenthe Assen			Onvoorziene calamiteiten, zoals grootschalige incidenten of veranderende wet- en regelgeving, kunnen leiden tot hogere kosten dan begroot binnen de Veiligheidsregio. Hierdoor kunnen financiële tekorten ontstaan waarvoor de gemeente mogelijk extra bijdragen moet leveren. Dit vormt een financieel risico voor de gemeente.			
Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa (WPDA)			De jaarstukken 2024 tonen dat WPDA bewust omgaat met de belangrijkste financiële bedrijfsrisico's. Schaduweffecten uit budgetontwikkeling, loonsom, prestatieafspraken en vastgoedbeheer zijn bekend en gekwantificeerd. De beschikbare risicoparagraaf en bestuursrapportages laten zien dat risicomanagement geïntegreerd is in de bedrijfsvoering.			
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) Assen			Vanuit de risico inventarisatie per balansdatum blijkt dat de arbeidsmarktproblematiek en het niet voldoen aan de AVG ten aanzien van privacy en informatiebeveiliging een groot risico met een grote financiële impact kunnen hebben.			
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Drenthe (ODD)			De belangrijkste risico's zijn het iets te lage reservepercentage, tijdelijke kosten in verband met investeringsprojecten, en geconstateerde afwijkingen waarbij verbeteringen in de procesinrichting gewenst zijn. De organisatie onderneemt (of plant) passende maatregelen via reservesturing en procesverbetering om deze risico's te mitigeren.			
Recreatieschap Drenthe Diever			Vanuit haar risicobeheersing schrijft het Recreatieschap dat risico's zich meestal niet tegelijkertijd voordoen derhalve hoeft het weerstandsvermogen niet per se de optelsom van de samenstellende delen te zijn. Wel zegt men dat wanneer financiële middelen ontoereikend zijn de deelnemende gemeenten vanuit de GR de tekoren aanvullen.			
Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe			De geringe omvang van de organisatie en het feit dat er maar één persoon per functiesoort aanwezig is, zorgen ervoor dat er geen vervanging is bij ziekte of afwezigheid. Alle vervanging wordt daarom ingehuurd. Een ander gevolg is dat een groot deel van de kennis en kunde bij externe medewerkers ligt en daarom zijn we afhankelijk van inhuurkrachten. De algemene verordening gegevensbeheer (AVG) blijft een aandachtspunt.			
Jeugdhulp regio Drenthe			(Nog) Niet bekend			

N.B. bovenstaande subsidies/financiële bijdragen zijn afgerond op duizendtallen. De opgenomen financiële bijdragen Gemeenschappelijke Regeling zijn conform begroting van de GR 2026.

Belangrijke ontwikkelingen / voornemens / risico's verbonden partijen

Algemeen

De begrotingen van de diverse gemeenschappelijke regelingen bestaan in hoofdzaak uit personeelskosten. Ontwikkelingen hierin zoals afgelopen jaar de stijgingen die in de CAO's zijn afgesproken hebben direct, niet beïnvloedbare, gevolgen voor de begroting van de regelingen. Binnen de afspraken "Samenwerken voor Drenthe" is voor de compensatie van de loon- en prijsontwikkeling een uniforme richtlijn opgenomen. Meerdere gemeenschappelijke regelingen geven aan dat de arbeidsmarktproblematiek en afwijkingen tussen de werkelijke loon en prijsontwikkeling en de compensatie een aanmerkelijk risico vormen.

Hieronder een overzicht van belangrijke ontwikkelingen en andere risico's van verbonden partijen

WPDA

Organisatie: Een belangrijk risico betreft de economische ontwikkeling. Deze bepaald voor een groot deel de opnamecapaciteit van de arbeidsmarkt. In relatie daarmee is dit ook mede bepalend voor de ontwikkeling van het aantal uitkeringen ten opzichte van de beschikbare rijksbudgetten. Het late moment van vaststelling van de definitieve rijksbijdrage (medio september van het lopende begrotingsjaar) vormt een risico.

GGD

Het beoogde doel van GGD Drenthe voor 2026 is duidelijk: gericht inzetten op preventieve gezondheidsbevordering via kansrijke start, mentale gezondheid en gezonde leefomgeving.

Omgevingsdienst Drenthe

In 2026 staat de Omgevingsdienst Drenthe voor de taak om binnen een vernieuwd, uniform en budgetneutraal strategisch kader de uitvoering van vergunningsverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu effectief te waarborgen—met als overkoepelend doel: een schoon, veilig en duurzaam Drenthe realiseren, nu én voor de toekomst.

VRD

Voor 2026 streeft de Veiligheidsregio Drenthe naar een veilige, weerbare samenleving die flexibel en effectief kan reageren op crises én waar brandweezorg robuust en toekomstbestendig is. Data-analyse, samenwerking, innovatie, en financiële efficiëntie zijn daarbij de kern.

Publiek Vervoer

Het doel van Publiek Vervoer Groningen Drenthe is dat mensen optimaal, duurzaam en toekomstbestendig mee kunnen blijven doen, door het organiseren van een vervoerssysteem waarin vervoer op langere termijn goed en betaalbaar aangeboden kan blijven worden aan alle inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe.

In 2026 zetten we een grote stap op weg naar dit doel, door het ingaan van nieuwe vervoerscontracten per 1 augustus 2026. De aanbesteding zal in de loop van 2026 worden afgerond, de samenwerking met de nieuwe partijen zal worden geïmplementeerd.

Inkoopsamenwerking Noord en Midden Drenthe (NMD)

In 2022 is de gemeenschappelijke regeling Inkoopsamenwerking Noord en Midden Drenthe gestart. Dit is een zogenaamde "regeling zonder meer". Ten behoeve van de Wmo en Jeugdhulp worden taken verricht voor de deelnemende gemeenten met betrekking tot inkoop, contractmanagement, toezicht, handhaving, advisering en afstemming ten aanzien van beleidsvorming en standpuntbepaling ten aanzien van subregio overstijgende vraagstukken op het gebied van het sociaal domein. In 2026 verandert deze inkoopsamenwerking, in een nieuw op te richten GR wordt de samenwerking ten behoeve van jeugdhulp in Drenthe geformaliseerd.

Grondbeleid

Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Gelet op deze risico's is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld.

Nota Grondbeleid

In 2022 is de nota Grondbeleid 2022 vastgesteld. Met deze nota zijn de hoofdlijnen en uitgangspunten vastgesteld van het voor de toekomst door de gemeente te voeren grondbeleid om het totale grondexploitatieproces te beheersen, te bewaken en af te stemmen op alle relevante beleidskaders. Zo kan er een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid worden gevoerd.

In het grondbeleid is opgenomen dat we situationeel grondbeleid voeren. Concreet betekent dit dat we ontwikkelingen aan de markt overlaten en daar waar wij dat als gemeente gewenst vinden over gaan tot actief grondbeleid. Gevolg van actief grondbeleid is dat er gronden zullen worden verworven. Dit kunnen ook strategische aankopen zijn. Naar verwachting zullen er in 2026 opnieuw gronden worden aangekocht voor de realisatie van nieuwe woningen.

De Nota Grondbeleid 2022 is feitelijk een kapstok voor nadere beleidsregels of -notities. Inmiddels is het overhoekenbeleid geactualiseerd en wordt er sinds 2024 gewerkt met een grondprijzenbrief.

De financiële positie

Een financieel uitgangspunt bij grondexploitaties is het realiseren van een sluitende exploitatie, waarin alle kosten voor het realiseren van het openbaar gebied worden verhaald in de grondopbrengst inclusief een bijdrage in de infrastructuur in de ruimste zin van het woord.

Financiële positie per complex per 01 januari 2026 (op basis GREX. Jaarrekening 2024)

Complex	boekwaarde* 1-1-2026	m2 nog te verko pen	verwacht resultaat	verwachte einddatum
Nooitgedacht	€ -338.972	15.771	€ 2.102.094	2026
Totaal	€ -338.972	15.771	€ 2.102.094	

*Boekwaarde = gemaakte kosten -/- gerealiseerde opbrengsten

Van de complexen worden bij de jaarrekening afzonderlijke voortgangsrapportages opgenomen.

In Anloo is een Collectief Particulier Opdrachtgeversverband (CPO) bezig met de ontwikkeling van 13 woningen aan de Raatakkers 2e fase. Deze ontwikkeling gaat verder in 2026. In Gieterveen is in voorbereiding een ontwikkeling op grond van de gemeente voor het bouwen van verschillende type woningen aan het Vonderpad. In Gasselternijveen is in april 2025 grond in erfpacht uitgegeven voor 10 jaar aan een CPO voor de realisatie van tiny-houses. Naar verwachting worden de laatste kavels in Nooitgedacht in 2026 uitgegeven. Voor de uitbreiding van bedrijventerrein Bloemakkers is eerder grond aangekocht en in 2025 archeologisch onderzoek gedaan. De rapportage van het archeologisch onderzoek wordt in 2026 verwacht. Het plan wordt in 2026 verder uitgewerkt en ook de ecologische onderzoeken waarmee gestart is, zullen doorlopen in 2026.

Algemene reserve grondbedrijf en weerstandsvermogen

Verliezen kunnen het gevolg zijn van twee soorten risico's:

- voorzienbare (exploitatie) risico's;
- onvoorzienbare of algemene (conjuncturele of markt) risico's.

De voorzienbare risico's blijken uit de jaarlijkse toelichtingen op de bouwrekeningen. Ook voor onvoorzienbare risico's, ontstaan door negatieve conjuncturele ontwikkelingen en/of rentestijging, dient een algemene reserve grondbedrijf in stand te worden gehouden. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de algemene reserve grondbedrijf is niet eenvoudig, omdat de omvang afhangt van onzekere factoren als marktontwikkelingen, de rentestand en de verwachte resultaten.

De beoordeling of er voldoende reserves zijn om de risico's te kunnen opvangen is lastig. We trachten hieronder een reëel en zo compleet mogelijk beeld te geven.

Weerstandsvermogen conform de nota grondbeleid

In de nota Grondbeleid is de minimale omvang van het weerstandsvermogen vastgesteld. Jaarlijks worden de risico's per exploitatie berekend. De minimaal gewenste omvang van de reserve grondexploitatie is gelijk aan het totaal van de geïnventariseerde risico's, waarbij het minimum is vastgesteld op € 1 miljoen.

Risico's per exploitatie

Het is mogelijk om de risico's per exploitatie in beeld te brengen. Voor de risicoberekening zijn we ervan uitgegaan dat een aantal risico's zich voor zal doen.

De berekende risico's op basis van de per 1 januari 2025 geactualiseerde grondexploitaties zijn :

- De looptijd van de grondexploitatie is (2 jaar) langer dan begroot.

- De jaarlijkse kostenstijging is (1%) hoger dan begroot.
- De opbrengstinflatie van de grondexploitatie is (2%) lager dan begroot.
- Het rentepercentage over de boekwaarde is (1%) hoger dan begroot.

Risico per exploitatie

Complex	Risico
Nooitgedacht	nihil
Totaal	€ -

Algemene reserve grondbedrijf

De verwachte hoogte van de reserve grondbedrijf per 1-1-2026 is € 4.972.000

Algemene reserve grondbedrijf

saldo per 01-01-2025	5.172.000
mutaties 2025	-200.000
saldo 31-12-2025	4.972.000
verwacht resultaat 2025 (te verwerken in 2026)	830.000
Algemene reserve per 31-12-2025	4.972.000

Conclusie

Het minimaal benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 1 miljoen. De algemene reserve grondbedrijf voldoet aan deze eis.

Openbaarheid

Openbaarheid

We werken verder aan de voorbereiding voor actieve publicatie van verschillende documentcategorieën. Hierbij zorgen we dat we voldoen aan de wettelijke eisen en volgen we de planning van het rijk. Op basis van de planning van het rijk stellen we de mijlpalen voor 2026 vast. Hierover informeren we de raad in de reguliere P&C cyclus.

We publiceren de documentcategorieën waarvoor actieve openbaarmaking al geldt of waar we in 2025 of eerder de voorbereidingen al voor hebben getroffen. Dit gaat dan onder andere om de categorieën wet en regelgeving, Woo - besluiten en Woo verzoeken, agenda's en besluitenlijsten van de collegevergadering, organisatie en werkwijze en de bereikbaarheidsgegevens.

Intern delen we informatie over de Wet open overheid en organiseren we sessies bijvoorbeeld over schrijven voor openbaarheid en archiveren van documenten. Daarnaast handelen we Woo verzoeken die binnenkomen af volgens de werkwijze zoals die in de organisatie is afgesproken.

Financiële begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de Onroerendezaakbelasting (OZB), de toeristenbelasting, de forensenbelasting en de uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen als de riool- of afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen worden, evenals de ontvangsten van de specifieke uitkeringen in de programma's waarvan ze voor een deel de kosten dekken, onder de baten verantwoord. Voor het totaalbeeld van alle lokale heffingen wordt verwezen naar paragraaf Lokale heffingen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In de tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen kort toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Realisatie	Begroting					Toelichting
	2024	2025*	2026***	2027	2028	2029	
(bedragen x € 1.000)							
Lokale heffingen:							* Raming inclusief begrotingswijzigingen t/m bestuursrapportage 2025.
Onroerende zaakbelastingen	5.162	5.250	5.410	5.578	5.749	5.928	** Algemene uitkering uit het gemeentefonds o.b.v. de meicirculaire 2025.
Toeristenbelasting	1.890	1.940	2.365	2.415	2.415	2.415	*** Geprognosticeerde stand per 31 december.
Forensenbelasting	267	270	300	306	313	320	* De ramingen 2026 en verder zijn inclusief de nieuwe voorstellen
Algemene uitkering uit het gemeentefonds**	50.893	51.535	53.016	54.829	55.646	57.583	
Dividenden	167	316	245	245	245	245	
Vrije Algemene Reserve***	5.481	8.154	7.498	7.193	6.958	6.958	
Totaal algemene dekkingsmiddelen	63.860	67.465	68.834	70.566	71.326	73.449	
Bedrag voor onvoorzien	0	17	17	17	17	17	

Toelichting algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lokale heffingen

De inkomsten uit de OZB voor 2025 zijn geraamd op basis van een inflatiepercentage van 2,1% (€ 110.000), areaalontwikkeling (€ 50.000). De inkomst voor 2026 wordt berekend op basis van de OZB-opbrengst van het voorafgaande jaar, vermeerderd met de meeropbrengst voor 2026 op basis van hiervoor genoemd inflatiepercentage en areaal accres. Voor de jaren 2027 en 2028 gaat het structureel om een inflatiepercentage van 2,2% per jaar voor 2029 gaat het om 2,3% en een areaal accres van €50.000 per jaar.

De ramingen voor de forensenbelasting worden bepaald door de raming van een voorafgaand jaar plus de trendmatige ontwikkeling. Voor 2026 wordt de opbrengst daarnaast vanuit de ombuigingen verhoogd met een bedrag van € 40.000 realistisch ramen en een tariefsverhoging van 10%.

In de ombuigingen wordt voor 2026 een verhoging van de opbrengst toeristenbelasting voorgesteld. De opbrengst stijgt daardoor met € 375.000 als gevolg van een verhoging van het tarief met € 0,25 per nacht (van € 1,30 per overnachting naar € 1,55). De opbrengst voor 2026 en 2027 wordt verhoogd met € 50.000 per jaar. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de tarieven en is het gevolg van een hoger aantal overnachtingen (areaaluitbreiding).

Voor het beleid omtrent de lokale heffingen wordt verder verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering is berekend op basis van de meicirculaire 2025.

Dividenden

De gemeente Aa en Hunze ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Enexis en de Waterleidingmaatschappij Drenthe.

Vrije Algemene Reserve (VAR)

Voor 2026 wordt een bedrag aan de VAR onttrokken van € 1.037.500. Er wordt door het vervallen van een bestemmingsreserve een bedrag toegevoegd van € 382.000. Voor de periode 2027-2029 wordt per saldo een vermindering van € 540.000 geraamd. Het betreft het totaal van de incidentele mutaties van de ambities, ombuigingen en het gemeentefonds.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente Aa en Hunze heeft ter financiering van haar activiteiten in het verleden totaal € 7 miljoen aangetrokken. De boekwaarde hiervan bedraagt op 1 januari 2026 € 2,8 miljoen. De hiermee gepaard gaande rentelasten bedragen € 1.200. Deze lasten worden volledig toegerekend aan de diverse programma's op basis van de boekwaarde van de investeringen.

Bedrag voor onvoorzien

In de begroting is een bedrag op genomen van € 17.000.

Overhead en vennootschapsbelasting

Overhead

Overzicht van de kosten van overhead

Directe kosten, die een rechtstreekse relatie hebben met producten en diensten voor onze inwoners, rekenen wij toe aan de pijlers waar zij betrekking op hebben. Kosten die niet een directe relatie hebben met onze dienstverlening, vallen onder overhead. Overhead is formeel gedefinieerd als 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. Dit betreft de kosten van ondersteunende functies in de bedrijfsvoering zoals leidinggevend, secretariaat, post en archief, facilitaire kosten, huisvesting, ICT, medewerkers personeelszaken, inkoop, juridische zaken en financiën, en tot slot personele kosten zoals werving & selectie en opleidingen. Onderstaand geven wij de begrote overhead in de meerjarenraming weer.

Overzicht overhead

Specificatie taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie

(bedragen x € 1.000)

0.4.1 Ondersteuning organisatie algemeen	7.628
0.4.2 Huisvesting	602
0.4.3 Apparaatskosten	1.268
0.4.4 Automatisering	1.462

Algemeen totaal	10.960
------------------------	---------------

Toelichting

Onder pijler 5 Middelen en Ondersteuning valt taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. Op dit taakveld wordt de overhead gepresenteerd. Het totaalbedrag aan overhead is per saldo € 10.960.000

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen.

De toerekening aan deze onderdelen voor respectievelijk € 97.000 en € 94.000 maken geen onderdeel uit van het totaal aan overhead.

Vennootschapsbelasting

Voor het grondbedrijf is de gemeente vennootschapsbelastingplichtig. In de begroting hebben we hiervoor een bedrag opgenomen van € 26.000.

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

De genoemde saldi van reserves en voorzieningen zijn inclusief de voorstellen zoals die in de begroting 2026 en de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

Omschrijving	2026			2027			2028			2029			2030	
	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	
(bedragen x € 1.000)														
Algemene reserves	18.779	382	1.488	17.673			305	17.368		235	17.133		17.133	
Bestemmingsreserves	17.616	2.119	593	19.141	2.119		211	21.049	2.119	211	22.956	2.119	211	24.863
Voorzieningen	6.711	2.313	2.622	6.401	2.313	2.469	6.245	2.208	2.171	6.282	1.258		1.285	6.256
Totaal	43.105	4.813	4.703	43.216	4.431	2.985	44.662	4.326	2.617	46.371	3.377		1.496	48.252

Verloop Algemene Reserves

De algemene reserve bestaat uit de WAR (Weerstandsdeel algemene reserve), de Algemene reserve van het grondbedrijf en de (Vrije algemene reserve) VAR.

De stand van de WAR en de reserve grondbedrijf is aan het eind van 2029 respectievelijk € 5,7 miljoen en € 4,5 miljoen. Aan de WAR en de reserve grondbedrijf worden geen stortingen en/of onttrekking gedaan.

In de jaren 2026 tot en met 2029 wordt een beslag op de VAR gelegd van in totaal € 1,6 miljoen voor de dekking van de incidentele ambities en een storting van € 0,4 miljoen vanuit de ombuigingen.

Onderstaand wordt het verloop van de VAR uitgelicht.

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	8.154	7.498	7.193	6.958
storting	382	0	0	0
onttrekking	1.038	305	235	0
geprognosticeerde stand per 31 december	7.498	7.193	6.958	6.958

Totaaloverzicht van reserves en voorzieningen

De voorstellen zoals die in de begroting 2026 zijn opgenomen resulteren in een verwachte stand van de VAR per 31 december 2029 van afgerond € 7,0 miljoen.

**Totaaloverzicht
van reserves en
voorzieningen**

Omschrijving	2026			2027			2028			2029			2030	
	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	
(bedragen x € 1.000)														
Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653			5.653			5.653			5.653			5.653	
Vrije Algemene Reserve (VAR)	8.154	382	1.038	7.498			305	7.193		235	6.958		6.958	
Algemene reserve grondbedrijf	4.972		450	4.522			4.522			4.522			4.522	
Totaal algemene reserves	18.779	382	1.488	17.673			305	17.368		235	17.133		17.133	
Sociale wetgeving	100			100			100			100			100	
Onderhanden Werk	3.917			3.917			3.917			3.917			3.917	
Egalisatiereserve Groot onderhoud schoolgebouwen	253	19		271	19		290	19		309	19		328	
Energieknelpunten dorps huizen en sportaccommodaties	471			471			471			471			471	
Volkshuisvestingsfondsen	621		69	552			69	483		69	414		69	345
Opvang en vastgoed	6.615			6.615			6.615			6.615			6.615	
Uitvoeringskosten Nij Begun														
Vereveningsreserve rijkstaken	2.100	2.100		4.200	2.100		6.300	2.100		8.400	2.100		10.500	
Dekking kapitaallasten diverse investeringen	3.539		524	3.015			142	2.872		142	2.730		142	2.587
Totaal bestemmingsreserves	17.616	2.119	593	19.141	2.119		211	21.049	2.119	211	22.956	2.119	211	24.863
Wegenonderhoud	189	949	949	189	949		949	189	949	949	189			189
Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP)	234	665	838	62	665		719	7	665	651	21	665	647	40
Technisch onderhoud gemeentegebouwen	85	354	370	68	354		409	13	354	265	102	354	330	126
Technisch onderhoud monumenten	142	20	47	115	20		75	60	20	45	34	20	26	28
Schilderwerk gemeentegebouwen	43	103	56	90	103		69	124	103	174	54	103	55	102
Schilderwerk monumenten	66	15	14	66	15		60	21	15		35	15	16	34
Groot onderhoud dorps huizen	126	54	101	78	54		51	81	54	85	50	54	30	74
Vijveronderhoud	13			13				13			13			13
Pensioenvoorziening (vm) wethouders	4.756	105	105	4.756	105		105	4.756		4.756			4.756	
Verlofsparen	410			410			410			410			410	
Groot onderhoud Bruggen	462	48	111	399	48		447	48		2	493	48	180	362
Gebiedsfonds windpark Oostermoer	187		31	156			31	125			125			125
Totaal voorzieningen	6.711	2.313	2.622	6.401	2.313		2.469	6.245	2.208	2.171	6.282	1.258	1.285	6.256

Totaaloverzicht van reserves en voorzieningen

Totaal	43.10 5	4.813	4.703	43.21 6	4.431	2.985	44.66 2	4.326	2.617	46.37 1	3.377	1.496	48.25 2
--------	------------	-------	-------	------------	-------	-------	------------	-------	-------	------------	-------	-------	------------

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Reserve	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
(bedragen x € 1.000)					
Vereveningsreserve rijkstaken	Reservering bijdrage uitvoering	2.100	2.100	2.100	2.100
Reserve dekking kapitaallasten	Dekking afschrijving	-142	-142	-142	-142
Reserve onderwijsgebouwen	Reservering bijdrage onderhoud	19	19	19	19
Totaal		1.976	1.976	1.976	1.976

Overzicht incidentele lasten en baten op voorzieningen

In het onderstaande overzicht zijn de incidentele lasten en baten op de voorzieningen opgenomen. Het gaat om uitgaven vanuit de meerjaren onderhoudsprogramma's. Er zijn geen incidentele baten. De voorzieningen worden op niveau gebracht door structurele stortingen vanuit de exploitatie.

Overzicht incidentele lasten en baten op voorzieningen

Omschrijving voorziening	lasten	baten
(bedragen x € 1.000)		
Wegenonderhoud	949	
Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP)	838	
Technisch onderhoud gemeentebouwen	370	
Technisch onderhoud monumenten	47	
Schilderwerk gemeentebouwen	56	
Schilderwerk monumenten	14	
Groot onderhoud dorpshuizen	101	
Vijveronderhoud	0	
Pensioenvoorziening (vm) wethouders	105	
Verlofsparen	0	
Groot onderhoud Bruggen	111	
Gebiedsfonds windpark Oostermoer	31	
Totaal	2.622	0

Balans en EMU overzicht

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans

Omschrijving	2025 actueel	2026	2027	2028	2029
(bedragen x € 1.000)					
Activa					
<u>Vaste activa</u>					
Immateriële vaste activa	30	30	30	30	30
Materiële vaste activa	64.690	61.800	59.100	56.580	54.940
Financiële vaste activa *	2.180	2.180	2.180	2.180	2.180
*kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	135	135	135	135	135
*kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen	2	2	2	2	2
*leningen aan woningbouwcorporaties					
*leningen aan deelnemingen	712	712	712	712	712
*overige langlopende leningen	1.331	1.331	1.331	1.331	1.331
Totaal vaste activa	66.900	64.010	61.310	58.790	57.150
<u>Vlottende activa</u>					
Onderhanden werk waaronder bouwgrond	339				
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1jr	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Liquide middelen	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Overlopende activa	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Totaal vlottende activa	14.339	14.000	14.000	14.000	14.000
Totaal generaal	81.239	78.010	75.310	72.790	71.150
Passiva					
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen	34.295	34.086	33.877	33.738	33.579
Voorzieningen	6.710	6.401	6.245	6.282	6.256
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	20.500	18.100	15.700	13.300	10.900
Totaal vaste passiva	61.505	58.587	55.822	53.320	50.735
<u>Vlottende passiva</u>					
Netto vlottende schulden looptijd < 1jr	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Overlopende passiva	9.734	9.423	9.488	9.470	10.415
Totaal vlottende passiva	19.734	19.423	19.488	19.470	20.415
Totaal Passiva	81.239	78.010	75.310	72.790	71.150

EMU-saldo 2026-2029

EMU-saldo 2026-2029

Nr.	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029	
	(bedragen x € 1.000)						
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-86	544	1.768	1.231	933	bron recapitulatie incidentele en structurele lasten en baten 2026-2029
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.410	3.471	3.396	3.385	3.357	bron geprognosticeerde balans 2026 achterliggend
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.688	2.313	2.313	2.208	1.258	
-4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd (geplande uitgaven)	22.000	581	695	865	1.717	
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.						
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord:						
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	1.269	834				
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord:	3.371	2.680				
-9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen.	7.394	2.622	2.469	2.171	1.285	
-10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten. Verkoop van effecten:						
11a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee	
11b	Zo ja, wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie?						
	Berekend EMU-saldo		- 4.971	4.313	3.788	2.546	
		21.280					

Investerings 2026

Investerings 2026

Voor 2026 zijn de volgende uitbreidings- en vervangingsinvesteringen opgenomen en verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2026.

De investeringen worden onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings 2026

Pijler	Omschrijving	Bedrag	Jaarlast	Dekking	Indeling economisch/ Maatschappelijk nut
Uitbreidingsinvesteringen					
4	Uitvoeringsprogramma mobiliteitsplan verkeer en vervoer (netto)	750.000	-30.000	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Klimaatadaptieve inrichtingsplannen (netto)	414.000	-16.560	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
Vervangingsinvesteringen					
4	Openbare verlichting	315.000	-15.750	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
5	Vervanging materieel buitendienst	156.000	-11.600	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Vervanging hard- en software	165.000	-39.475	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
Totaal investeringen		1.800.000	-	113.385	

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft voor dat jaarlijks inzicht wordt gegeven in de terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Wachtgelden voormalige bestuurders

De geraamde wachtgelduitkeringen zijn het gevolg van burgemeester en wethouders wisselingen, waar nog wachtgeldverplichtingen tot en met 2026 uit voortvloeien. Voor het jaar 2026 is aan deze voormalige bestuurders een wachtgeld verschuldigd tot een bedrag van € 85.000. Structureel is in de begroting een bedrag opgenomen van € 40.000. De wachtgeldbijdragen valt voor 2026 € 45.000 hoger uit. Het structureel budget is voor 2026 niet toereikend en wordt in één van de rapportages bijgesteld. Daarnaast zijn er gemeenteraadsverkiezingen in 2026. Als hier consequenties uit voortvloeien voor de wachtgelden in 2026, dan wordt dit ook in één van de rapportages bijgesteld.

Pensioenuitkering voormalige bestuurders

In 2026 zal aan verschillende voormalige bestuurders of hun nabestaande een pensioenuitkering verschuldigd zijn van ongeveer € 243.000. Dit bedrag komt rechtstreeks ten laste van de daarvoor ingestelde pensioenvoorziening voormalige wethouders. De hoogte van de voorziening is toereikend om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Bij de jaarrekening wordt jaarlijks nagegaan of de voorziening door mutaties nog toereikend is.

Lasten en baten per pijler

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel en structureel: de recapitulatie

In de onderstaande overzichten volgt een recapitulatie van al onze inkomsten en uitgaven uit onze begroting inclusief de nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2026 - 2029. De gegevens in de kolom "begroting 2026 primair" zijn hierbij de bedragen die de basis vormen de doorberekening en het resultaat voor de periode 2026-2029. Het beginsaldo van de begroting 2026 start met een negatief structureel resultaat van € 86.000. Na verwerking van de nieuwe voorstellen en ontwikkelingen resulteert dit in 2026 in een structureel positief resultaat van € 54.500 en een negatief resultaat van € 1.044.000 in 2029. De nieuwe voorstellen en ontwikkelingen zijn opgenomen in 3-tal overzichten te weten: recapitulatie structureel, incidenteel en een totaal van beide.

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel en structureel: de recapitulatie

Recapitulatie incidenteel en structureel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2026 primair	begroting 2026*	begroting 2027*	begroting 2028*	begroting 2029*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	12.646	12.698	12.618	12.618	12.618
P2. Samen Leven	33.810	34.898	34.375	34.513	34.695
P3. Duurzaamheid en Economie	1.834	2.142	1.869	1.799	1.799
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	25.207	26.331	25.850	26.058	26.068
P5. Middelen en Ondersteuning	15.021	16.658	18.957	21.157	23.567
Totaal lasten	88.518	92.725	93.669	96.144	98.747
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	9.686	9.724	9.724	9.724	9.724
P2. Samen Leven	6.470	6.470	6.470	7.267	7.290
P3. Duurzaamheid en Economie	3.249	3.739	3.789	3.789	3.789
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	10.776	11.194	11.194	11.194	11.194
P5. Middelen en Ondersteuning	60.211	62.142	64.260	65.401	67.683
Totaal baten	90.392	93.269	95.437	97.375	99.680
Saldo exclusief reservemutaties	1.874	544	1.768	1.231	933
Toevoegingen reserves	2.119	2.119	2.119	2.119	2.119
Onttrekkingen reserves	158	1.530	447	377	142
Saldo reservemutaties	-1.961	-590	-1.672	-1.742	-1.977
Saldo inclusief reservemutaties	-87	-46	96	-511	-1.044

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2026-2029

Recapitulatie incidenteel

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel: de recapitulatie

Recapitulatie incidenteel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2026*	begroting 2027*	begroting 2028*	begroting 2029*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)				
P1. Bestuur en Samen doen	80	0	0	0
P2. Samen Leven	125	0	0	0
P3. Duurzaamheid en Economie	343	70	0	0
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	910	235	235	0
P5. Middelen en Ondersteuning	55	0	0	0
Totaal lasten	1.513	305	235	0
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)				
P1. Bestuur en Samen doen	0	0	0	0
P2. Samen Leven	0	0	0	0
P3. Duurzaamheid en Economie	0	0	0	0
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	0	0	0	0
P5. Middelen en Ondersteuning	25	0	0	0
Totaal baten	25	0	0	0
Saldo exclusief reservemutaties	-1.488	-305	-235	0
Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	1.388	305	235	0
Saldo reservemutaties	1.388	305	235	0
Saldo inclusief reservemutaties	-100	0	0	0

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2026-2029

Recapitulatie structureel

**Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven
structureel: de recapitulatie**

Recapitulatie structureel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2026 primaire	begroting 2026*	begroting 2027*	begroting 2028*	begroting 2029*
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	12.646	12.618	12.618	12.618	12.618
P2. Samen Leven	33.810	34.773	34.375	34.513	34.695
P3. Duurzaamheid en Economie	1.834	1.799	1.799	1.799	1.799
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	25.207	25.421	25.615	25.823	26.068
P5. Middelen en Ondersteuning	15.021	16.603	18.957	21.157	23.567
Totaal lasten	88.518	91.213	93.364	95.909	98.747
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	9.686	9.724	9.724	9.724	9.724
P2. Samen Leven	6.470	6.470	6.470	7.267	7.290
P3. Duurzaamheid en Economie	3.249	3.739	3.789	3.789	3.789
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	10.776	11.194	11.194	11.194	11.194
P5. Middelen en Ondersteuning	60.211	62.117	64.260	65.401	67.683
Totaal baten	90.392	93.244	95.437	97.375	99.680
Saldo exclusief reservemutaties	1.874	2.031	2.073	1.466	933
Toevoegingen reserves	2.119	2.119	2.119	2.119	2.119
Onttrekkingen reserves	158	142	142	142	142
Saldo reservemutaties	-1.961	-1.977	-1.977	-1.977	-1.977
Saldo inclusief reservemutaties	-86	54	96	-511	-1.044

* inclusief nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2026-2029

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Financiële begroting per pijler toelichting verschillen.

Conform BBV-artikel 19, lid a en b wordt in de toelichting overzicht lasten en baten per programma, het gerealiseerde bedrag van het vorig begrotingsjaar, het geraamde bedrag van het vorig begrotingsjaar na wijziging en het geraamde bedrag van het begrotingsjaar opgenomen. In geval van aanmerkelijk verschil met de raming, respectievelijk de realisatie, van het vorig, respectievelijk voor vorig, begrotingsjaar worden deze verschillen toegelicht.

Pijler 1. Bestuur en Samen doen

.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten			
0.1 Bestuur	2.848	2.148	1.870
0.2 Burgerzaken	997	979	970
0.4 Overhead	0	148	0
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.981	2.148	2.127
1.2 Openbare orde en veiligheid	459	471	491
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	7.855	7.692	7.188
8.1 Ruimte en leefomgeving	206	0	0
Totaal Lasten	14.346	13.587	12.646
Baten			
0.1 Bestuur	0	5	5
0.2 Burgerzaken	620	402	402
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	6	6
1.2 Openbare orde en veiligheid	2	9	9
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	12.732	9.811	9.265
8.1 Ruimte en leefomgeving	987	0	0
Totaal Baten	14.341	10.232	9.686
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	77	346	18
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	77	346	18
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	3.100	2.100	2.100
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0
Totaal Stortingen	3.100	2.100	2.100
Gerealiseerd resultaat	-3.028	-5.109	-5.041

Toelichting pijler 1

Het verschil ten opzichte van 2025 wordt veroorzaakt door stijgingen van de salarissen en mutaties in afschrijving. Daarnaast is sprake van incidenteel vervallen ramingen voor 80 jaar vrijheid, uitbreiding griffie, verkiezingen, dienstverlening en Wet Open Overheid.

Pijler 2. Samen Leven

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten			
1.2 Openbare orde en veiligheid	12	19	19
4.1 Openbaar basisonderwijs	39	43	43
4.2 Onderwijshuisvesting	279	35	69
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.259	1.262	1.234
5.1 Sportbeleid en activering	0	13	0
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	339	346	291
5.6 Media	725	709	610
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.035	3.982	3.121
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	4.947	0	0
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	49	49
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	4.777	4.494
6.3 Inkomensregelingen	9.409	8.952	8.947
6.4 WSW en beschut werk	82	84	84
6.5 Arbeidsparticipatie	525	559	517
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.730	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	1.773	1.773
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	1.706	1.706
6.712 Begeleiding (WMO)	0	3.039	3.039
6.71A Hulp bij het huishouden (WMO)	2.688	0	0
6.71B Begeleiding (WMO)	1.723	0	0
6.71C Dagbesteding (WMO)	591	0	0
6.72A Jeugdhulp begeleiding	2.705	0	0
6.72B Jeugdhulp behandeling	1.596	0	0
6.72C Jeugdhulp dagbesteding	559	0	0
6.73A Pleegzorg	308	0	0
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig	1.937	0	0
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	1	0	0
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	52	0	0
6.74C Gesloten plaatsing	57	0	0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	2.765	2.765
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	889	889
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	391	391
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	45	45
6.791 PGB WMO	0	447	447
6.792 PGB Jeugd	0	523	523
6.811 Beschermd wonen (WMO)	0	-85	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	60	0	0
6.821 Jeugdbescherming	0	245	245
6.822 Jeugdreclassering	0	122	122
6.82A Jeugdbescherming	243	0	0
6.82B Jeugdreclassering	58	0	0
6.91 Coördinatie en beleid WMO	0	411	426
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	495	272
7.1 Volksgezondheid	1.467	1.804	1.689
7.4 Milieubeheer	0	25	0
Totaal Lasten	36.428	35.426	33.810
Baten			
4.2 Onderwijshuisvesting	21	20	20
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	280	212	179
5.1 Sportbeleid en activering	0	13	0

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	16	34	0
5.6 Media	188	25	25
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	905	1.120	535
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	303	0	0
6.3 Inkomensregelingen	5.980	5.453	5.453
6.5 Arbeidsparticipatie	13	10	10
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	198	0	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	0	13	13
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	0	124	124
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	248	0	0
6.81A Beschermd wonen (WMO)	1.371	0	0
7.1 Volksgezondheid	111	297	112
Totaal Baten	9.633	7.321	6.470
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	275	289	34
Storting			
0.10 Mutaties reserves	0	19	19
Gerealiseerd resultaat	-26.520	-27.835	-27.325

Toelichting pijler 2

Het verschil t.o.v. 2025 betreft o.a. vervallen incidentele ramingen voor informele ondersteuning dorpen, onafhankelijke cliëntondersteuning, ambassadeurs en budgettaire neutrale SPUK uitkeringen aan de lasten en batenkant. Tevens heeft er met ingang van 2026 een verschuiving plaatsgevonden binnen de taakvelden.

Pijler 3. Duurzaamheid en Economie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten			
3.1 Economische ontwikkeling	323	142	51
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	397	170	130
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	5	5	5
3.4 Economische promotie	261	260	225
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	80	0
5.5 Cultureel erfgoed	0	400	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	839	1.389	1.238
7.4 Milieubeheer	681	1.146	183
Totaal Lasten	2.507	3.592	1.834
Baten			
3.1 Economische ontwikkeling	8	0	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	17	0	-1
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	12	16	16
3.4 Economische promotie	2.202	2.210	2.170
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	123	532	532
7.4 Milieubeheer	901	654	532
Totaal Baten	3.263	3.412	3.249
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	1.072	1.518	0
Gerealiseerd resultaat	1.829	1.338	1.415

Toelichting pijler 3

Betreft vervallen incidentele ramingen voor het Grevelingkanaal, koersnota, toekomstige bedrijventerreinen en incidentele voordelen op kapitaallasten.

Pijler 4. Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten			
2.1 Verkeer en vervoer	3.722	4.425	4.313
2.2 Parkeren	8	0	0
2.5 Openbaar vervoer	5	6	6
4.2 Onderwijshuisvesting	757	2.058	816
5.1 Sportbeleid en activering	322	308	310
5.2 Sportaccommodaties	2.312	2.130	2.049
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	80	135	83
5.5 Cultureel erfgoed	147	373	206
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.719	5.039	4.786
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	715	2.125	621
7.2 Riolering	1.703	1.789	1.917
7.3 Afval	2.908	2.545	2.707
7.4 Milieubeheer	1.904	1.776	1.700
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	470	473	478
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.435	2.491	1.175
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.778	2.602	2.886
8.3 Wonen en bouwen	2.127	1.211	1.156
Totaal Lasten	25.113	29.484	25.207
Baten			
2.1 Verkeer en vervoer	81	152	33
4.2 Onderwijshuisvesting	223	0	0
5.1 Sportbeleid en activering	464	269	269
5.2 Sportaccommodaties	414	433	433
5.5 Cultureel erfgoed	28	29	29
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	252	24	24
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	166	193	193
7.2 Riolering	2.296	2.377	2.483
7.3 Afval	3.253	3.261	3.481
7.4 Milieubeheer	88	71	71
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	150	102	102
8.1 Ruimte en leefomgeving	150	223	223
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.302	2.622	2.913
8.3 Wonen en bouwen	1.811	522	522
Totaal Baten	11.678	10.279	10.776
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	1.477	3.226	100
8.1 Ruimte en leefomgeving	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	1.477	3.226	100
Storting			
0.10 Mutaties reserves	600	0	0
Gerealiseerd resultaat	-12.558	-15.980	-14.331

Toelichting pijler 4

Het verschil ten opzichte van 2025 wordt met name veroorzaakt door vervallen incidentele ramingen voor tijdelijke huisvesting en verplaatsingskosten scholen, cultuurnota, natuurwaardenkaart, herplant bomen, leefbaarheidsfonds, meerjaren onderhoudsplanningen gemeentelijke gebouwen en, dorpshuizen. Daarnaast is sprake van een stijging van de salariskosten en hogere doorberekening in de opbrengsten van riool- en afvalstoffenheffing en overige interne verrekeningen.

Pijler 5. Middelen en ondersteuning

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2024	Begroting 2025 incl. wijz.	Primitieve begroting 2026
Lasten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	456	775	686
0.4 Overhead	12.427	12.688	10.936
0.5 Treasury	-542	-1.012	-333
0.61 OZB woningen	146	145	146
0.62 OZB niet-woningen	32	47	47
0.64 Belastingen overig	3.005	2.794	2.812
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	45	0	0
0.8 Overige baten en lasten	346	-2.422	614
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	171	26	26
Totaal Lasten	16.086	13.041	14.935
Baten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2	31	31
0.4 Overhead	1.066	415	415
0.5 Treasury	323	329	252
0.61 OZB woningen	4.803	3.887	3.887
0.62 OZB niet-woningen	358	1.363	1.363
0.64 Belastingen overig	2.593	2.487	2.487
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	50.893	51.535	51.376
0.8 Overige baten en lasten	300	-2.438	401
Totaal Baten	60.340	57.608	60.211
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	3.211	3.290	6
0.4 Overhead	0	0	0
Totaal Onttrekkingen	3.211	3.290	6
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	-1.002	271	0
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	8.189	0	0
Totaal Stortingen	7.188	271	0
Gerealiseerd resultaat	40.277	47.586	45.282

Toelichting pijler 5

Het verschil t.o.v. 2025 wordt o.a. veroorzaakt door mutaties van incidentele ramingen m.b.t. stelposten salarisbudget, onderuitputting rente en afschrijving, mutaties Algemene Uitkering, vervallen bijdragen vanuit de VAR en budgettaire neutrale verrekeningen met andere pijlers.

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

Bij het opstellen van de begroting worden ramingen structureel of incidenteel opgenomen. Structureel zijn de ramingen die jaarlijks voorkomen. Bij het incidenteel opnemen gaat het om 'eenmalige zaken', dan wel geldstromen waarvan de intentie is dat deze binnen een beperkt aantal jaren eindig zijn.

In onderstaande tabel zijn de incidentele ramingen op de pijlers binnen de exploitatie opgenomen over de jaren 2026 tot en met 2029. De bedragen in de kolom 2026 zijn de voorstellen ter afweging in 2026, zoals opgenomen in de eerste begrotingswijziging 2026.

Voor een uitgebreide toelichting op de hieronder genoemde onderdelen van incidentele baten en lasten wordt verwezen naar het onderdeel hoofdlijnen.

Pijler	Omschrijving	2026	2027	2028	2029	totaal
Lasten						
Ambities incidenteel						
	Nieuwe ambities					
3	Geopark de Hondsrug	-30.000	-30.000			-60.000
3	Uitvoeringsbudget Economie, recreatie en Toerisme	-40.000				-40.000
3	Uitvoeringsbudget duurzaamheid	-232.500				-232.500
4	Tijdelijke huisvesting Dr Nassau college	-235.000				-705.000
			235.000	235.000		
div	Regiodeal Noord Drenthe 'Vitaal verbonden'	x	x	x	x	0
	Ambities uit fmp begroting 2025					
1	Tijdelijke uitbreiding griffie	-20.000				-20.000
1	Dienstverlening	-60.000				-60.000
2	Armoedebeleid; preventie, informatiecampagne en samenwerking	-25.000				-25.000
2	Faciliteren informele ondersteuning in dorpen	-100.000				-100.000
3	Toekomstbestendige bedrijventerreinen	-40.000	-40.000			-80.000
4	Verkenning nieuwbouw school/dorpshuis Gasselte en cultuuraccommodatie Gieten	-100.000				-100.000
4	Uitvoering programmaplan woningbouw 2024-2025	x				0
4	Aanbrengen graskeien	-100.000	pm			-100.000
5	Informatiebeleidsplan	-55.000				-55.000
	Totaal ambities incidenteel	1.038.000	305.000	235.000	0	1.578.000
Gemeentefonds						
2	Maatregelen versterking voorliggend veld	-525.000	-	-37.000	-	-
			487.000		38.000	1.087.000
2	Hogere uitgaven Wmo voorzieningen	-313.000				-313.000
4	DU Bibliotheek	-100.000				-100.000
5	Wet Open Overheid	-59.000				-59.000
	Totaal gemeentefonds	-997.000	-	-37.000	-	-
			487.000		38.000	1.559.000
	Totaal lasten	2.035.000	792.000	272.000	38.000	3.137.000
Baten						
Gemeentefonds						
5	Maatregelen versterking voorliggend veld	525.000	487.000	37.000	38.000	1.087.000
5	Hogere uitgaven Wmo voorzieningen	313.000				313.000
5	DU Bibliotheek	100.000				100.000
5	Wet Open Overheid	59.000				59.000
	Totaal gemeentefonds	997.000	487.000	37.000	38.000	1.559.000
Mutaties reserves						
5	Bijdrage uit de Vrije Algemene Reserve (VAR)	1.038.000	305.000	235.000		1.578.000
	Totaal mutaties reserves	1.038.000	305.000	235.000	0	1.578.000
	Totaal baten	2.035.000	792.000	272.000	38.000	3.137.000
	Totaal lasten - totaal baten	0	0	0	0	0

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren 12-17 jaar	2	2	4	2024
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,2	0	0,2	2024
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	1,6	2,1	1,9	2024
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	1,8	1,4	0,8	2024
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	4,5	3,7	3,3	2024

Pijler 2 Samen Leven

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2,8	2,8	2,8	2022
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	16	19	19	2023
Voortijdig schoolverlaters (voorheen vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers))	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,5	1,9	1,7	2024
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 tot 23 jaar	1	0	0	2023
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	4	4	4	2023
Werkloze jongere	% 16 t/m 22 jarigen	2	1	1	2023
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	232	196	199,8	2023
Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 74 jaar	165,2	324,3	220,2	2024
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	13	13,9	11,2	2024
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,4	1,1	0,9	2024
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	geen data	geen data	geen data*	2024
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	750	730	660	2023

* voorlopig
cijfer 2-7-
2025

Pijler 3 Duurzaamheid en Economie

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Funciemenging	%	43,8	43,8	43,7	2023
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.00 inwoners 15-64 jaar	189	189	195	2023
Banen	Aantal per 1.000 inwoners 15 – 64 jaar	584,2	587,7	584,2	2022
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	70,2	71,4	70,9	2024
Hernieuwbare elektriciteit	%	79,3	214,3	148,4	2022

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
----------------	---------	---------------------------	---------------------------------	------------------	----------

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Niet-sporters	%	51,7	47,4	47,4	2022
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	149	138	150	2023

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator jaar t-2	Waarde indicator voorgaand jaar	Waarde indicator	Bronjaar
Formatie*	Fte per 1.000 inwoners	8,14	8,64	8,79	2025
Bezetting*	Fte per 1.000 inwoners	8,14	8,64	8,79	2025
Apparaatskosten*	Kosten per inwoner	€ 49	€ 50	€ 49	2025
Externe inhuur*	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2,69	2,52	2,45	2025
Overhead*	% van totale lasten	13,87	12,70	12,10	2025
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	298	343	342	2024
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	5,8	5,8	7,4	2023
Demografische druk	%	88	89,9	89,9	2024
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	717	734	786	2025
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	779	800	852	2025